

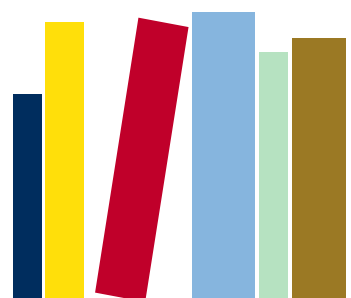


# BOGEN OG LITTERATURENS VILKÅR 2022

BOGPANELETS ÅRSRAPPORT



Bogen og litteraturens vilkår 2022  
Bogpanelets årsrapport  
Publiceret: december 2022  
Layout: HSK, Kulturministeriet  
Redaktion:  
August Holger Traugott Schwensen, asc@kum.dk  
Andreas Riegels Vestergaard, anv@kum.dk  
www.kum.dk  
ISBN (tryk): 978-87-7960-159-8  
ISBN (digital): 978-87-7960-160-4





# **BOGEN OG LITTERATURENS VILKÅR 2022**

BOGPANELET'S ÅRSRAPPORT

# INDHOLDSFORTEGNELSE

---

<b>FORORD.....</b>	<b>5</b>
<b>RESUME.....</b>	<b>6</b>
<b>1. PRODUKTION.....</b>	<b>7</b>
1.1 Produktion af trykte bøger.....	7
1.2 Produktion af e-bøger.....	9
1.3 Produktion af lydbøger.....	10
<b>2. FORLAGSPRODUKTION .....</b>	<b>12</b>
2.1 Forlagenes produktion af trykte bøger.....	12
2.2 Forlagenes produktion af e-bøger.....	16
<b>3. DISTRIBUTION AF BØGER OG LITTERATUR – FORLAG OG BOGHANDLERE .....</b>	<b>19</b>
3.1 Danske forlags salg og omsætning af bøger.....	19
3.2 Danskernes bogkøbsvaner.....	25
<b>4. DISTRIBUTION AF BØGER OG LITTERATUR – FOLKEBIBLIOTEKERNE.....</b>	<b>30</b>
4.1 Folkebibliotekernes udgifter, bestand og udlån .....	30
4.2 Biblioteksafgiftens fordeling.....	33
4.3 Folkebibliotekernes brugere.....	34
4.4 Folkebibliotekernes indkøb og udlån af nye titler.....	36
<b>5. LÆSNING.....</b>	<b>42</b>
5.1 Skønlitteratur.....	42
5.2 Faglitteratur .....	46
5.3 E-bøger.....	49
<b>6. ARBEJDSLEGATER UNDER STATENS KUNSTFOND.....</b>	<b>51</b>
<b>BOGPANELETS POSTSCRIPTUM .....</b>	<b>54</b>

# FORORD

---

Bogpanelets rapport for 2022 viser med al tydelighed, at digitaliseringen af bogkulturen tager til, både når det gælder produktion, distribution og forbrug af bøger.

I en tid, hvor antallet af titler for danskskrevet og oversat skønlitteratur stiger, udgives der nu flere nye romaner og noveller for voksne som e-bøger end i trykt format. Bogpanelets rapport viser også, at digitaliseringen er koncentreret om bestemte genrer: voksenaliterturens romaner og noveller, mens digte, fagbøger og børne- og ungdomsbøger stadig især findes i trykte formater, selv om der også er digital fremgang at bemærke her.

Når det gælder distributionen af bøger, haler de digitale tilbud ind på den fysiske distribution. Produktionen af bøger vokser, mens omsætningen for onlinehandlen ligger lige under salget hos de fysiske boghandlere, en balance, der må forudses at tippe inden for en nær fremtid. Denne udvikling finder sted, mens rapporten viser, at et flertal af læsere angiver den fysiske boghandel som adgang til deres seneste læseoplevelse. Den fysiske boghandel er således vigtig for bogkulturen.

På bibliotekerne falder både bogbestand og fysiske udlån, mens det samtidig viser sig, at hvis lånerne bor tæt på biblioteket, bruger de det også mere. Det ser ud til at fremme interessen for læsning, når man står med bogen i hånden. Men bogen langt fra altid inden for rækkevidde. Bykulturen giver her fordele i modsætning til landkulturen, hvor bibliotek og bogbus mange steder er erstattet af beskedne afhentnings- og afleveringssteder, hvor lånerne ikke har adgang til selv at gå på opdagelse blandt fysiske bøger.

De forandringer, bogkulturen gennemgår, er dramatiske, og de finder sted med en hastighed, som er uset i bogkulturens lange historie. Man kan glæde sig over, at mange med lydbøger og e-bøger har fået en lettere og hurtigere adgang til gode bøger, der både underholder, oplyser og skaber samtale. Men samtidig er det tydeligt, at genrer som digte, billedbøger og fagbøger ikke altid passer ind i de nye digitale formater og måske får det vanskeligere i en tid, hvor kvalitet ikke altid regnes med som en parameter for fremgang.

Den krise, samfundet nu er inde i med inflation og prisstigninger, kan hurtigt føre til vanskelige vilkår for bogkulturen. Alle må spare og nedsætte deres forbrug, og udgifter til kultur og oplysning ender nemt med at blive sparet væk på familiernes budgetter. I denne situation er det vigtigt, at alle har mulighed for adgang til gode bøger både til fritid og i undervisning. Det offentlige har her vigtige opgaver at løfte, men de mange nye streamingtjenester, der har voksende indtjening på produktion og distribution af bøger, har også et ansvar. Pandemien øgede interessen for læsning og bøger og skabte fællesskaber mellem læsere. Det er vigtigt, at alle aldersklasser og sociale grupper har del i en righoldig bogkultur, hvis litteraturen igen skal hjælpe os igennem samfundskrisen.

Til sidst vil vi bemærke, at der været en lovende udvikling omkring etablering af en statistik, der viser bl.a. boghandlernes og streamingtjenesternes bogsalg. Men der er endnu nogle virksomheder, der frygter, hvad det vil betyde forretningsmæssigt at have større transparens omkring dette. Der skal lyde en opfordring til at dele data, så vi kan belyse dette endnu underbelyste led i bogens kredsløb: detaillerede og distributørerne af bøger.

# RESUME

---

Bogen og litteraturens vilkår 2022 gennemgår ligesom tidligere år bogens kredsløb fra produktionen af nye titler, distributionen igennem forlag og biblioteker, til danskernes læsning. I år ses der som noget særligt nærmere på Statens Kunstfonds uddeling af arbejdslegater for at følge op på specialrapport om Statens Kunstfonds betydning for litteraturen fra november 2020, og bringe nye indsigter til området.

Af interessante resultater fra årets kapitler kan følgende bl.a. fremhæves:

## PRODUKTION

I kapitel 1 kan man læse om, hvordan produktionen af ny skønlitteratur er i vækst. Det skyldes særligt de mange nye titler af skønlitteratur skrevet på dansk, der udgives hvert år.

Der udgives næsten lige så mange nye e-bogstitler som trykte titler, og der udgives endda flere romaner og noveller for voksne som e-bogstitler. Mængden af ny faglitteratur i e-bogsformatet er dog mindre end den trykte produktion, hvilket forklarer, hvorfor der stadig produceres flere trykte titler generelt. Netlydbøger har de sidste fire år ligget og bevæget sig omkring ca. 4300 nye titler årligt.

## FORLAGSPRODUKTION

I kapitel 2 kan man læse mere om, hvordan produktionen af ny litteratur fordeler sig på forskellige forlagsstørrelser, og hvordan det nærmere forholder sig for bl.a. skønlitteratur, trykte titler og produktionen af e-bøger.

Overordnet set er både antallet af forlag/udgivere og produktionen af nye titler kendetegnet ved stabilitet det seneste år, og stabilitet er også kendetegnende for forlagslandskabet i et tiårigt perspektiv. Man kan dog se, at de største forlags andel af den samlede bogproduktion for tredje år falder, så de nu står for 55,5 % sammenlignet med 58,3 % i 2018. I samme periode er de små forlags (2 til 10 udgivelser) andel steget med to procentpoint fra 14,2 % til 16,2 %.

## DISTRIBUTION AF BØGER OG LITTERATUR – FORLAG OG BOGHANDLERE

Kapitel 3 ser på forlagenes omsætning og danskernes bogkøbsvaner, og kapitlet viser generelt en positiv udvikling, som særligt skyldes øget digitalt salg.

Danske forlag har oplevet en betydelig fremgang i omsætningen på 14,3 % i perioden 2019-2021, og udviklingen er primært drevet af en stigning i det digitale salg af bøger, herunder særligt lydbogen. 10,7 % af respondenterne i Danskernes bogkøb 2022 svarer,

at streamingtjeneste var det seneste sted, de fik adgang til en bog, hvilket er en stigning på 7,7 procentpoint siden 2017.

## DISTRIBUTION AF BØGER OG LITTERATUR – BIBLIOTEKERNE

Kapitel 4 viser, hvordan lånevanerne fra Covid-19-pandemiens nedlukninger fortsat kendetegner låneradfærden med færre fysiske udlån og flere digitale udlån.

På to år (2019-2021) er der sket en stigning på næsten 60 % i udlån af netlydbøger og 45 % i udlån af e-bøger, imens de fysiske udlån er faldet med næsten 38 %. Samlet set er danskernes udlån (af både digitale og fysiske bøger) i de to år faldet med ca. 23 % (fra ca. 30 mio. til 24 mio. udlån).

## LÆSNING

I kapitel 5 kan man blive klogere på danskernes læsevaner, hvor der ses en gennemgående stabilitet, men også at en smule færre læser.

Tendensen de seneste tre år er overordnet set, at en smule færre læser ugentligt eller hyppigere, mens en smule flere aldrig læser. Der er fortsat stor forskel på mænd og kvinders læsevaner, hvor flere kvinder end mænd læser skønlitteratur regelmæssigt, imens flere mænd end kvinder læser faglitteratur regelmæssigt. Forskellene i faglitteraturlæsning mellem kønnene er dog ikke så udprægede, som tilfældet er for skønlitteraturen.

## ARBEJDSLEGATER FRA STATENS KUNSTFOND

I kapitel 6 har Bogpanelet set nærmere på Statens Kunstfonds uddeling af arbejdslegater til forfattere m.fl., og hvordan uddelingen fordeler sig mellem kønnene og generer.

Overordnet set viser tallene, at antallet af ansøgninger, antallet af tilsagn og størrelsen af tilsagnsbeløbet i høj grad korrelerer på tværs af kønnene og på tværs af generer.

# 1. PRODUKTION

## HOVEDPUNKTER

- Antallet af titler for både danskskrevet og oversat skønlitteratur steg i 2021.
- Der udgives flere nye romaner og noveller for voksne som e-bøger end i trykt format.
- Produktionen af netlydbøger har de seneste fire år ligget stabilt og bevæget sig omkring ca. 4300 årlige udgivelser.

Produktionen af nye skønlitterære titler på dansk bliver ved med at stige, nu på sjette år i træk, og selvom den oversatte skønlitteratur ikke har samme entydige tendens, stiger produktionen i et tiårigt perspektiv. Der er altså et stort udbud af ny skønlitteratur hvert år. Der udgives stort set samme antal nye skønlitterære titler på e-bog som tryk, hvilket vidner om, at bestemte skønlitterære genrer egner sig godt til e-bogsformater. Omvendt er antallet af nye faglitterære e-bogstitler meget lavere end mængden af nye trykte titler for faglitteratur.

Når det gælder oversættelser, ses større procentvise stigninger for henholdsvis skønlitterære titler oversat fra engelsk og svensk til dansk samt faglitterære titler oversat fra fransk til dansk. Genremæssigt er det særligt romaner og noveller for voksne, der i år ser større stigninger. Faktisk overgår antallet af nye

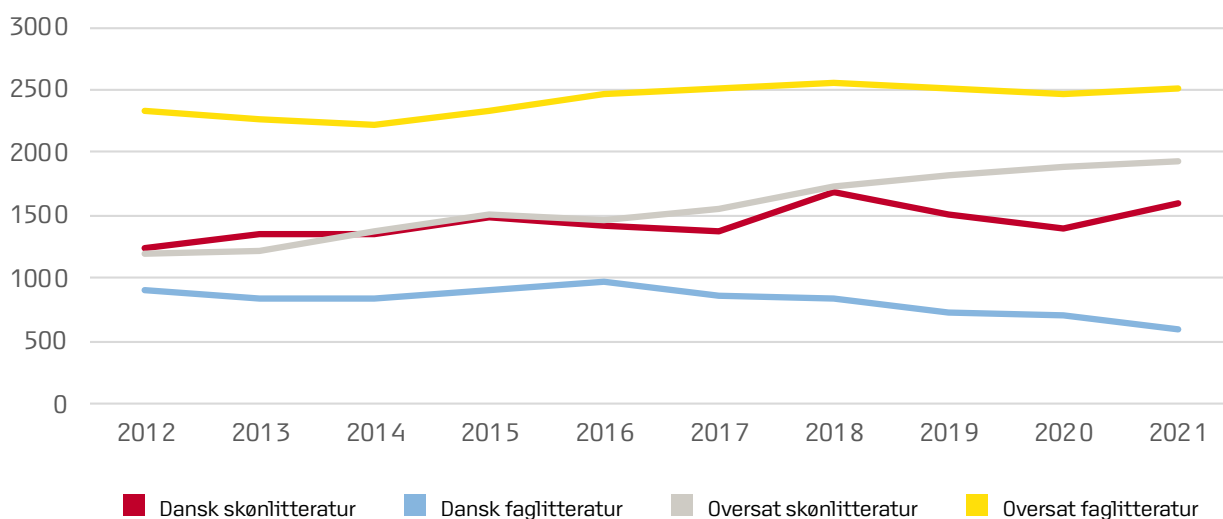
e-bogstitler antallet af nye trykte titler inden for denne genre. Kapitellet ser også for første gang på uddelingen af arbejdslegater fra Statens Kunstfond inden for de forskellige genrer, hvor der viser sig en høj grad af sammenhæng mellem andelen af ansøgere og beløbsstørrelsen uanset genre.

## 1.1 PRODUKTION AF TRYKTE BØGER

Den tydeligste tendens i produktionen af trykt litteratur er, at der bliver produceret mere og mere danskskrevet skønlitteratur. Det er nu sjette år i træk, at produktionen af danskskrevet skønlitteratur stiger, så der i 2021 blev udgivet 1930 nye titler, hvilket er 62,2 % flere titler end i 2012. Antallet af faglitterære titler skrevet på dansk ser ud til at have stabiliseret sig siden 2016, så der årligt udgives lige omkring 2500 nye titler. Antallet af nye faglitterære titler oversat til dansk er derimod faldet siden 2016, hvor det var på sit højeste. I 2021 blev der udgivet 595 nye oversatte faglitterære titler. Produktionen af oversat skønlitteratur er til gengæld steget fra 2020 til 2021 efter to år med fald. Tendensen er ikke entydig, men det ser ud til, at der generelt bliver udgivet mere og mere oversat skønlitteratur. Der blev i 2021 udgivet 1588 titler, hvilket er 29 % mere end udgangspunktet i 2012 (fig. 1.1). Kapitel 2 ser også på forlagslandskabet for oversat skønlitteratur, og hvorvidt stigningen fx skyldes en vækst i en særlig forlagstype eller -størrelse.

**FIGUR 1.1** KOMMERCIELLE TRYKTE FØRSTEUDDGAVER, DANSKE OG OVERSATTE TITLER

Antal titler



Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06.

Biografier og personalhistorie er fortsat de mest populære genrer inden for faglitteraturen. Den største procentvise stigning fra 2020 til 2021 finder sted for faglitteratur om Danmark, som så en stigning på 23,2 %.

Det største fald er 21,2 %, som finder sted for faglitteratur om sprog. På tværs af top 10-listen er der næsten ingen udvikling, da middelværdien (gennemsnittet) for alle procentfald og -stigninger er 0,1 %.

**FIGUR 1.2** PRODUKTION AF NY TRYKT FAGLITTERATUR SKREVET PÅ DANSK FORDELT EFTER EMNE (TOP-10)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	I alt
Personalhistorie. Genealogi	312	308	295	332	339	363	374	347	354	386	3410
Medicin. Sundhedsvidenskab	161	173	131	145	138	162	187	194	195	185	1671
Uddannelse. Opdragelse. Undervisning. Folkeoplysning	139	117	163	157	190	176	171	166	135	140	1554
Hjem og husholdning	160	146	140	153	179	175	145	123	135	151	1507
Forlystelser. Spil. Idræt	103	89	89	119	124	124	132	143	122	117	1162
Teknik i alm.	95	98	90	89	83	76	64	64	91	86	836
Lov og ret. Lovgivning	95	88	92	74	88	69	69	89	76	67	807
Samfundsvidenskaberne i alm.	68	59	62	68	70	84	84	98	80	81	754
Sprog	58	63	56	38	71	67	104	71	112	88	728
Danmark	49	52	46	55	69	81	56	101	69	85	663

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06.

Produktion af trykt skønlitteratur er som nævnt steget det seneste år og inden for de forskellige sprog er det særligt gået hurtigt for titler oversat til dansk fra henholdsvis engelsk (stigning på 24,2 %) og svensk (stigning på 18,2 %). Den samlede produktion af trykt

skønlitteratur er steget med 45,2 %, når man sammenligner 2021 med 2012. Der ses kun små fald i nye titler fra 2020 til 2021 inden for norsk og fransk på henholdsvis 2,7 % og 1,3 % (fig. 1.3).

**FIGUR 1.3** SKØNLITTERATUR – KOMMERCIELLE TRYKTE FØRSTEUDEGAVER FORDELT EFTER ORIGINALSPROG

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dansk	1190	1226	1374	1514	1461	1565	1722	1826	1887	1930
Svensk	161	148	171	163	166	166	226	204	187	221
Norsk	43	97	72	87	83	87	87	88	111	108
Engelsk/amerikansk	697	729	719	759	765	718	865	743	608	755
Tysk	104	105	104	153	121	110	126	114	116	126
Fransk	71	85	121	100	117	102	143	150	154	152
Andre sprog	155	182	168	214	174	200	232	217	218	226
<b>ALLE SPROG</b>	<b>2421</b>	<b>2572</b>	<b>2729</b>	<b>2990</b>	<b>2887</b>	<b>2948</b>	<b>3401</b>	<b>3342</b>	<b>3281</b>	<b>3518</b>

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06.

Der er et fald i produktionen af faglitteratur på tværs af originalsprog på 2,5 % fra 2020 til 2021, hvilket svarer til 79 færre titler. Det største procentvise fald sker for oversættelser fra norsk til dansk, hvor der er udgivet 20 færre titler i 2021 end i 2020, hvilket svarer til et fald på 41,7 %. Der er 31 flere faglitterære titler

skrevet på dansk i 2021 end i 2020, hvilket dog er en lille procentstigning i lyset af det store antal nye titler hvert år (2.503 i 2021). Den største procentvise stigning på 23,3 % sker for faglitterære titler oversat fra fransk (fig. 1.4).



**FIGUR 1.4 FAGLITTERATUR – KOMMERCIELLE TRYKTE FØRSTEUDGAVER FORDELT EFTER ORIGINALSPROG**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dansk	2.339	2.265	2.230	2.332	2.477	2.521	2.555	2.503	2.472	2.503
Svensk	80	49	60	55	66	43	62	28	39	30
Norsk	37	35	27	38	41	55	41	43	48	28
Engelsk/amerikansk	590	556	569	602	597	537	517	453	407	347
Tysk	39	43	58	81	77	68	82	67	63	54
Fransk	24	50	31	47	61	53	25	31	30	37
Andre sprog	128	109	106	96	135	102	120	98	118	99
<b>ALLE SPROG</b>	<b>3.237</b>	<b>3.107</b>	<b>3.081</b>	<b>3.251</b>	<b>3.454</b>	<b>3.379</b>	<b>3.402</b>	<b>3.223</b>	<b>3.177</b>	<b>3.098</b>

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06.

Udviklingen inden for årlige nye udgivelser af skønlitteratur kan også betragtes i forhold til forskellige genrer. Antallet af romaner og noveller for både voksne og børn er steget meget de seneste ti år og udgør klart hovedparten af skønlitteraturen (tilsammen 85 % i 2021). Tegneserier og digte for voksne viser en

meget stabil vækst i antallet af nye titler siden 2012. Antallet af nye tegneserietitler for voksne er steget hvert år siden 2016 og nye digtudgivelser for voksne er steget hvert år siden 2017. Sammenlignet med 2012 er der i 2021 henholdsvis 87,6 % flere digt-udgivelser og 104,8 % flere tegneserietitler (for voksne).

**FIGUR 1.5 KOMMERCIELLE TRYKTE SKØNLITTERÆRE FØRSTEUDGAVER FORDELT EFTER GENRER**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Romaner og noveller for voksne. Litteraturudvalg for voksne	984	1030	985	1063	1127	1117	1376	1173	1027	1301
Skuespil for voksne	26	26	32	27	30	19	3	14	12	21
Digte for voksne	137	146	183	181	203	193	230	211	246	257
Humor, tegneserier etc. for voksne	62	62	56	56	55	64	69	85	98	127
Romaner og noveller for børn. Litteraturudvalg for børn	1116	1230	1394	1572	1384	1460	1594	1692	1740	1679
Skuespil for børn	6	6	9	8	3	3	0	0	1	1
Digte for børn	42	26	34	37	35	33	57	65	68	43
Humor, tegneserier etc. for børn	48	46	36	46	50	59	72	102	89	89

Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06.

## 1.2 PRODUKTION AF E-BØGER

Tallene fra 2017 og frem indeholder ikke retrodigitaliserede titler (ældre trykte titler, der bliver digitaliseret), men de store udsving i bl.a. 2016 skyldes netop digitaliseringen af forlagenes bagkatalog. Ser man på produktionstallet for e-bøger, finder man på tværs af originalsprog en stigning for fjerde år i træk for skønlitteratur. Produktionstallet for faglitterære e-bøger falder derimod i 2021. I det næste kapitel kan man se, hvad det generelle forhold er mellem førsteudgaver af henholdsvis trykte bøger og e-bøger (fig. 2.9), men man kan i nærværende kapitel se forholdet på genre-

niveau. I 2021 udgives der næsten ligeså mange skønlitterære førsteudgaver på e-bøger, som der udgives trykt, hvorimod der i 2021 udgives ca. 83 % flere nye faglitterære titler i trykt format end som e-bog (jf. fig. 1.4 og 1.6.). En årsag til, at fagbøger i mindre grad produceres som e-bøger, kan være, at de ofte er i større format, er illustrerede og/eller indeholder kort og tabeller.

**FIGUR 1.6** KOMMERCIELLE FØRSTEUDGAVER AF E-BØGER FORDELT EFTER ORIGINALSPROG

	Skønlitteratur										Faglitteratur									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dansk	1.045	1.380	1.662	1.916	4.256	2.351	1.511	1.602	1.884	1.900	924	1288	1487	1543	2061	1925	1172	1299	1458	1387
Svensk	108	122	118	185	201	139	142	148	142	272	13	16	26	18	34	13	19	11	10	26
Norsk	38	50	68	129	65	67	41	67	144	322	11	13	22	20	36	34	19	30	23	16
Engelsk/ amerikansk	285	572	687	699	1.368	708	608	560	564	658	99	254	243	239	227	264	170	173	225	162
Tysk	23	49	32	51	68	61	51	71	57	80	9	47	21	68	47	33	50	25	35	34
Fransk	22	35	38	43	54	45	46	40	38	68	1	15	7	5	25	9	9	10	9	13
Andre sprog	66	87	97	93	95	86	58	62	94	95	10	22	30	36	37	24	21	18	94	25
<b>ALLE SPROG</b>	<b>1.587</b>	<b>2.295</b>	<b>2.702</b>	<b>3.116</b>	<b>6.107</b>	<b>3.457</b>	<b>2.457</b>	<b>2.550</b>	<b>2.923</b>	<b>3.395</b>	<b>1067</b>	<b>1655</b>	<b>1836</b>	<b>1929</b>	<b>2467</b>	<b>2302</b>	<b>1460</b>	<b>1566</b>	<b>1854</b>	<b>1663</b>

Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06.

Omvendt egner romaner og noveller for voksne sig så godt til e-bogsformatet, at der i 2021 udgives 49,2 % flere på e-bog end trykt (jf. fig. 1.5 og 1.7). Romaner og noveller for børn ser også en stigende popularitet

for e-bøger, men dog ikke så det overstiger antallet af årlige trykte førsteudgaver inden for genren. I 2021 var der 1246 nye titler på e-bog, hvilket er en 134,2 % stigning fra 532 udgivelser i 2012.

**FIGUR 1.7** KOMMERCIELLE SKØNLITTERÆRE FØRSTEUDGAVER AF E-BØGER FORDELT EFTER GENRER

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Romaner og noveller for voksne. Litteraturudvalg for voksne	976	1316	1619	1828	3840	1982	1248	1272	1431	1941
Skuespil for voksne	19	23	49	32	91	73	10	23	13	10
Digte for voksne	46	99	120	196	312	239	111	116	131	142
Humor, tegneserier etc. for voksne	5	7	12	7	17	9	7	12	16	10
Romaner og noveller for børn. Litteraturudvalg for børn	532	838	869	1034	1829	1137	1049	1101	1298	1246
Skuespil for børn	0	0	5	0	5	1	0	0	1	1
Digte for børn	5	9	12	11	10	15	25	18	27	30
Humor, tegneserier etc. for børn	4	3	16	8	3	1	7	8	6	15

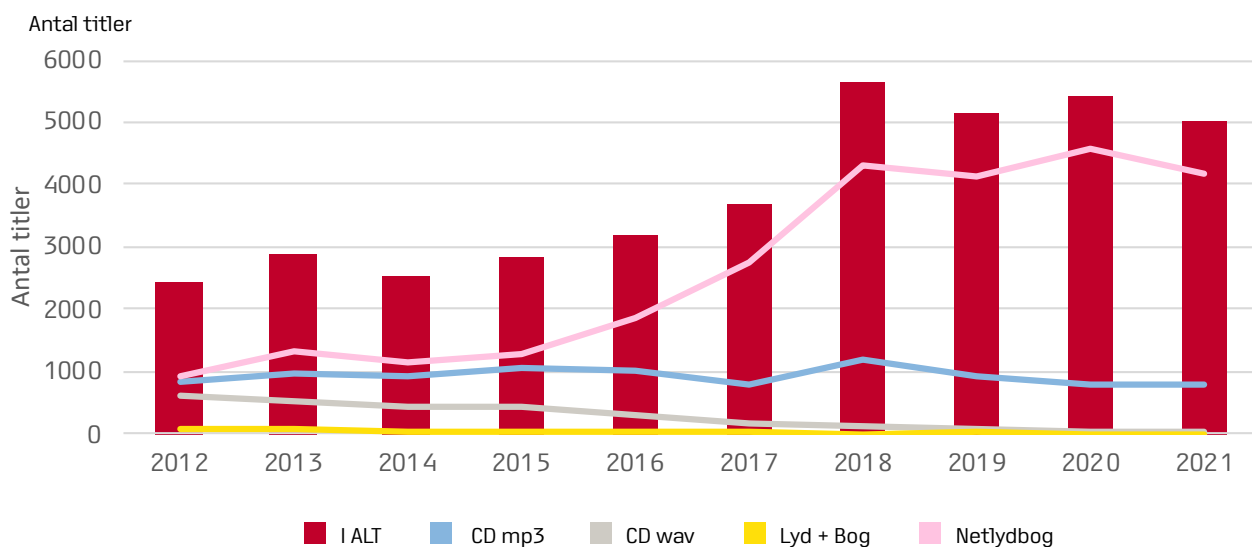
Kilde: Danmarks Statistik, bogproduktionsstatistikken BOG06.

### 1.3 PRODUKTION AF LYDBØGER

Produktionen af netlydbøger har de seneste fire år ligget stabilt og bevæget sig omkring ca. 4300 årlige udgivelser (ud fra en gennemsnitsbetragtning). I 2020 blev der produceret 4.574 netlydbøger i førsteudgaver, som er det højeste antal i perioden, og det er i 2021 faldet igen til 4.196 nye titler udgivet som netlydbøger. Produktionen af lydbøger på øvrige medier er stort set uændret, og derfor er det samlede antal af lydbøger i førsteudgaver faldet i 2021 sammenlignet med 2020. Der kan dog forekomme gengangere i det samlede antal, da en lydbog, der udkommer både som

cd i mp3-format og som netlydbog, vil tælle to gange. Det kan derfor antages, at det samlede antal nye lydbøger snarere lægger sig op af antallet af netlydbøger (altså ca. 800 færre titler) (fig. 1.8).

**FIGUR 1.8** LYDBOGSPRODUKTION

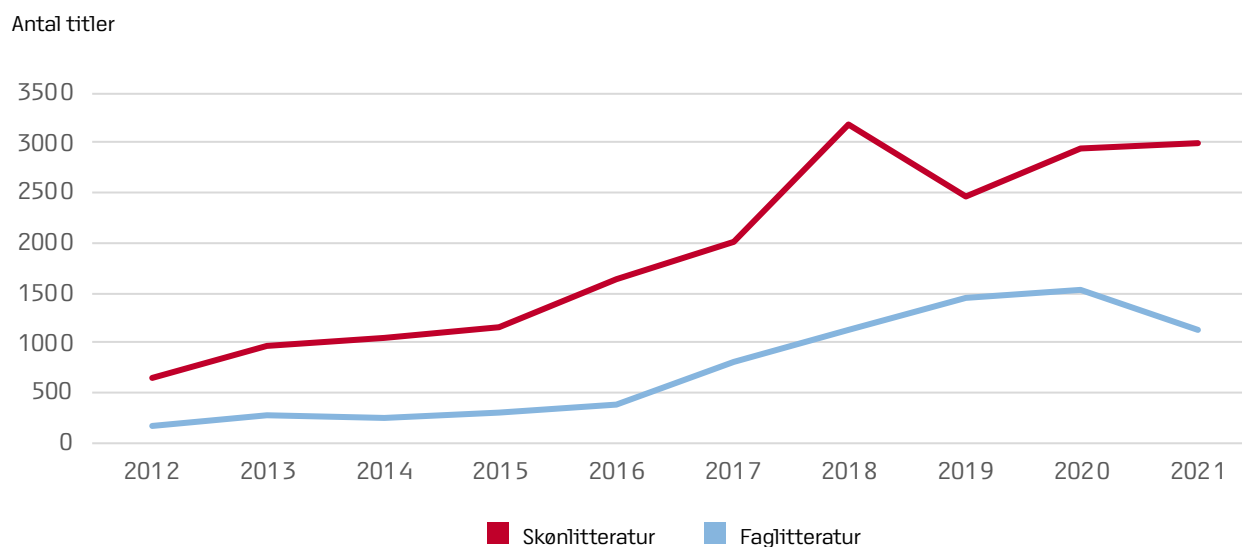


Kilde: DBC, udtæk til Bogpanelet.

Der udgives generelt flere titler inden for skønlitteratur end faglitteratur til netlydbogen (fig. 1.9) og over

hele perioden (alle udgivelser fra 2012 til 2021) står skønlitteratur for 72 % af netlydbogsproduktionen.

**FIGUR 1.9** NETLYDBOGSPRODUKTION FORDELT PÅ GENRER



Kilde: DBC, udtæk til Bogpanelet.

## 2. FORLAGSPRODUKTION

### HOVEDPUNKTER

- Overordnet set er både antallet af forlag/udgivere og produktionen af nye titler kendetegnet ved stabilitet det seneste år.
- De seneste 10 år har stabilitet været særligt kendetegnende for udgivere af faglitteratur og mængden af nye titler, der udgives.
- For tredje år i træk falder de største forlags andel af den samlede bogproduktion, så de nu står for 55,5 % sammenlignet med 58,3 % i 2018, og i samme periode er de små forlags andel (2 til 10 udgivelser) steget med to procentpoint fra 14,2 % til 16,2 %.

### FORLAGSPRODUKTION

Forlagslandskabet har ikke ændret sig meget de sidste 10 år. Der sker små udsving enkelte år, men de flader oftest ud igen efterfølgende år. Set i et længere tidsperspektiv er der to tendenser: For det første står de største forlag (mere end 50 udgivelser) for en større del af den samlede bogproduktion på bekostning af de mellemstore (11 til 50 udgivelser). Denne tendens har

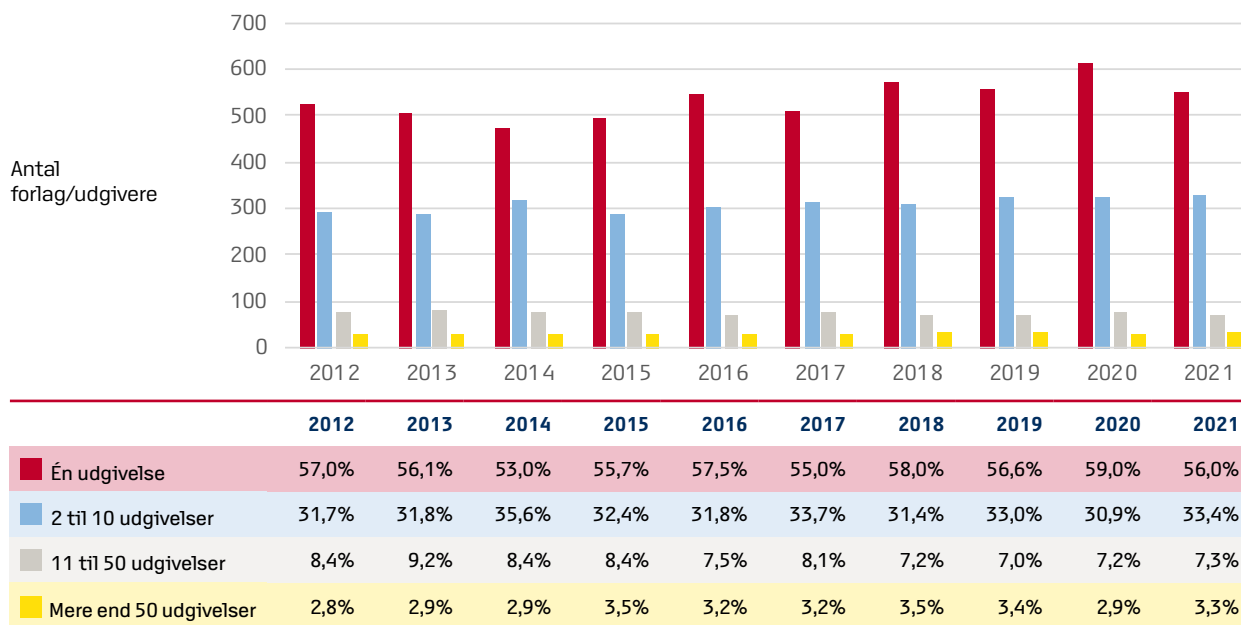
dog de seneste tre år aftaget, hvor forlag med to til 10 og 11 til 50 udgivelser i stedet har overtaget en større del af den samlede bogproduktion. Den anden tydelige tendens er, at der kommer flere forlag/udgivere af henholdsvis skønlitteratur og bøger til børn og unge.

### 2.1 FORLAGENES PRODUKTION AF TRYKTE BØGER

Det samlede antal forlag/udgivere i 2021 (982 forlag/udgivere) er faldet igen efter et større udsving i 2020 (1038 forlag/udgivere). Udsvinget i 2020 skyldtes en større stigning i antallet forlag/udgivere med én udgivelse. Man vil derfor se, at 2021 har et tæt på identisk forlagslandskab som 2019, hvad angår det samlede antal forlag/udgivere og fordelt efter forlagsstørrelse (antal årlige udgivelser). Det er værd at bemærke, at forlagslandskabet heller ikke har ændret sig meget siden 2012, hvor der var 917 forlag/udgivere. Forskellen i antallet af forlag/udgivere (68 flere forlag/udgivere i 2021 sammenlignet med 2012) er særligt et resultat af en vækst i forlag/udgivere med enten én eller 2 til 10 udgivelser (fig. 2.1).<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Metoden bag opgørelserne i dette kapitel er beskrevet udførligt i Bogen og litteraturens vilkår 2016.

FIGUR 2.1 FORLAG/UDGIVERE FORDELT EFTER ANTAL ÅRLIGE UDGIVELSER

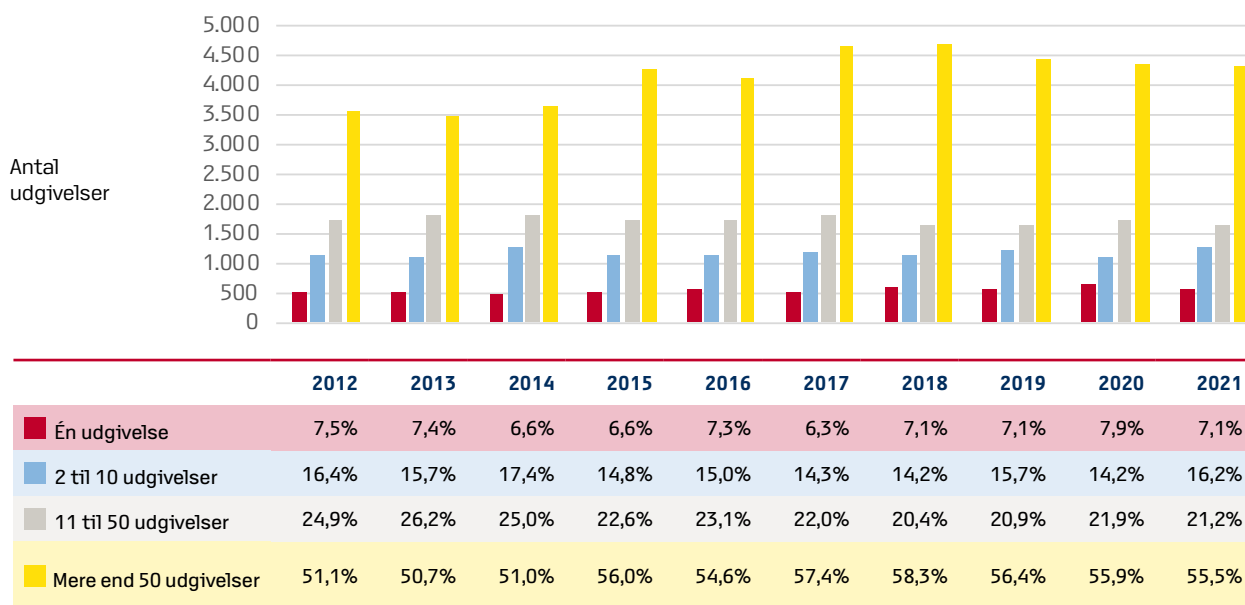


Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Udgivere og forlag med 2 til 10 udgivelser står for en større andel af den samlede produktion af nye titler. Alle de øvrige forlagsstørrelser set i forhold til antal udgivelser ser derimod et fald i deres andel af den samlede bogproduktion. For tredje år i træk falder de

største forlags andel af den samlede bogproduktion, så de nu står på 55,5 % sammenlignet med 58,3 % i 2018, og i samme periode er de små forlags andel (2 til 10 udgivelser) steget med to procentpoint fra 14,2 % til 16,2 % (fig. 2.2).

**FIGUR 2.2** UDGIVELSER FORDELT EFTER FORLAGETS/UDGIVERENS STØRRELSE

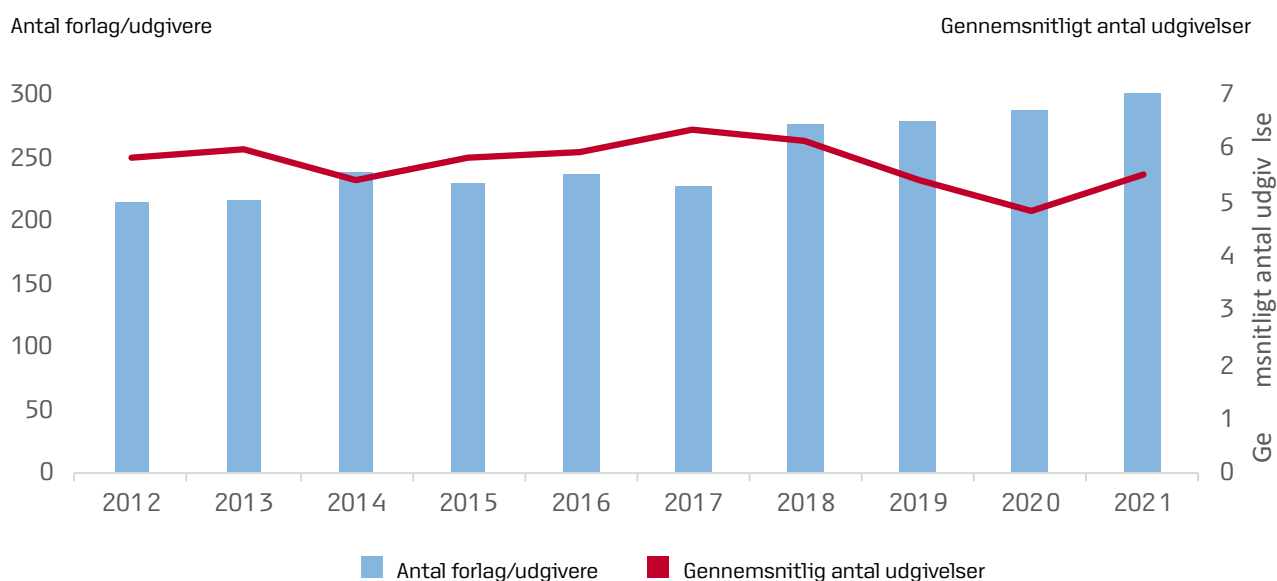


Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

I 2021 er der registreret 310 forlag/udgivere, der producerer skønlitteratur. Det er det højeste antal siden 2012 og det markerer det fjerde år i træk med en stigning. Det gennemsnitlige antal udgivelser pr. ud-

giver er steget for første gang siden 2017, så det nu ligger på 5,5. I 2020 lå tallet på 4,9, hvilket er det laveste i perioden. Der er altså både flere udgivere af skønlitteratur og flere udgivelser i 2021 end i 2020.

**FIGUR 2.3** FORLAG/UDGIVERE AF SKØNLITTERÆRE FØRSTEUDGAVER

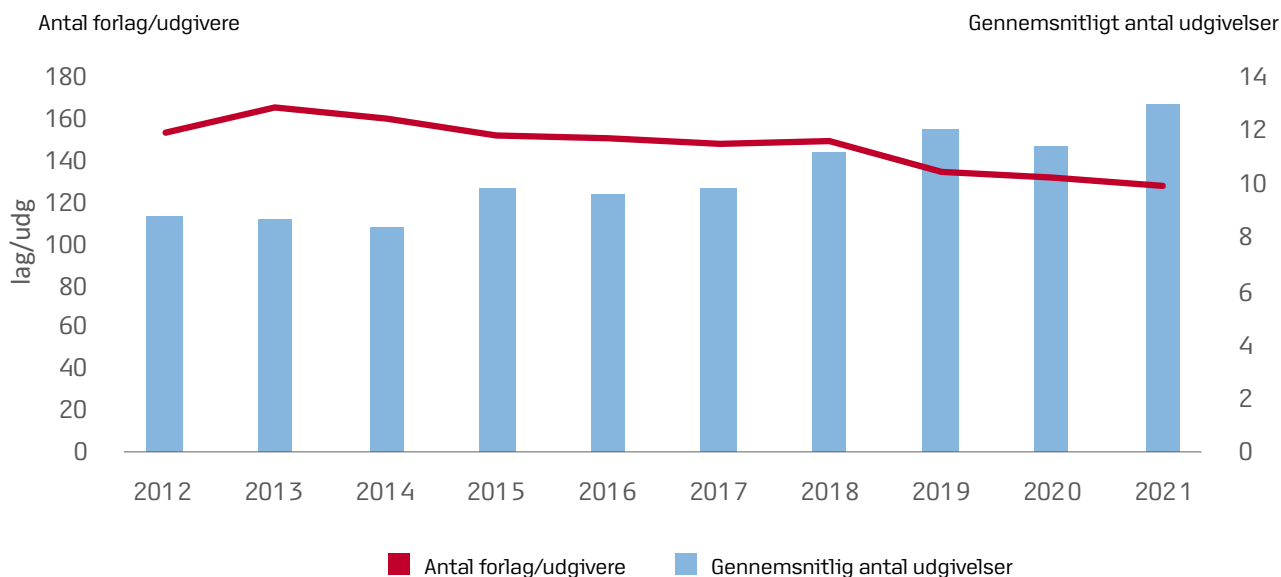


Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

I kapitel 1 kunne man læse om, hvordan produktionen af den oversatte skønlitteratur også er steget i et ti-årigt perspektiv, og væksten i antal forlag og gennemsnitlige antal udgivelser for hvert forlag kan også sige noget om forlagsprofilen her. Der er en generel

vækst i antallet af forlag, men der ses også færre gennemsnitlige udgivelser de sidste ti år (fig. 2.4), hvilket kan indikere, at de mindre og/eller mellemstore forlag i højere grad prioriterer oversættelser.

**FIGUR 2.4 FORLAG/UDGIVERE AF OVERSATTE SKØNLITTERÆRE FØRSTEUDGAVER**

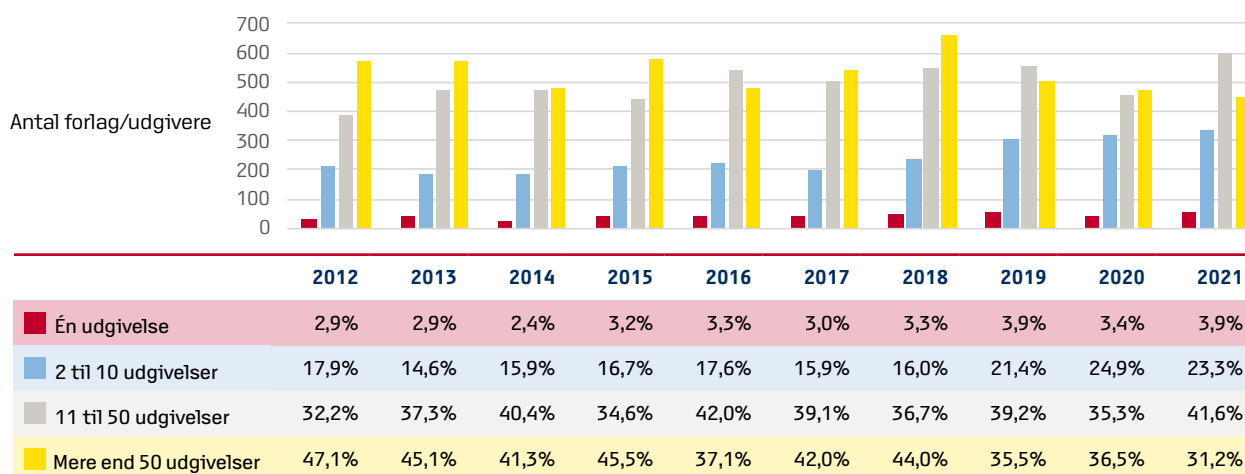


Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

For at kvalificere dette nærmere kan man se på, hvordan den samlede produktion af oversatte skønlitterære førsteudgaver fordeler sig på forlagenes/udgiverens størrelser. Der tegner sig et dynamisk billede, men i et længere tidsperspektiv er det særligt forlag med mellem 11 til 50 udgivelser og forlag med mellem 2 og 11 udgivelser, der står for en større del af den

samlede produktion af nye titler for oversat skønlitteratur. Udgivere med én udgivelse af en oversættelse er også steget med 1 procentpoint i perioden, hvori- mod de største forlags (over 50 udgivelser) andel af den samlede produktion af nye titler for oversat skønlitteratur er faldet med 15,8 procentpoint i perioden (fig. 2.5).

**FIGUR 2.5 UDGIVELSER AF OVERSAT SKØNLITTERATUR FORDELT EFTER UDGIVERENS STØRRELSE**

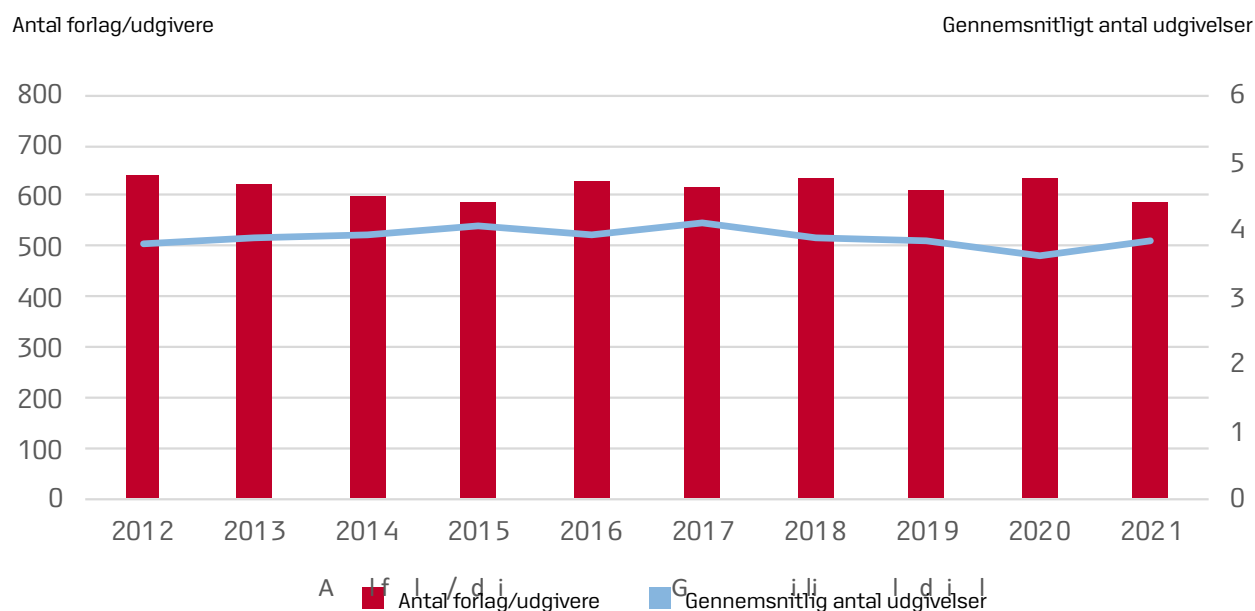


Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Der er et lille fald i antallet af forlag/udgivere af faglitteratur (fra 638 til 587) og antallet af udgivelser er også faldet lidt (fra 2290 til 2242). Dermed stiger det gennemsnitlige antal faglitterære udgivelser pr. for-

lag/udgiver også en smule (i gennemsnit 3,8 udgivelser i 2021). Det er små forskydninger, som fortsætter den tendens med udpræget stabilitet, der er set de sidste 10 år (fig. 2.6).

**FIGUR 2.6 FORLAG/UDGIVERE AF FAGLITTERÆRE FØRSTEUDBAVER**



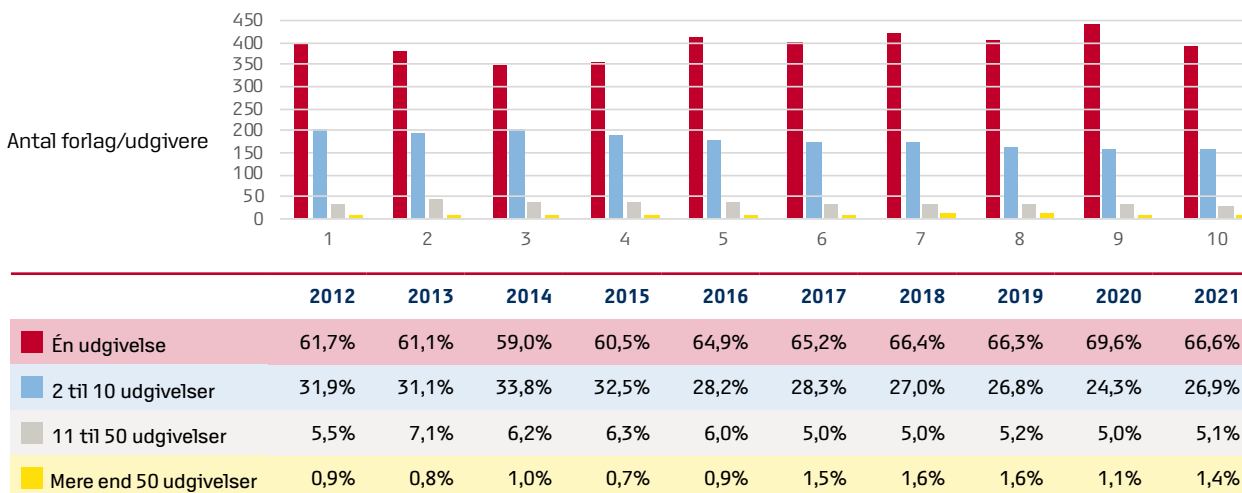
Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Hvis man ser på størrelsen af de forlag/udgivere, der udgiver faglitteratur, er der færre store forlag (over 50 udgivelser) end det samlede forlagslandskab (på tværs af genrer). På tværs af genrer udgør store forlag 3,3 % af udgiverfeltet i 2021 (fig. 2.1.) Hvis man derimod dykker ned i tallene for forlag/udgivere af faglitterære titler, udgør de store forlag 1,4 % af det faglitterære udgiverfelt i 2021 (fig. 2.7). Samtidig er andelen af forlag/udgivere, der kun udgiver en årlig titel, noget større, nemlig 66,6 %, hvilket er over 10

procentpoint højere end for det samlede udgiverfelt (56 %). Yderligere nuancer i det faglitterære forlagslandskab kan findes i Bogpanelets udgivelse fra juni 2022 om faglitteraturens aktuelle status og vilkår, som udfolder mangfoldigheden, og undersøger de udfordringer og muligheder, bl.a. forlagsbranchen oplever, inden for faglitteraturen.<sup>2</sup>

<sup>2</sup> Faglitteraturens aktuelle status og vilkår, juni 2022 (Tatjana Tilly for Bogpanelet).

**FIGUR 2.7 FORLAG/UDGIVERE AF FAGLITTERATUR FORDELT EFTER ANTAL ÅRLIGE UDGIVELSER**

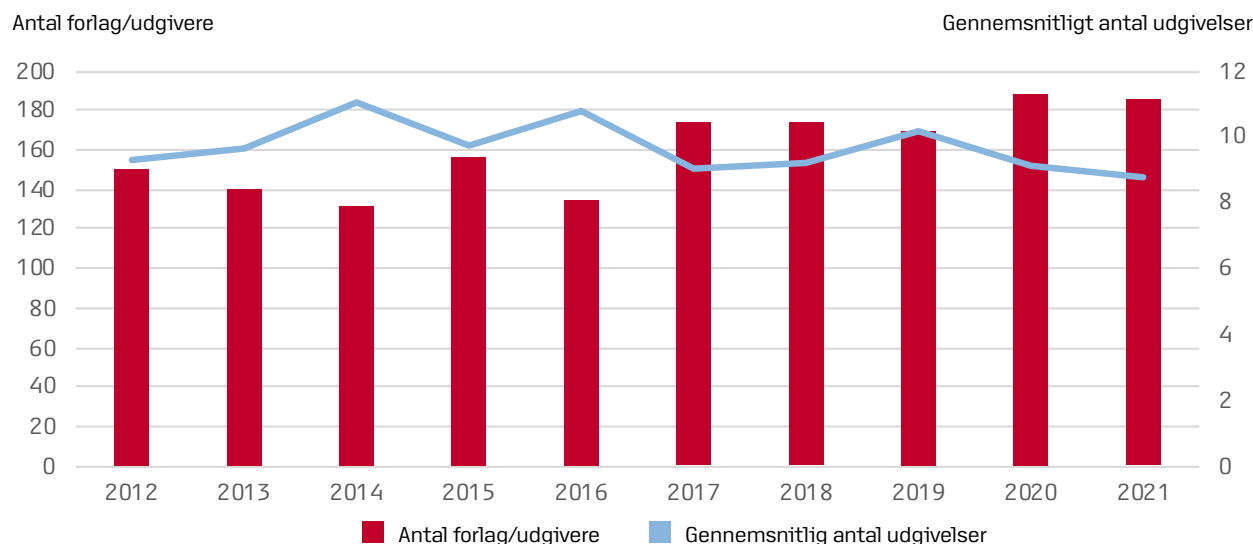


Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Udviklingen for forlag/udgivere af børne- og ungdomslitteratur er mere dynamisk end på faglitteratursiden. Der er en generel tendens til, at der er kommet flere forlag/udgivere til på trods af et lille fald fra 188 i 2020 til 186 i 2021. Mængden af titler, der udgives, er

også steget i perioden fra 1391 i 2012 til 1628 i 2021. Dette er dog et fald fra 2020, hvor der var der 1718 nye titler til børn og unge. Det gennemsnitlige antal udgivelser for forlagene svinger også meget i perioden og ligger i 2021 på 8,8 (fig. 2.8).

**FIGUR 2.8 FORLAG/UDGIVERE TIL FØRSTEUDGAVER TIL BØRN OG UNGE**

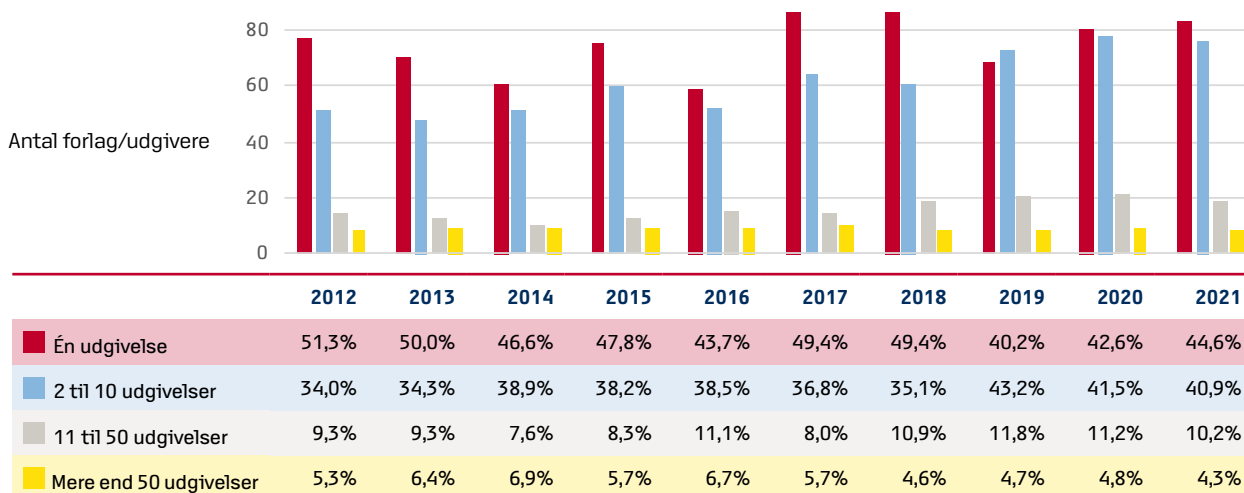


Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Andelen af forlag/udgivere af børne- og ungelitteratur, der kun udgiver en årlig titel, er derimod noget mindre, hvorimod forlagene med over 50 årlige eller mellem to

til 10 udgivelser fylder noget mere på børne- og ungeområdet (fig. 2.9).

**FIGUR 2.9 FORLAG/UDGIVERE AF BØGER TIL BØRN OG UNGE FORDELT EFTER ANTAL ÅRLIGE UDGIVELSER**



Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

## 2.2 FORLAGENES PRODUKTION AF E-BØGER

I 2021 fortsætter den tendens, der har været siden

2018 for både de nye e-bogstitler og de retrodigitaliserede e-bøger, hvor førstnævnte fortsat stiger og sidst-



nævnte fortsat falder. Fra andet kvartal 2017 er de såkaldt retrodigitaliserede e-bøger, dvs. e-bøger hvor det oprindelige forlæg er ældre end 5 år, blevet registreret særskilt. Fig. 2.8 indeholder altså fra 2012 til 2017 også de retrodigitaliserede bøger, hvilket forklarer det store fald fra 2017 til 2018, hvorfra de registreres særskilt. For at få et overblik over hele feltet,

er fig. 2.12, der alene indeholder retrodigitaliserede titler, også inkluderet.

Siden 2018, hvor de retrodigitaliserede værker udelades, ser man en årlig vækst i antallet af nye e-bogstitler, så antallet nu er på 4.975 (fig. 2.10).

**FIGUR 2.10** PRODUKTION AF E-BØGER FORDELT PÅ UDGIVERE

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lindhardt og Ringhof	224	262	380	354	3498	1845	222	249	180	146
Gyldendal	307	247	275	604	1293	670	333	286	252	260
Mellemgaard	80	112	223	152	199	251	245	245	303	348
Harlequin		144	188	167	148	121	117	122	116	114
Books on Demand	38	78	90	162	132	147	162	167	163	93
Carlsen	69	169	182	148	124	79	75	116	77	103
People'sPress	56	104	96	112	132	123	128	123	74	13
Politiken	50	79	103	120	129	106	91	84	87	110
Tellerup	103	46	121	75	49	55	52	56	66	158
BoD	8	32	39	42	36	45	34	114	163	226
Øvrige 2.478 udgivere	1953	2812	2890	2913	3005	2505	2457	2582	3268	3404
<b>I ALT</b>	<b>2888</b>	<b>4085</b>	<b>4587</b>	<b>4849</b>	<b>8745</b>	<b>5947</b>	<b>3916</b>	<b>4144</b>	<b>4749</b>	<b>4975</b>

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Antallet af trykte nye udgivelser har ligget nogenlunde stabilt siden 2018, imens e-bogsproduktionen kun er steget. Forskellen mellem antallet af nye trykte titler og e-bogstitler bliver dermed mindre og mindre (fig. 2.11). Det er muligt, at det i fremtiden vil være undtagelsen, at en trykt udgivelse ikke også udgives digitalt, og at undtagelserne fx skal findes inden for smal faglitteratur eller små selvudgivelser, hvor e-bogsudgave

enten er for dyrt eller fravælges af æstetiske årsager. Kapitel 1 viste fx, at der næsten er et ét til ét forhold mellem udgivelse af e-bogstitler og trykte titler, hvorimod der var væsentligt flere trykte på faglitteratursiden.

**FIGUR 2.11** FORHOLDET MELLEMLY NYE TRYKTE TITLER OG NYE E-BOGSTITLER

	2018	2019	2020	2021
Nye trykte udgivelser	6447	6336	6211	6311
Nye e-bogstitler	3916	4144	4749	4975
<b>FORHOLDET MELLEMLY TRYK OG E-BOG</b>	<b>61%</b>	<b>65%</b>	<b>76%</b>	<b>79%</b>

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

Produktionen af retrodigitaliserede e-bøger fortsætter med at aftage. Der er næsten 1000 færre retrodigitaliserede titler i 2021 end i 2020 (fig. 2.12). Det understøtter den antagelse om, at markedet kan være

blevet mættet af de ældre titler, der blev fremlagt sidste år i Bogens og litteraturens vilkår 2021. Det kan samtidig være en indikation på, at forlagene er ved at nå til bunds i retrodigitalisering af klassikerne.

**FIGUR 2.12** PRODUKTION AF RETRODIGITALISEREDE E-BØGER FORDELT PÅ UDGIVERE.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lindhardt og Ringhof	10	4	2	30	364	5365	3015	1799	367	440
SAGA Egmont		1			6	14	20	1081	1914	935
Gyldendal	4	1		27	2	507	370	62	76	134
SFA-89	24	5	2		1	66	53	29	8	
Books on Demand	52	23	64		1	2	1	16	5	1
Cupido									158	
Lamberths Forlag						28			34	84
Carlsen	4	15	10	13	1	3	1	21		
Libris Media A/S	47									
Forlaget Eudor	0					4	18	13	9	2
Øvrige 268 udgivere	82	54	134	34	18	233	202	141	149	136
<b>I ALT</b>	<b>223</b>	<b>103</b>	<b>212</b>	<b>104</b>	<b>393</b>	<b>6222</b>	<b>3680</b>	<b>3162</b>	<b>2720</b>	<b>1732</b>

Kilde: DBC, udtræk til Bogpanelet.

# 3. DISTRIBUTION AF BØGER OG LITTERATUR

## .- FORLAG OG BOGHANDLERE

### HOVEDPUNKTER

- Danske forlag har oplevet en betydelig fremgang i omsætningen på 14,3 % i perioden 2019-2021, og udviklingen er primært drevet af en stigning i det digitale salg af bøger.
- På trods af det stigende digitale salg, så har forlagene oplevet et fald i omsætningen for e-bøger på 6,6 mio. kr. svarende til et fald på 7,3 % fra 2020 til 2021.
- 10,7% af respondenterne i Danskernes bogkøb 2022 svarer, at streamingtjeneste var det seneste sted, de fik adgang til en bog, hvilket er en stigning på 7,7 procentpoint siden 2017.

Digitaliseringen af danskernes bogkøbsvaner og forlagenes omsætning fortsætter sin udvikling, men det ser ikke ud til, at det sker på bekostning af den fysiske bog, hvis man ser på danskernes lyst til at gå i boghandleren eller på det trykte salg. Forlagene oplever endnu et år stor fremgang i deres digitale omsætning, hvor særligt netlydbogen optager en stor del af det digitale salg. Men der er også en stor udvikling i trykt salg, og

nedlukningerne forårsaget af COVID-19 må igen i år formodes at have medvirket til den store fremgang i det digitale salg. Forlagene har altså samlet set øget deres omsætning i år.

### 3.1 DANSKE FORLAGS SALG OG OMSÆTNING AF BØGER

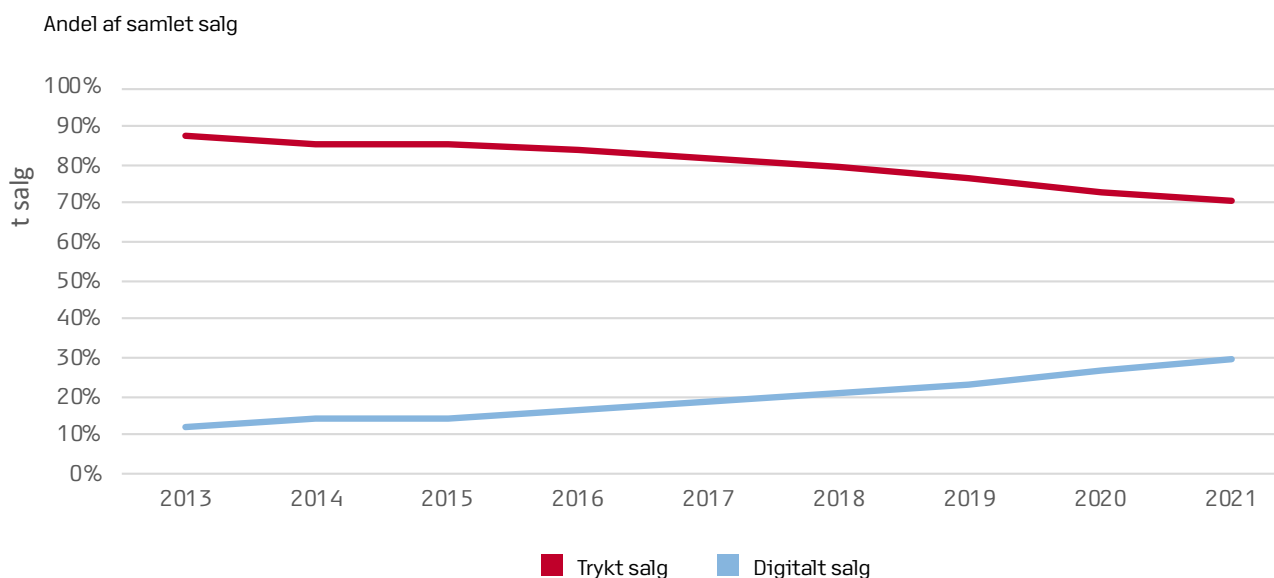
Bogmarkedets omsætning har i de seneste år været stigende, samtidigt med at forskydningen i fordelingen af omsætningen fra trykt salg til digitalt salg fortsætter. Forlagenes totale omsætning er ifølge Danske Forlags årsstatistik steget med 14,3 % i perioden fra 2019 til 2021. Denne stigning er dog aftagende fra 2020 til 2021 sammenlignet med udviklingen fra 2019 til 2020. Den stigende omsætning er primært drevet frem af det digitale salg, som med en stigning på 46,1 % i omsætningen det seneste år nu udgør 29,5 % af forlagenes samlede omsætning (fig. 3.1).

<sup>3)</sup> Vi gør opmærksom på, at talmaterialet fra Danske Forlags årsstatistik efterreguleres. Det betyder fx, at omsætning for 2020 i sidste års årsstatistik ikke er det samme tal som det, der er opgjort i dette års årsstatistik. I Bogpanelets årsrapporter efterregulerer vi derfor data, så det er de nyeste tal, der fremgår.

**FIGUR 3.1** FORLAGENES OMSÆTNING FORDELT PÅ TRYKT OG DIGITALT SALG 2019-2021

	2019	2020	2021	Udvikling 2019-2021
Trykt salg (mio. kr.)	1.292,2	1349,6	1354,0	4,8%
Digitalt salg (mio. kr.)	387,6	494,5	566,1	46,1%
<b>I ALT</b>	<b>1679,8</b>	<b>1844,1</b>	<b>1920,1</b>	<b>14,3%</b>

Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2020 og 2021.

**FIGUR 3.2 TRYKT OG DIGITALT SALG**

Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2021.

Udviklingen med et stigende digitalt salg og et faldende trykt salg af bøger fortsætter, hvilket har været tendensen i hele perioden siden 2013. Siden 2017 er omsætningsandelen af det digitale salg steget med 11 procentpoint (fig. 3.2).

### LÆREMIDLERNE ER I FREMGANG

De seneste års udvikling i omsætningen fordelt på genrer har været relativt beskeden og præget af små udsving på tværs af genrer. Hvis man ser på udviklingen mellem 2020 og 2021, så oplever næsten alle genrer

en svag tilbagegang i omsætningen. Undtagelsen er læremidler, som oplever en mindre stigning på 1 procentpoint. Tager man i stedet et kig på det lidt længere perspektiv, så kan det observeres, at der både inden for skønlitteratur og faglitteratur har været et fald i omsætningen – både hvis man ser udviklingen i et femårigt og et 10-årigt perspektiv. Bedre ser det ud for børne- og ungdomsbøger og læremidler, som omvendt har oplevet en pæn fremgang i omsætningen de samme perioder sammenlignet med de øvrige genrer.

**FIGUR 3.3 OMSÆTNING FORDELT PÅ GENRER**

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Skønlitteratur	29,7%	29,5%	27,7%	27,5%	28,4%	27,6%	26,3%	26,7%	26,6%
Faglitteratur	29,1%	28,5%	24,8%	24,3%	24,6%	23,6%	24,1%	23,2%	22,7%
Børne- og ungdomsbøger	11,2%	10,9%	12,2%	12,4%	12,9%	13,2%	14,4%	15,6%	15,3%
Læremidler	30,0%	31,1%	35,3%	35,8%	34,1%	35,7%	35,3%	34,5%	35,5%

Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2021.

### NETLYDBØGER I HASTIG VÆKST OG E-BØGER I TILBAGEGANG

Når vi ser på, hvordan det digitale salg fordeler sig, ser man, at det særligt er netlydbøger, der bidrager til den store fremgang i digitalt salg med en stigning på 94,5 % fra 2019 til 2021. Kategorien 'Andet digitalt salg' stiger også i perioden med 42,4 % i omsætningen. Omvendt er salget af e-bøger faldet med 7,3 % fra

2020 til 2021 efter en stigning det foregående år, hvilket betyder et samlet fald i perioden 2019-2021 på 2,5 %. Dette ændrer dog ikke ved, at forlagenes digitale omsætning tager et kæmpe spring frem med en samlet stigning på 46,11 %, og nedlukningerne forårsaget af COVID-19 må formodes at have spillet en væsentlig rolle her (fig. 3.4).

**FIGUR 3.4** FORLAGENES DIGITALE OMSÆTNING FORDELT PÅ E-BØGER, NETLYDBØGER OG ANDET DIGITALT SALG (MIO. KR.)

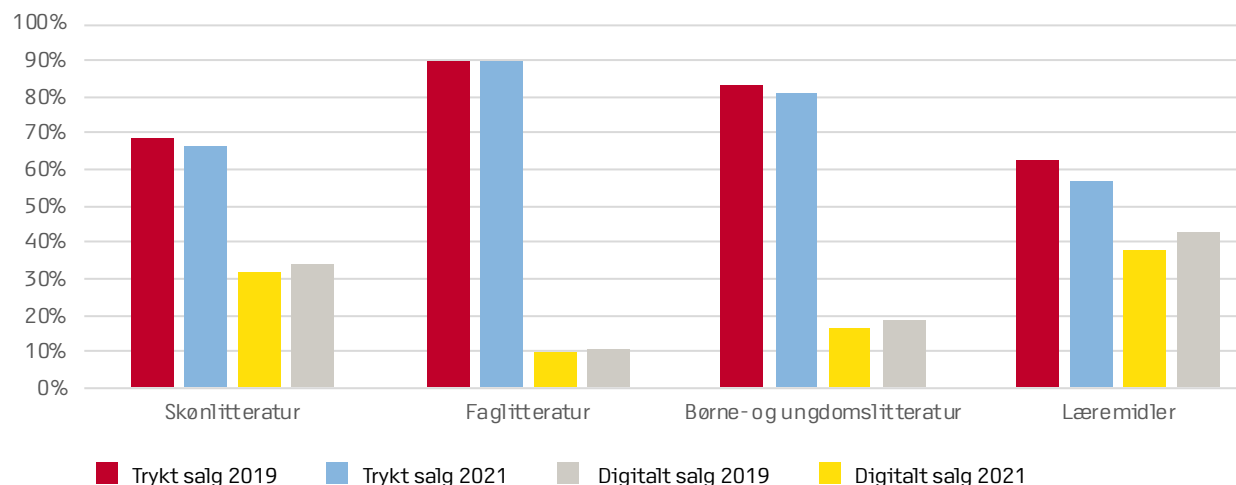
	2019	2020	2021	Udvikling 2019-2021
E-bøger	85,5 (22,0 %)	90,0 (18,2 %)	83,4 (14,7 %)	-2,5%
Netlydbøger	100,8 (26,0 %)	162,5 (32,9 %)	196,1 (34,6 %)	94,5%
Andet digitalt salg	201,3 (51,9 %)	242 (48,9 %)	286,6 (56,8 %)	42,4%
<b>I ALT</b>	<b>387,6 (100 %)</b>	<b>494,5 (100 %)</b>	<b>566,1 (100 %)</b>	<b>46,1%</b>

Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2021.

Når vi ser på det digitale salg fordelt på de fire genrekategorier, stiger det digitale salgs andel igen i år på tværs af alle fire genrekategorier. Dermed fortsætter tendensen fra tidligere år. Udviklingen er dog stagneret

en smule sammenlignet med 2019, hvor stigningen var større. Den største vækst i det digitale salg finder sted inden for lærermidler, hvor det digitale salg er steget med 5,4 procentpoint fra 2020 til 2021 (fig. 3.5).

**FIGUR 3.5** FORDELING MELLEEM TRYKT OG DIGITALT SALG 2020 OG 2021

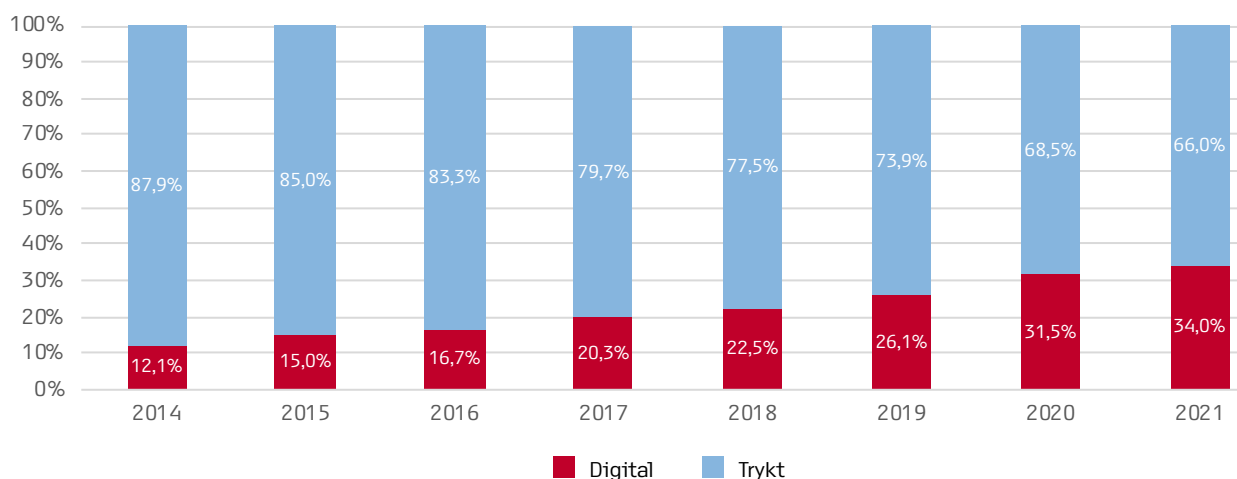


Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2020 og 2021.

Efter en stigning i det digitale salg af skønlitteratur på 5,4 procentpoint fra 2019 til 2020, så er udviklingens tempo sænket fra 2020 til 2021 med en stigning på kun 2,5 procentpoint. Det digitale salg udgør nu 34 % af det samlede salg inden for skønlitteratur i 2021. For faglitteraturen er forholdet imellem det digitale og det fysiske salg fortsat nærmest uændret, hvilket tyder

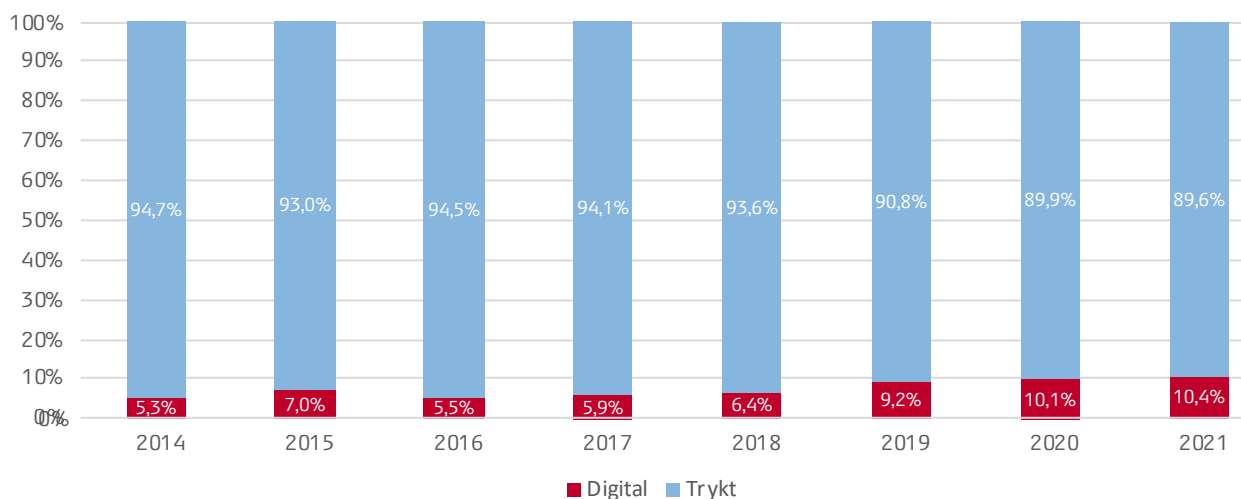
på, at danskere stadig i overvejende grad foretrækker at læse faglitteratur i trykt format. Dette stemmer også overens med produktionsstatistikernes tendenser omkring den digitale og trykte bog i kapitel 1 og 2. Det digitale salg af børne- og ungelitteratur er fortsat i vækst, men med sænket hastighed fra 2020 til 2021, ligesom det var tilfældet med skønlitteraturen (fig. 3.6, fig. 3.7 og fig. 3.8).

**FIGUR 3.6** FORDELING MELLEM TRYKT OG DIGITALT SALG – SKØNLITTERATUR 2014-2021



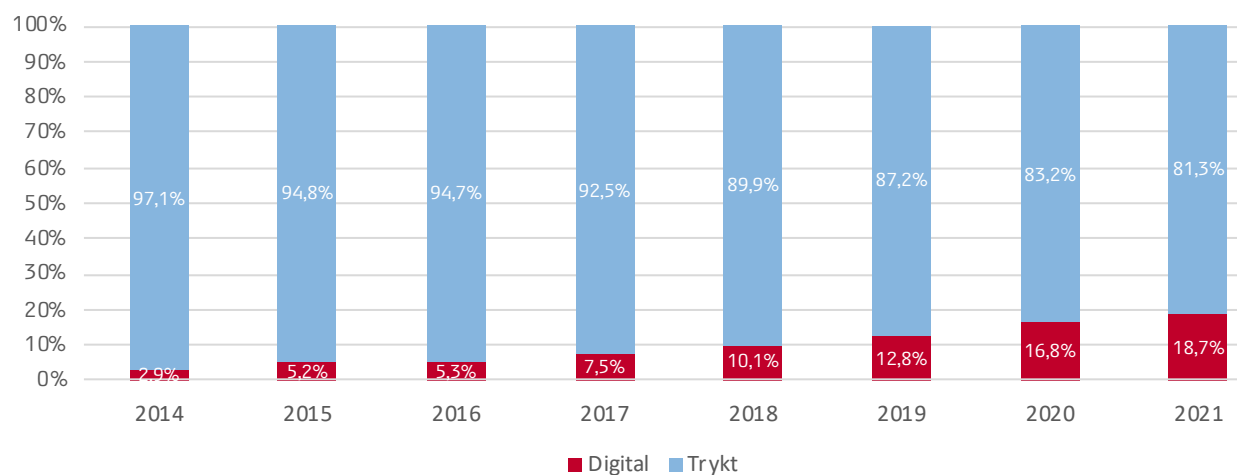
Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2014-2021.

**FIGUR 3.7** FORDELING MELLEM TRYKT OG DIGITALT SALG - FAGLITTERATUR 2014-2021



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2014-2021

**FIGUR 3.8** FORDELING MELLEM TRYKT OG DIGITALT SALG - BØRNE- OG UNGELITTERATUR



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2014-2021

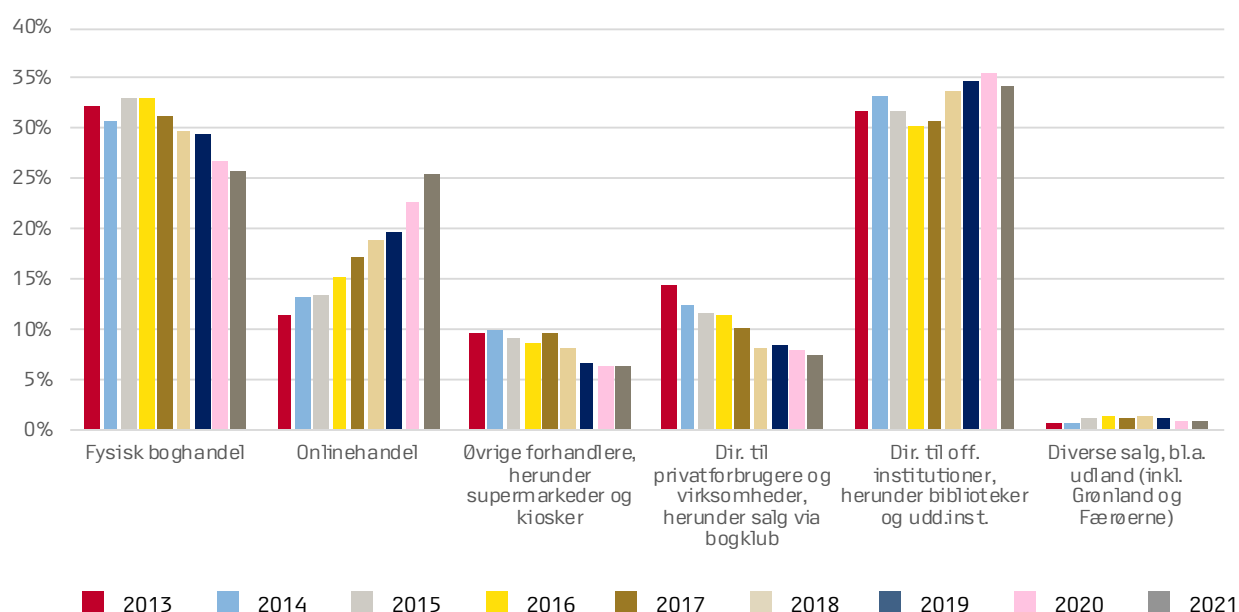
## ONLINESALGET HAR NÆSTEN INDHENTET DET FYSISKE SALG

Selvom omsætningen på bøger overordnet set stiger, så er danskerne flittigere til at benytte visse salgskanaler frem for andre. Onlinesalget oplever den største stigning med 2,8 procentpoint fra 2020 til 2021, hvilket er en smule lavere end stigningen fra 2019 til 2021. Onlinesalget har været i konstant vækst fra 2014 til 2021 og er i denne periode gået fra 13,1 % til 25,4 % af den samlede omsætning. Dermed ligger omsætningen for onlinehandlen lige under salget til de fysiske boghandlere, som står for 25,6 % af omsætningen i 2021. Omsætningen for fysiske boghandlere har i flere år været nedadgående og faldt senest med 1,2 procent-

point i 2021 (fig. 3.9). Det bliver interessant at følge, om 2022 bliver året, hvor onlinesalget indhenter det fysiske salg i boghandlerne.

Salget direkte til privatforbrugere er overordnet faldet siden 2014, men udviklingen er stagneret de seneste år. I 2021 skete der et beskedent fald i salget direkte til privatforbrugere på 0,5 procentpoint. Efter en stigende tendens den seneste årrække er salget til offentlige institutioner, herunder biblioteker, faldet for første gang siden 2016. Der er tale om et fald på 1,4 procentpoint, selvom salget fortsat er 4 procentpoint højere end i 2016 og dermed udgør 34,2 % af den samlede omsætning i 2021 (fig. 3.9).

FIGUR 3.9 TOTAL OMSÆTNING FORDELT EFTER SALGSKANAL



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2021.

## SKØNLITTERATUR SÆLGES FORTSAT MEST ONLINE

Når snittet på omsætningen lægges ned over de fire genrekategorier, ser vi igen de samme udviklingstendenser fra de seneste år slå igennem (fig. 3.10-3.13). Stigningen i onlinehandel slår igennem inden for alle fire genrekategorier, men udviklingen er mest markant inden for omsætningen af skønlitteratur, hvor onlinehandlen er steget med 23,2 procentpoint fra 2014 til 2021 og udgør nu 37,4 % (fig. 3.10). Til sammenligning er onlinehandlen af faglitteratur steget med 9,1 procentpoint siden 2014, så den nu udgør 31,3 % i 2021 (fig. 3.11).

Udviklingen af det digitale salgs andel af omsætningen inden for litteratur til børn og unge er siden 2014 gået langsommere med en stigning på 13,3 procent-

point, men siden 2019 er udviklingen øget med 7 procentpoint til en samlet andel på 22,1 procentpoint i 2021 (fig. 3.12). Onlinehandel udgør fortsat en lille del af den samlede omsætning for skole- og lærebøger med i alt 14,1 % og med en stigning på 3,2 procentpoint siden 2015 (fig. 3.13). Tendensen med at vi køber flere og flere bøger over nettet fortsætter, særligt for skønlitteratur, men billedet er det samme på tværs af genrekategorierne.

## FÆRRE BØGER SÆLGES I FYSISKE BOGHANDLERE, FLERE SÆLGES VED ØVRIGE FORHANDLERE

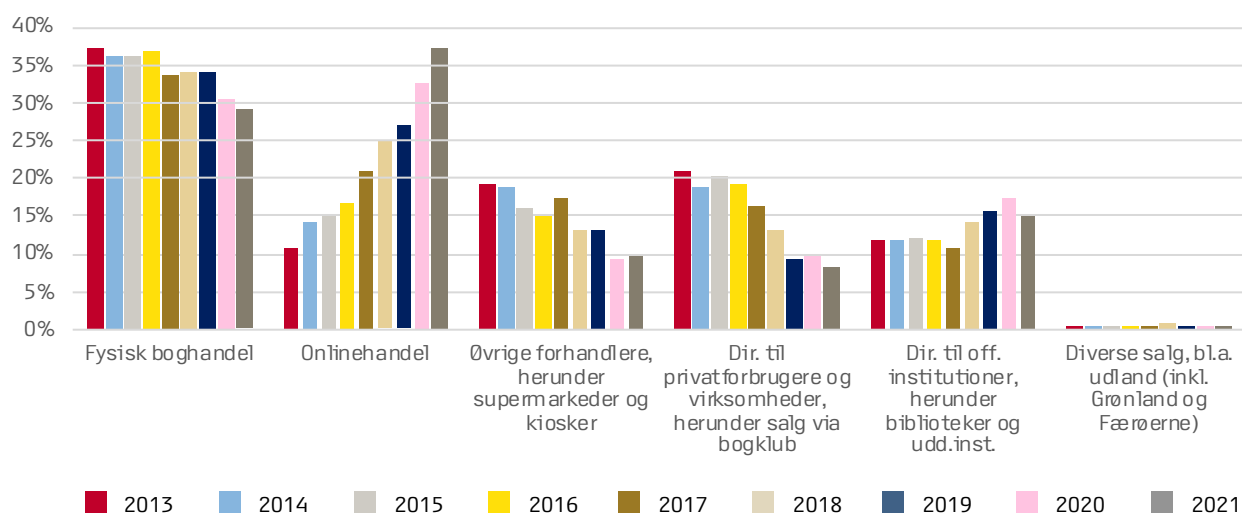
Salget i den fysiske boghandel går fortsat tilbage på tværs af alle fire genrekategorier (fig. 3.10-3.13). Tendensen er mest markant inden for børne- og ungelitteratur, hvor salget i fysiske boghandler er gået tilbage

med 2,2 procentpoint til et samlet niveau på 31,8 %, hvilket dog fortsat gør dem til den største salgskanal inden for genren (fig. 3.12).

Hvis man ser på den samlede omsætning på tværs af genrer, så er bogsælget for de øvrige forhandlere, herunder supermarkeder mv., gået en smule frem, hvilket er

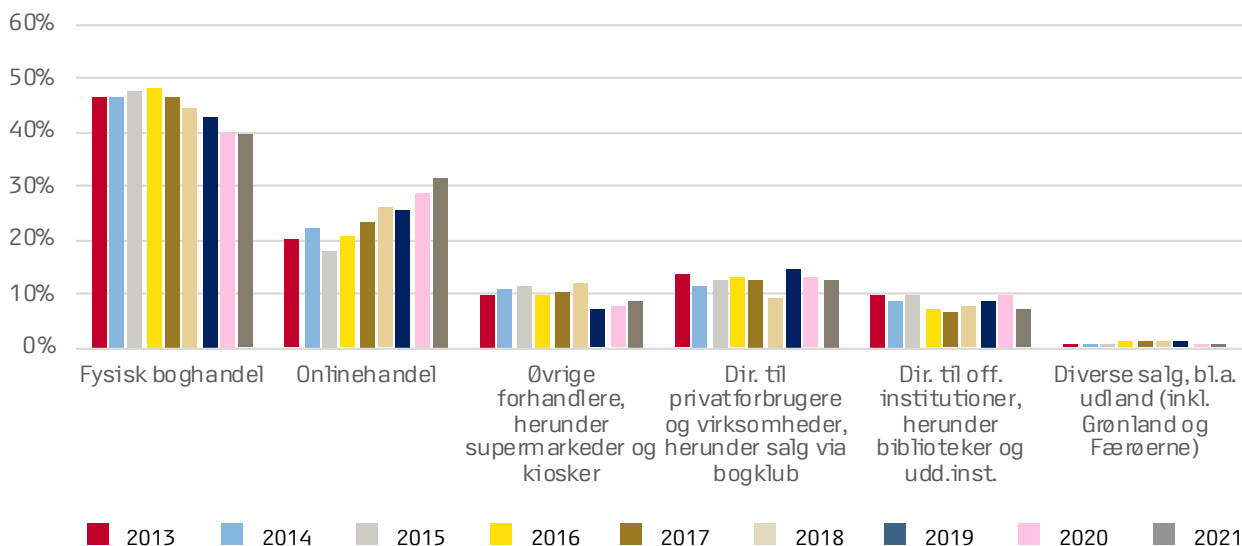
første gang siden 2016. Det er børne- og ungelitteraturen, som er med til at drive denne udvikling med en stigning på 2,8 procentpoint (fig. 3.12). Alle fire genrekategorier oplever stigninger inden for denne salgskanal. Samlet set udgør denne salgskanal dog kun 6,4 % af den samlede omsætning (fig. 3.9).

**FIGUR 3.10 OMSÆTNING PÅ SKØNLITTERATUR FORDELT EFTER SALGSKANAL**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2021.

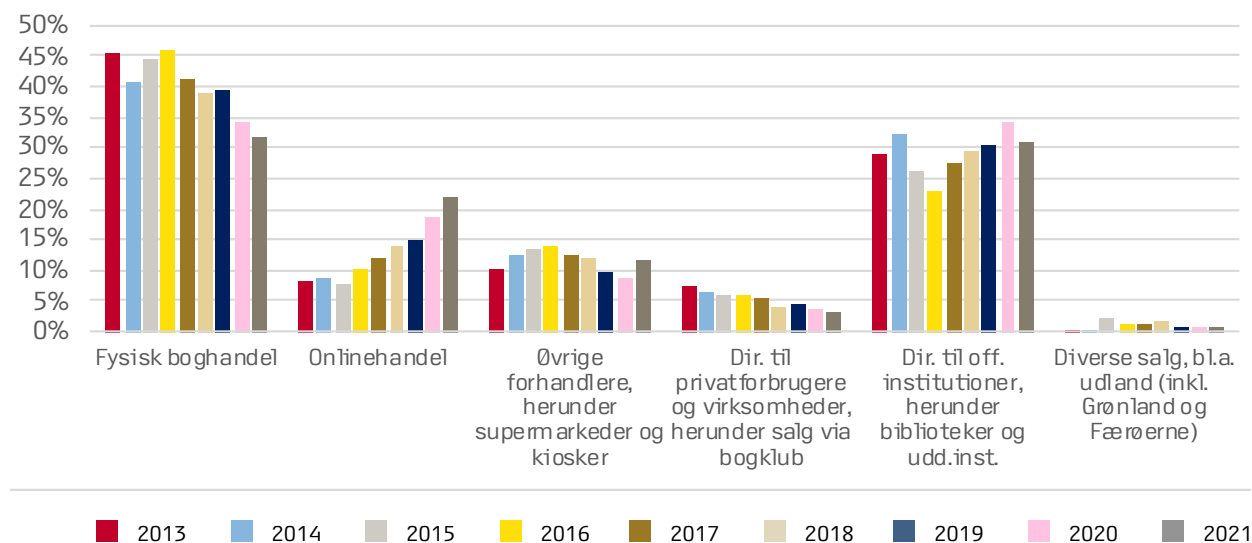
**FIGUR 3.11 OMSÆTNING PÅ FAGLITTERATUR FORDELT EFTER SALGSKANAL**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2021.

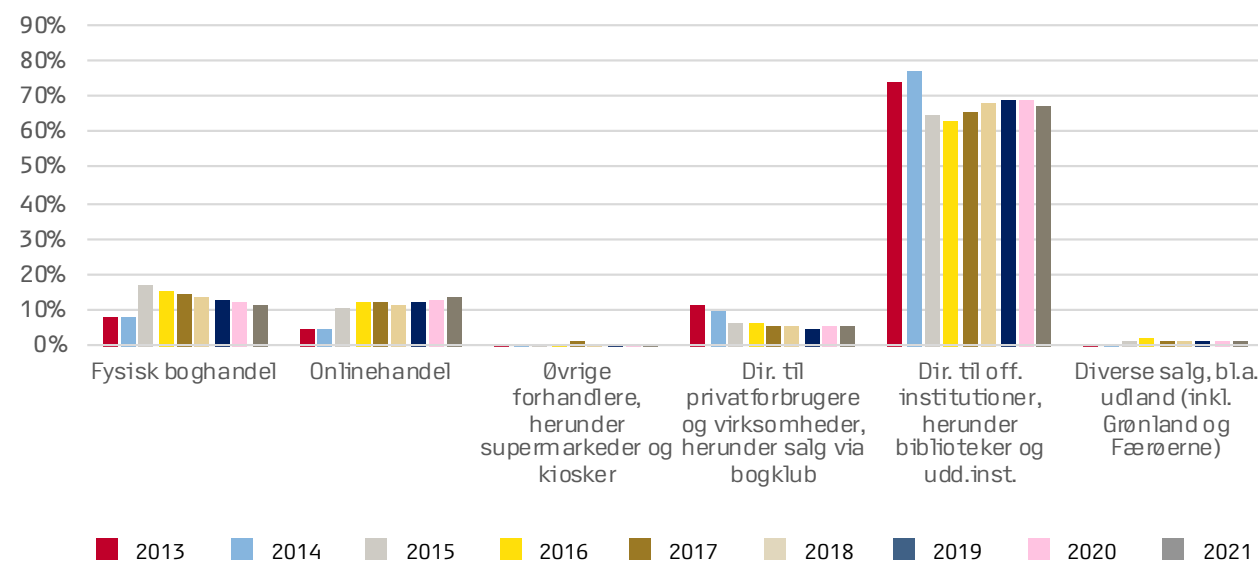


**FIGUR 3.12 OMSÆTNING PÅ BØRNE- OG UNGDOMSBØGER FORDELT EFTER SALGSKANAL**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2021.

**FIGUR 3.13 OMSÆTNING PÅ SKOLE- OG LÆREBØGER FORDELT EFTER SALGSKANAL**



Kilde: Danske Forlags årsstatistik 2013-2021.

### 3.2 DANSKERNES BOGKØBSVANER

Undersøgelsen Danskernes bogkøb er blevet gennemført af Danske Forlag og Boghandlerforeningen siden 2000 med varierende frekvens, men siden 2015 er den blevet gennemført årligt, og siden 2020 har undersøgelsen også spurgt ind til, hvor mange der abonnerer på en tjeneste enten separat fra eller igennem et mobilabonnement, hvor man kan streame e-bøger og lydbøger.

#### DANSKERNES BOGKØBSVANER

Udviklingen inden for danskernes bogkøb peger mod

en gradvis digitalisering, men det er ikke entydigt på bekostning af de mere analoge indkøbsmuligheder, herunder den fysiske boghandel. Streamingtjenester indgik for første gang som svarmulighed i spørgsmål om forhandler af seneste bogkøb i februar 2017, hvor 1,9 % angav streamingtjeneste som seneste forhandler. I den seneste undersøgelse fra marts 2022, var det derimod 4,8 %, der pegede på streamingtjenester. Det er en stigning på 2,9 procentpoint. Det er imidlertid kun 0,2 procentpoint flere respondenter, der peger på internetboghandler som den seneste forhandler, hvis

man sammenligner marts 2022 (24,4 %) med februar 2017 (24,6 %). I februar 2021 var det dog 36 % respondenter, der angav internetboghandler som den seneste forhandler, hvilket nedlukningerne som resultat af Covid-19 er en nærliggende forklaring på. De digitale muligheder for bogkøb og -forbrug ser imidlertid ikke ud til at have gået ud over den fysiske boghandler. I den sidste undersøgelse inden nedlukningerne

(februar 2020) svarede 53,5 %, at boghandleren var forhandler af seneste bogkøb, hvilket er det næsthøjeste antal respondenter i perioden 2010-2022, hvor det højeste var 56,5 % i februar 2010 (fig. 3.15). I årets undersøgelse pegede 49,3 % på boghandleren, hvilket er en stigning på 1,3 procentpoint sammenlignet med februar 2017.

**FIGUR 3.14** ABONNERER DU PÅ EN TJENESTE, HVOR MAN KAN STREAME E-BØGER ELLER LYDBØGER?

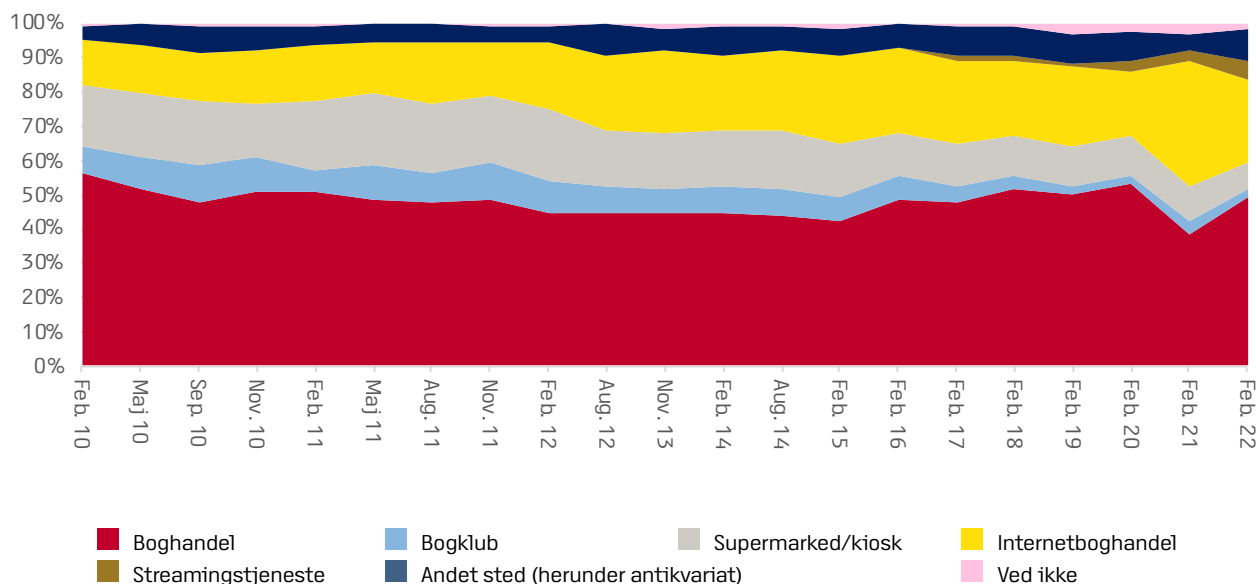
	2020	2021	2022
Ja, som et betalt abonnement	12,6%	17,3%	16,6%
Ja, som en del af et andet abonnement (eks. Et mobilabonnement)	4,8%	5,3%	3,4%
Nej	82,2%	77,2%	79,4%
Ved ikke	0,3%	0,2%	0,6%

Kilde: Danskernes bogkøb.

Med årets undersøgelse spørges der for tredje gang ind til, om man abonnerer på en streamingtjeneste for e-bøger og netlydbøger, og her svarer 16,6 %, at de betaler for et streamingabonnement, og 3,4 % svarer, at de har et abonnement som en del af et andet abonnement, fx et mobilabonnement. Samlet set er det

dermed 20 % af den voksne del af befolkningen, der abonnerer på en streamingtjeneste med e-bøger eller netlydbøger, hvilket er en fald på 2,6 % i forhold til 2021, men en stigning på 3,6 % i forhold til 2020 (fig. 3.14).

**FIGUR 3.15** FORHANDLER AF SENESTE BOGKØB



Kilde: Danskernes bogkøb. Betegnelsen "bøger" dækker over både skønlitteratur, børnebøger, undervisningsbøger og faglitteratur og i alle formater: både trykte bøger, e-bøger og netlydbøger, og for de digitale formater er både downloads og streaming medregnet.

Danskernes bogkøb undersøger den individuelle danskers købsadfærd, og derfor er det vigtigt at holde statistikken

op imod bl.a. Danske Forlags årsstatistik, der ser på forlagenes omsætning. Her slår digitaliseringen tydeligere

igennem med større omsætning igennem onlinehandel og mindre omsætning igennem den fysiske boghandel (fig. 3.9).

### DANSKERNES INDGANG TIL AT LÆSE BØGER

Man kan ud over at se på bogkøb også se nærmere på adgang til seneste læseoplevelse, så det ikke kun er forskellige købsmuligheder, respondenterne svarer på, men også udlån, gaver eller lignende. Der var en del udsving i 2021, som skyldes pandemiens nedlukninger af samfundet. Hvis man sammenligner 2022 med første gang, spørgsmålet blev spurgt, kan man også se den gradvise digitalisering af danskernes læsevaner.

Streaming har haft en fremgang på 7,7 procentpoint siden 2017, så 10,7% af respondenterne nu peger på streaming som seneste medie, de har benyttet til læsning. Til sammenligning står eReolen for 3,1 %, hvilket er en fremgang på 1,4 procentpoint. Der er færre danskere, der har fået adgang til deres seneste læseoplevelse igennem enten den fysiske boghandel eller fysisk på biblioteket i 2022 sammenlignet med 2017. Der er tale om et fald på henholdsvis 2,4 procentpoint for den fysiske boghandel og 4,4 procentpoint for fysiske udlån på biblioteket i perioden 2017-2022 (fig. 3.16).

**FIGUR 3.16** ADGANG TIL SENESTE LÆSEOPLEVELSE

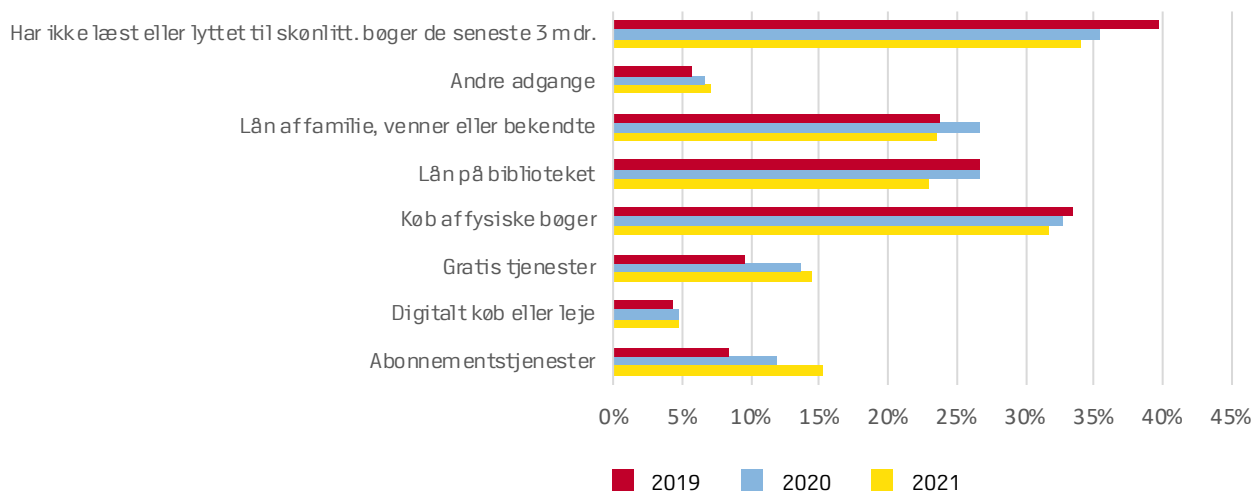
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Jeg købte den i en boghandel (her menes fysisk butik)	20,0%	21,3%	19,5%	19,1%	15,9%	17,6%
Jeg lånte den fysisk på biblioteket	13,1%	11,4%	13,4%	13,2%	9,4%	8,7%
Ved ikke	12,5%	13,3%	14,3%	13,1%	13,9%	18,5%
Jeg fik den som gave	12,3%	12,3%	13,8%	11,8%	14,0%	8,8%
Jeg lånte den af familie eller venner	8,6%	7,6%	6,4%	7,7%	6,8%	6,2%
Jeg købte den i en dansk internetboghandel	7,8%	7,6%	9,3%	7,2%	9,1%	7,9%
Jeg fik den på anden vis	6,6%	6,3%	7,3%	5,5%	5,2%	8,0%
Jeg købte den i en kiosk, et supermarked eller et varehus	5,2%	5,3%	4,0%	4,5%	3,7%	3,1%
Jeg købte den gennem en bogklub	3,1%	2,7%	2,0%	1,8%	2,0%	1,0%
Jeg streamede den gennem en abonnements-tjeneste	3,0%	3,4%	2,7%	6,9%	10,5%	10,7%
Jeg købte den i en udenlandsk internetboghandel	2,3%	2,8%	0,9%	1,2%	1,7%	2,4%
Jeg købte den brugt - i et antikvariat, på et marked eller i en genbrugsbutik	1,7%	2,6%	1,8%	2,6%	2,1%	1,6%
Jeg lånte den på E-reolen	1,7%	2,0%	3,3%	3,6%	3,3%	3,1%
Jeg købte den brugt - privat	1,2%	0,8%	0,7%	0,5%	0,5%	1,2%
Jeg downloadede den uden at skulle betale	1,2%	0,8%	0,5%	1,3%	1,7%	1,2%

Kilde: Danskernes bogkøb.

I Kulturvaneundersøgelserne foretaget af Danmarks Statistik kan man få et specifikt indblik i, hvordan danskerne får adgang til skønlitteratur. Undersøgelsen foretages en gang i kvartalet, men vi har her samlet tallene for de respektive år fra 2019 til 2021. De tre primære adgangskilder til skønlitteratur er stadig køb af fysiske bøger, lån på biblioteket og lån af familie, venner og bekendte, selvom andelen af personer der benytter sig af disse har været faldende i perioden. Til gengæld er abonnements-tjenester i vækst med en stigning på 6,8 procentpoint i perioden, og der har også været en pæn stigning i brugen af gratis tjenester med 5 procentpoint i perioden. I samme periode ser man et fald på 5,8 procentpoint for andelen af respon-

denter, der ikke har læst eller lyttet til skønlitteratur de seneste tre måneder (fra 39,8 % til 34 %). Det kan tyde på, at de digitale tjenester, herunder abonnements-tjenester eller gratis-tjenester, som begge er i vækst, kan være med til at få flere til at læse eller lytte til skønlitteratur (fig. 3.15).

**FIGUR 3.17 HVORDAN FÅR DU ADGANG TIL SKØNLITTERATUR?**



Kilde: Kulturvaneundersøgelserne, Danmarks Statistik, KVVHYP01 og KVULIT02. Tallene er udregnet ved at tage et gennemsnit af de kvartalsvise tal i de respektive år.

## 4. DISTRIBUTION AF BØGER OG LITTERATUR 4.- FOLKEBIBLIOTEKERNE

### HOVEDPUNKTER

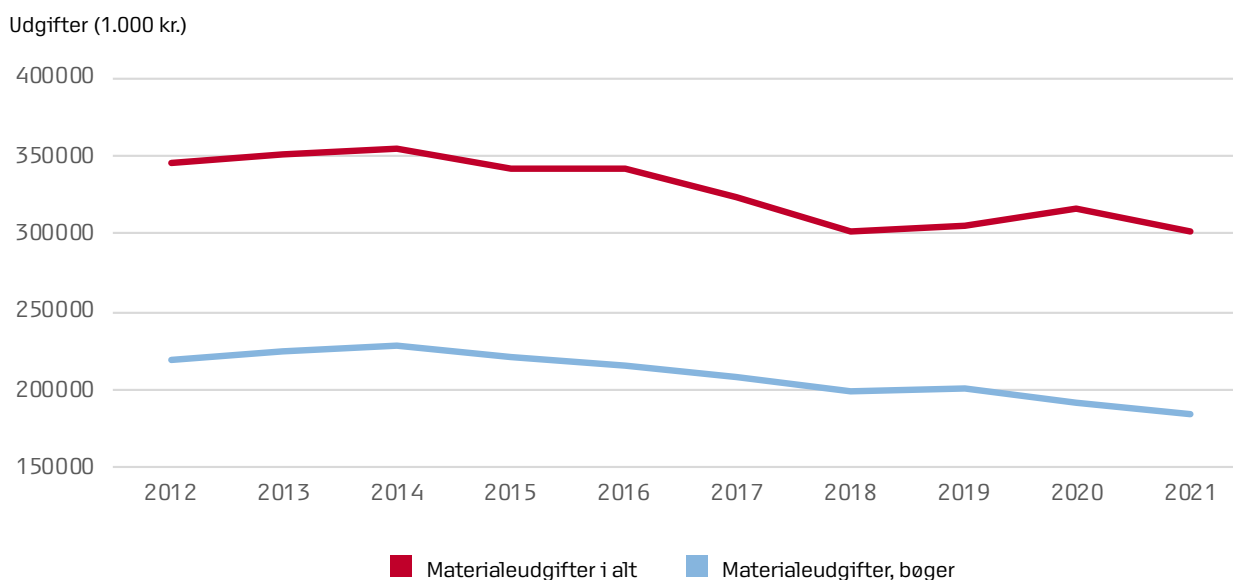
- På to år (2019-2021) er der sket en stigning på næsten 60 % i udlån af netlydbøger og 45 % i udlån af e-bøger, imens de fysiske udlån er faldet med næsten 38 %. Samlet set er danskerne udlån (af både digitale og fysiske bøger) i de to år faldet med ca. 23 % (fra ca. 30 mio. til 24 mio. udlån).
- Netlydbogen ser ud til at have etableret sin øget popularitet fra nedlukningerne (både marts 2020, vinteren 2020 og vinteren 2021), som kan ses det fortsatte højere udlånstal.
- Børnebogsserierne nyder stor popularitet, hvilket medfører, at en del forfattere går igen på årets top 10-liste over antal udlån af trykte titler for børn og unge.

Covid-19-pandemiens påvirkning af bibliotekernes udlån kan stadig ses i statistikkerne. Der optræder igen i år et fald for de fysiske udlån, men også tilsvarende stigninger i digitale udlån, herunder særligt på lydsiden. Samlet set kan de digitale formatters fremgang ikke opveje den trykte bogs tilbagegang i udlånstallene, hvilket medfører et samlet set lavere udlånstal i år end sidste år.

### 4.1 FOLKEBIBLIOTEKERNES UDGIFTER, BESTAND OG UDLÅN

Folkebibliotekernes samlede materialeudgifter og materialeudgifter for bøger falder fra 2020 til 2021 (henholdsvis 4,6 % og 3,8 %). Dermed fortsætter den overordnede tendens med faldende materialeudgifter, på trods af at de samlede materialeudgifter så en lille stigning sidste år (2019 til 2020). I perioden fra 2012 til 2021 er der således sket et fald på 43,5 mio. kr. i folkebibliotekernes samlede materialeudgifter og

FIGUR 4.1 FOLKEBIBLIOTEKERNES MATERIALEUDGIFTER



Kilde: Danmarks Statistik, BIB6.

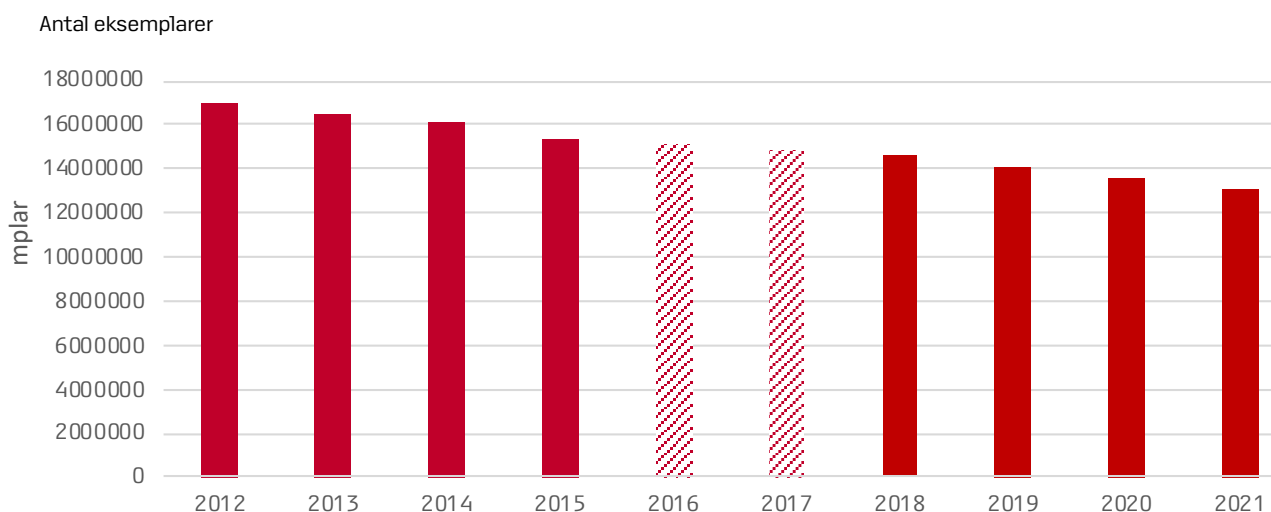
34,2 mio. kr. i folkebibliotekernes materialeudgifter til bøger (uden at tage højde for inflation) (fig. 4.1).

Eksemplarbestanden af trykte bøger på folkebibliotekerne er faldet hvert år siden 2012, hvilket har medført et samlet fald på ca. 3,9 mio. eksemplarer til og med 2021. Fra 2020 til 2021 falder eksemplar-

bestanden fra ca. 13,7 mio. til 13,1 mio. eksemplarer, hvilket svarer til et fald på ca. 4 % (fig. 4.2).

Udlånet af trykte bøger har også været faldende i en længere årrække, og Covid-19-pandemien har forstærket denne tendens betragteligt med store fald de sidste to år. På trods af at både udlån af netlydbøger

**FIGUR 4.2 FOLKEBIBLIOTEKERNES BESTAND**



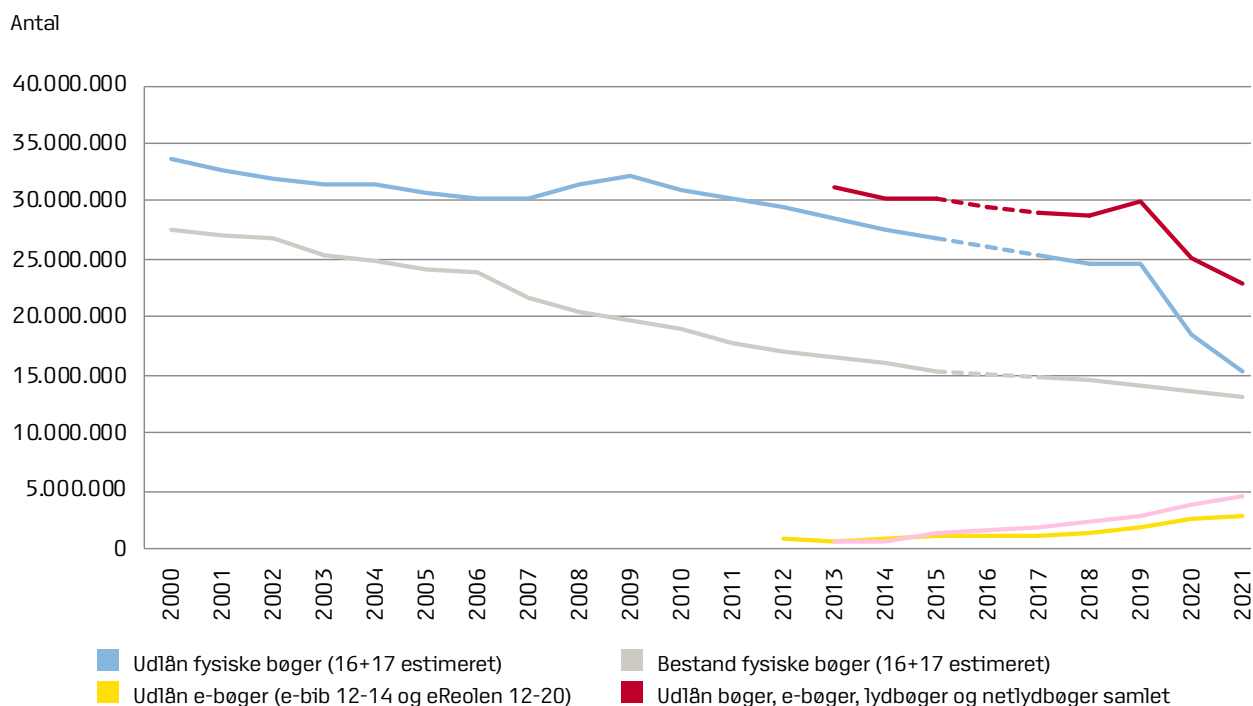
Danmarks Statistik, BIB1. Data for 2016 og 2017 er estimerede. Bestanden opgøres derudover forskelligt fra 2009-2015 og fra 2018-2019

og e-bøger fortsætter med at stige, kan det ikke opveje faldet i udlån af fysiske bøger. Derfor falder antallet af udlån også samlet, når man ser på tværs af formater. I 2021 var der således ca. 3,1 mio. færre udlån af fysiske bøger end 2020, hvilket svarer til et fald på 16,9 %. Til sammenligning var der en stigning i antal udlån af e-bøger på næsten 200.000 i 2021 sammenlignet med 2020, og 750.000 for netlydbøger i samme periode, hvilket svarer til stigninger på henholdsvis 7,5 og 18,7 %. Det samlede udlånstal (fysiske lyd-bøger inkluderet) er

faldet med 2,3 mio., hvilket svarer til et fald på 9,1% (fig. 4.3).

Udlånstallene er ikke alene udtryk for danskernes forbrug af litteratur. Udlånstallene skal ses i sammenhæng med tallene for danskerne bogkøb, forlagenes omsætning og læsevaner i bl.a. kapitel 3 og 5. Her kan man bl.a. se, at forlagenes omsætning stiger, og at danskernes læsevaner er relativt stabile.

**FIGUR 4.3 UDLÅN OG BESTAND AF BØGER PÅ FOLKEBIBLIOTEKERNE**

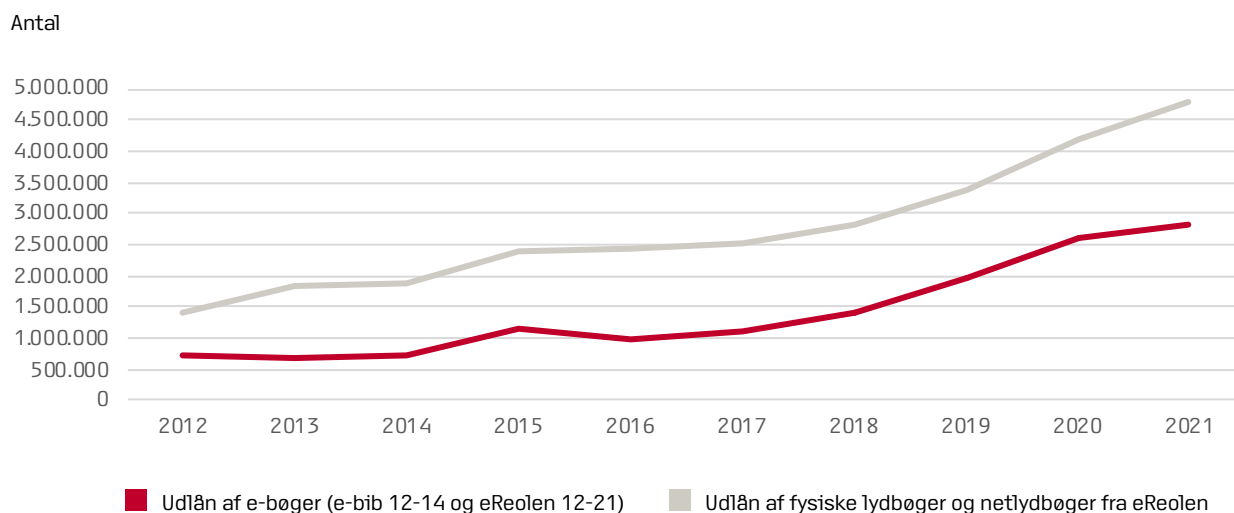


Kilde: Biblioteksstatistikken, Danmarks Statistik), eReolens månedsstatistik fra netbib.dk samt data fra e-bib.

Hvis man stiller skarpt på lyd-bøger (såvel fysiske som netlydbøger) og e-bøger, ligner kurverne for antal udlån hinanden over hele perioden, om end de har forskellige udgangspunkter. Udviklingen i udlån har

i hvert fald været nogenlunde ligeså hastig i de 10 år, da den samlede procentstigning fra 2012 til 2021 for e-bøger er 279 % og for lyd-bøger 241 % (fig. 4.4.).

**FIGUR 4.4** UDLÅN AF LYDBØGER OG E-BØGER PÅ EREOLEN



Kilde: Danmarks Statistik og eReolens månedsstatistik fra netbib.dk

eReolens udlånstal offentliggøres månedsvist, og dermed er det muligt at se, hvordan udlånet af netlydbøger og e-bøger har udviklet sig under første, anden og tredje hele eller delvise nedlukninger af Danmark. I sidste årsrapport, Bogen og litteraturens vilkår 2021, blev de markante stigninger i udlån af både e-bøger og netlydbøger i vintermånederne, hvor samfundet var helt eller delvist lukket ned, fremhævet (fig. 4.6 og 4.7).

Det blev sidste år ligeledes bemærket, hvordan stigningen omkring nedlukningerne (både marts 2020 og december 2020) havde resulteret i varige højere ud-

lånstal for netlydbogen, hvorimod e-bogens popularitet under nedlukninger ikke på samme måde havde bundfældet sig. Den observation ser stadig ud til at holde stik. Man kan fx se, at netlydbogens udlånstal ramte en rekord i januar 2022 med 439.944 udlån, på trods af at der ikke på samme måde som i 2021 var en nedlukning af samfundet (fig. 4.7). E-bogens månedlige udlånstal i 2022 ligger derimod væsentlig under udlånstallene for tilsvarende måneder i 2021. Lydbogens udlånstal i 2022 ligger også på månedsbasis lidt lavere end forudgående år, men udsvingene i 2021 var sammenlignet med 2020 heller ikke lige så høje som for e-bøger (fig. 4.5).

**FIGUR 4.5** UDVIKLING I UDLÅN 2022 SAMMENLIGNET MED TILSVARENDE MÅNED 2021 PÅ EREOLEN

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August
E-bøger	-24,8%	-24,2%	-18,5%	-29,0%	-17,6%	-8,7%	6,1%	3,0%
Lydbøger	3,1%	-8,6%	-5,9%	-5,9%	-0,4%	9,9%	10,7%	5,3%

Kilde: Månedstatistik for eReolen fra netbib.dk.

For at se om nedlukningerne siden marts 2020 har været den primære årsag til de store stigninger i netlydbogen, kan man se på, om udviklingen i de 2,5 år op til marts 2020 har været sammenlignelig. Ser man derfor fra februar 2020 til august 2022, har der været

en stigning på 48 %, mens der til gengæld på de forudgående 2,5 år, fra august 2017 til februar 2020, var en stigning på 44 %. Det tyder på en relativ stabil udvikling i udlån af netlydbogen, også uden pandemiens indflydelse. Udviklingen i udlån af e-bøger var i

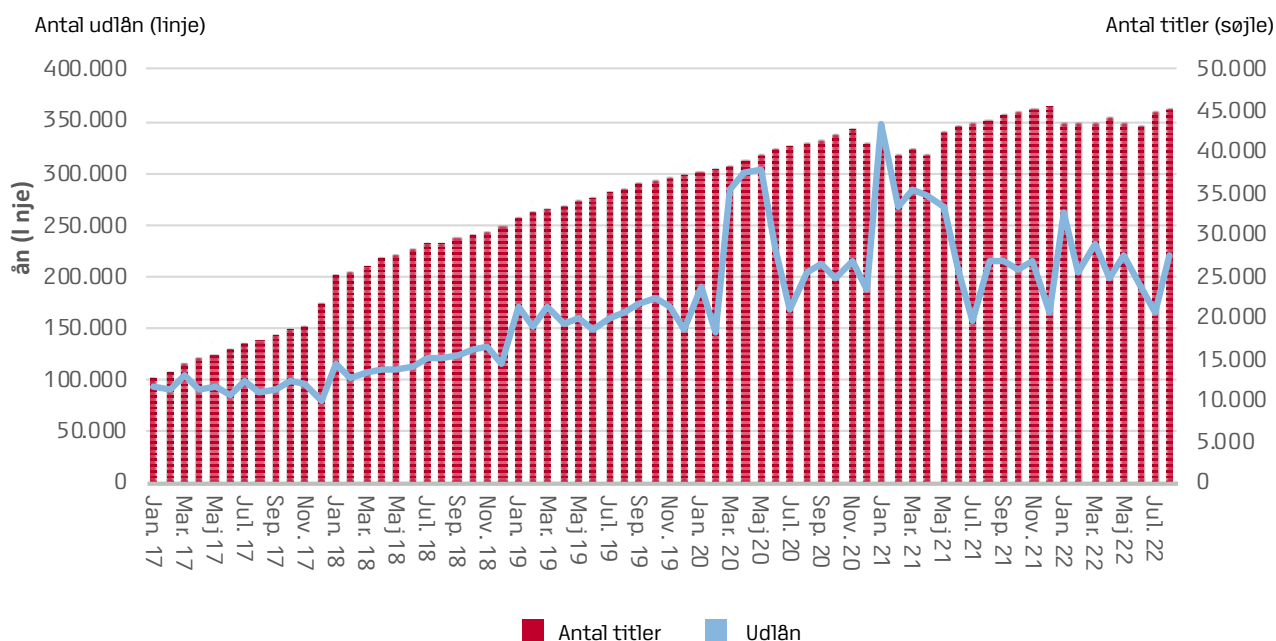
tilsvarende to perioder henholdsvis 51 % og 40 %. Digitaliseringen af læsevaner var altså godt på vej før pandemien. Det understøttes også af fig. 4.4, der viser de samlede udlånstal for e-bøger og lydbøger på årsbasis.

Der kan ligeledes ses et parløb mellem udbuddet af netlydbogstitler og antallet af udlån, hvilket kunne indikere en naturlig vækst foranlediget af den høje

efterspørgsel. Faktisk er udlånstallene for netlydbøger højere end for e-bøger, på trods af at der er flere titler for sidstnævnte.

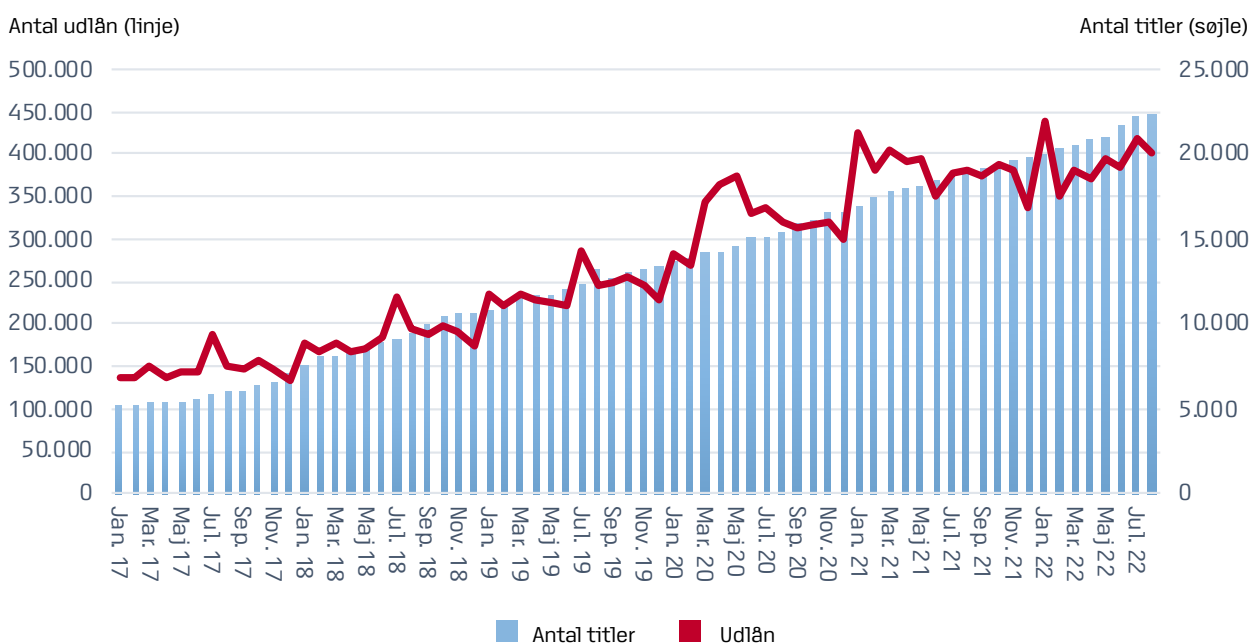
I det forudgående kapitel om forlagenes omsætning, kan man til sammenligning se det digitale salgsfordeling på e-bøger og netlydbøger, hvor netlydbogen igen i år oplever den største fremgang (fig. 3.4).

**FIGUR 4.6 E-BØGER PÅ E-REOLEN - TITLER OG UDLÅN**



Kilde: Månedstatistik for eReolen fra netbib.dk

**FIGUR 4.7 NETLYDBØGER PÅ EREOLEN - TITLER OG UDLÅN**



Kilde: Månedstatistik for eReolens netlydbøger fra netbib.dk



## 4.2 BIBLIOTEKSAFGIFTENS FORDELING

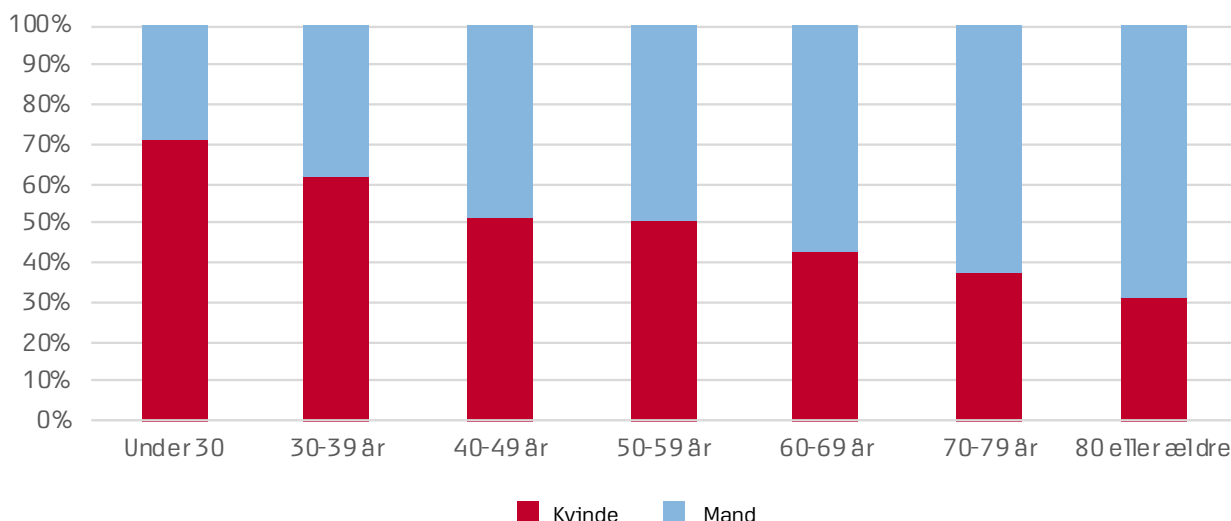
For første gang ser årsrapporten på, hvordan biblioteksafgiften fordeler sig på alder og køn, både i forhold til tilmeldte, modtagere samt digitale udlån og fysisk bestand.

Biblioteksafgiften er præget af en meget høj grad af stabilitet. De fleste tilmelder sig i forbindelse med udgivelsen af deres første bog og forlader først ordningen, når de dør. En efterlevende ægtefælle vil i nogle tilfælde modtage halvdelen af den afdødes biblioteksafgift. Der er ikke store udsving fra år til år og det er næsten udelukkende i de to yngste alderssegmenter, at der kommer nye forfattere til. Derfor er der ikke lavet længere tidsserier på statistikkerne.

Der er en ret entydig tendens i, hvordan biblioteksafgiften bliver fordelt på køn og alder. De yngre modtagere er hovedsageligt kvinder, imens der er en hovedvægt af mænd blandt de ældre modtagere. Blandt de 40-49-årige og 50-59-årige er det meget ligeligt fordelt. Samlet set er der flere mandlige modtagere af biblioteksafgiften (5.613) end kvindelige modtagere (4.509) (fig. 4.8). Ser man på antal tilmeldte til biblioteksafgiften (dvs. også dem, der ikke modtager biblioteksafgiften hvert år), er den forholdsmæssige fordeling på køn og alder meget lig fordelingen efter modtagere.

Ser man på, hvordan de digitale udlån i biblioteksafgiften fordeler sig på køn, står kvinder for omkring 53 % af udlånene (fig. 4.9). Billedet bliver imidlertid

**FIGUR 4.8** BIBLIOTEKSAFGIFT: MODTAGERE EFTER KØN OG ALDER



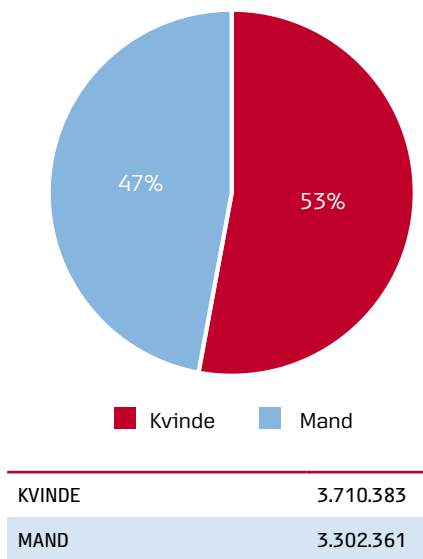
### MODTAGERE AF BIBLIOTEKSAFGIFT EFTER KØN OG ALDER

	KVINDE	MAND
Under 30	51	21
30-39 år	337	212
40-49 år	813	777
50-59 år	1.134	1.095
60-69 år	915	1.212
70-79 år	898	1.496
80 eller ældre	361	800
I alt	4.509	5.613

Kilde: Biblioteksafgiftssystemet, udtræk fra Slots- og Kulturstyrelsen til Bogpanelet.

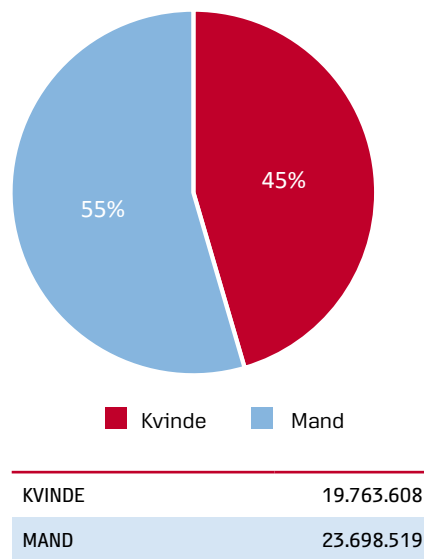
vendt om, når man ser på bibliotekernes bestand af tilmeldtes bøger, hvor mænd står for 55 % af bestanden (fig. 4.10).

**FIGUR 4.9 BIBLIOTEKSAFGIFT: FORDELING AF DIGITALE UDLÅN MELLEM KVINDLIGE OG MANDLIGE BIDRAGSYDERE 2021**



Kilde: Biblioteksafgiftssystemet, udtræk fra Slots- og Kulturstyrelsen til Bogpanelet.

**FIGUR 4.10 BIBLIOTEKSAFGIFT: FORDELING AF BESTAND MELLEM KVINDLIGE OG MANDLIGE BIDRAGSYDERE 2021.**



Kilde: Biblioteksafgiftssystemet, udtræk fra Slots- og Kulturstyrelsen til Bogpanelet.

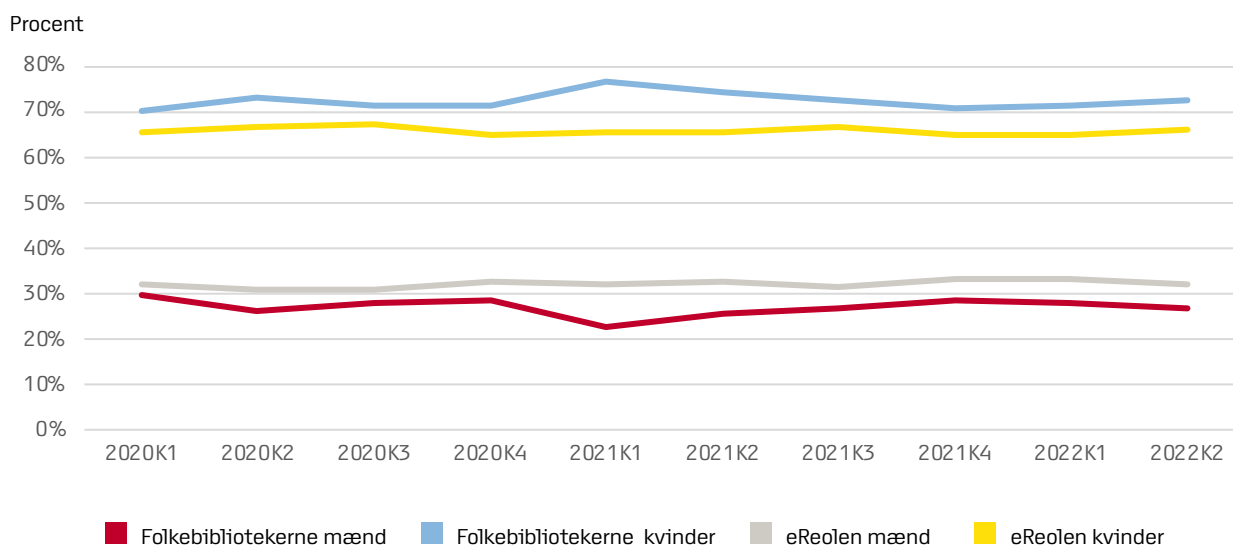
### 4.3 FOLKEBIBLIOTEKERNES BRUGERE

Danmarks Statistiks individbaseret biblioteksstatistik viser bl.a., hvordan kvinder og mænd låner, hvordan lånerne fordeler sig geografisk, og afstanden mellem låneres bopæl og bibliotekerne. Statistikken er muligjort ved, at Danmarks Statistik kobler udlånstal sammen med CPR-nummeret, der anvendes ved udlånet.

Fordelingen af udlån på køn har været meget stabilt siden 2020. Kvinder låner mere på folkebiblioteket og eReolen end mænd. Kvinder står således for over 70 %

af alle udlån på folkebibliotekerne. Kønnene ligger en smule tættere på hinanden, når det kommer til udlån på eReolen, hvor kvinder står for lidt under 70 % over hele perioden. Det største udsving ses i første kvartal 2020, hvor kvinder sammenlignet med mænd i endnu højere grad lånte fra folkebibliotekerne, med de begrænsede muligheder der var for det i den periode. I den efterfølgende periode har fordelingen udlignet sig selv igen, så ca. 70 % af lånene kan tilskrives kvinder (fig. 4.11).

**FIGUR 4.11 UDLÅN FORDELT PÅ KØN**



Kilde: Danmarks Statistik, IBIB1

Region Hovedstaden er den region, der procentuelt har flest brugere af folkebiblioteket blandt deres befolkning, og Region Midtjylland har næstflest brugere. Ser man på de regionale befolkningers brug af eReolen

skifter de to regioner plads. Det er de samme tendenser omkring lånernes andel af befolkningen, der udtrykker sig på tværs af regioner. Forskellene imellem regionerne er heller ikke store (fig. 4.12).

**FIGUR 4.12 LÅNERE SOM ANDEL AF BEFOLKNINGEN FORDELT PÅ REGIONER 2020K1-4 + 2022K1-2**

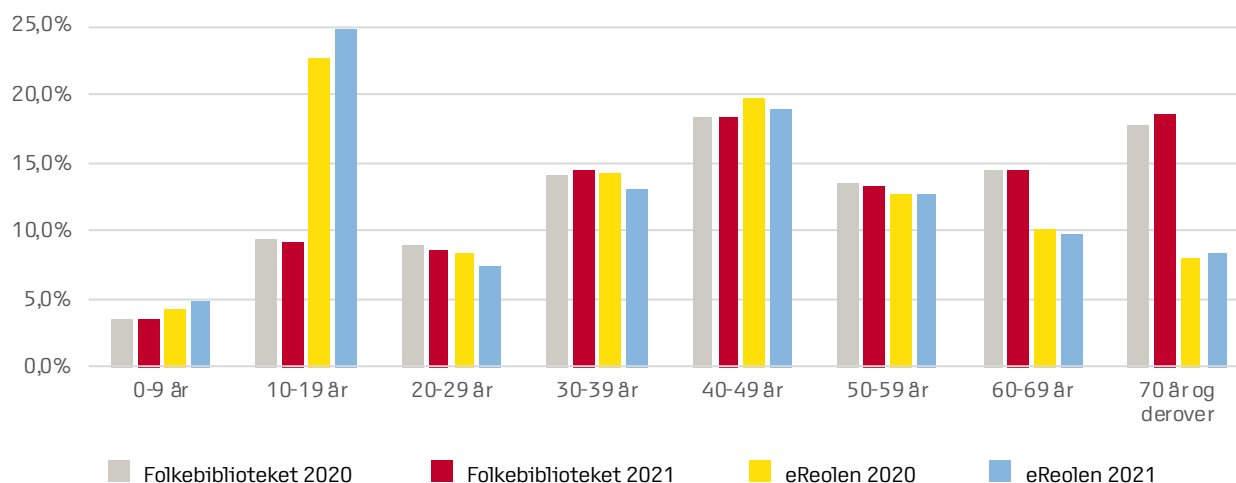
	2020K1	2020K2	2020K3	2020K4	2021K1	2021K2	2021K3	2021K4	2022K1	2022K2
<b>Folkebibliotekerne</b>										
Hele landet	10,6%	6,1%	9,5%	8,5%	4,0%	6,6%	8,9%	8,7%	9,1%	8,7%
Region Hovedstaden	12,1%	6,7%	10,7%	9,5%	4,5%	7,5%	10,3%	9,9%	10,3%	10,0%
Region Sjælland	10,0%	5,6%	9,1%	8,0%	3,5%	6,0%	8,4%	8,2%	8,4%	8,1%
Region Syddanmark	9,8%	5,7%	8,8%	8,0%	4,2%	6,1%	8,1%	8,0%	8,4%	7,9%
Region Midtjylland	10,4%	6,4%	9,6%	8,4%	3,9%	6,5%	8,8%	8,5%	8,9%	8,5%
Region Nordjylland	9,9%	5,9%	9,1%	8,0%	3,2%	6,4%	8,7%	8,4%	8,7%	8,5%
<b>eReolen</b>										
Hele landet	6,3%	6,9%	6,1%	6,1%	7,7%	6,7%	6,5%	6,5%	7,0%	6,7%
Region Hovedstaden	6,5%	7,2%	6,2%	6,2%	7,8%	6,8%	6,5%	6,6%	7,1%	6,8%
Region Sjælland	5,1%	5,7%	4,9%	5,0%	6,5%	5,7%	5,5%	5,6%	6,1%	5,7%
Region Syddanmark	5,8%	6,5%	5,7%	5,7%	7,1%	6,3%	6,1%	6,0%	6,5%	6,2%
Region Midtjylland	7,3%	8,0%	7,3%	7,3%	9,1%	7,9%	7,8%	7,8%	8,3%	8,0%
Region Nordjylland	6,0%	6,6%	5,7%	5,9%	7,1%	6,0%	5,9%	6,0%	6,5%	6,2%

Kilde: Danmarks Statistik, IBIB1.

Der er en større andel af læsere over 70 år, der låner bøger på folkebibliotekerne og eReolen i 2021, end der var i 2020. Faktisk udgør aldersgruppen en større andel af eReolens lånere, end de 10-19 årige gør. Læsere over 70 år har ligeledes overhalet de 40-49-årige som den aldersgruppe, der har flest lånere på folkebiblioteket.

Hvis man ser bort fra de 0-9 årige, som sandsynligvis har forældre, der foretager udlån, er 20-29-årige den gruppe med færrest lånere på både folkebiblioteket og eReolen. Den største udvikling finder man i de 10-19-åriges andel af eReolens lånere (fra 22,7 % til 24,9 %) (fig. 4.13).

**FIGUR 4.13 ANDEL AF LÅNERE I ALDERSGRUPPE I 2020 OG 2021**



Kilde: Danmarks Statistik, IBIB4 2020K1-4 + 2021K1-2.

Hvis man bor tæt på et folkebibliotek, er der også større sandsynlighed for, at man er låner. 47,8 % af alle lånere bor inden for 1.500 meter af deres nærme-

ste folkebibliotek, og 32,9 % af alle lånere bor inden for 1000 meter (fig. 4.14).

**FIGUR 4.14 LÅNERE FORDELT EFTER AFSTAND FRA BOPÆL TIL NÆRMESTE FOLKEBIBLIOTEK**



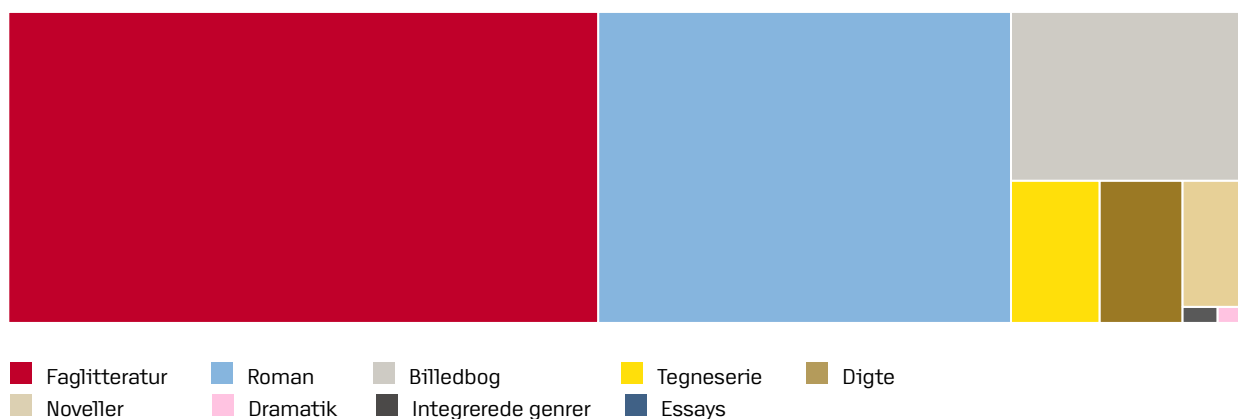
Kilde: Danmarks Statistik, IBIB2 2021

#### 4.4 FOLKEBIBLIOTEKERNES INDKØB OG UDLÅN AF NYE TITLER

Målt på antallet af unikke titler er det i 2021 faglitteraturen, der bliver indkøbt mest af på folkebibliote-

kerne, hvilket det også var i 2020. Den udgør 45,6 % af alle titler udkommet og indkøbt i 2021. Romaner står for 35,1 %, billedbøger for 9,5 %, tegneserier for 3,8 %, digte for 2,9 % og noveller for 2,5 %.

**FIGUR 4.15 FOLKEBIBLIOTEKERNES INDKØB AF TITLER UDKOMMET I 2021**



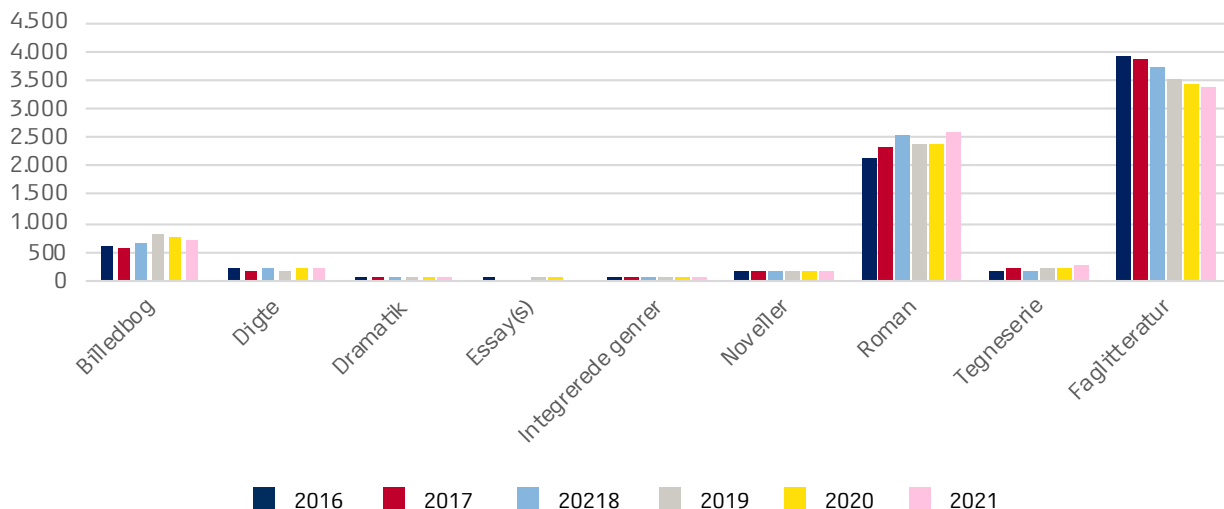
Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem.

Indkøbet af nye faglitterære titler falder dog år for år. Indkøbet af tegneserier er på nær for 2017 steget hvert år siden 2016, så der indkøbes lidt over 100 flere

nye titler i 2021 end i 2016. Der er også generelt en stigende tendens for romaner, selvom den ikke er entydig (fig. 4.16).

**FIGUR 4.16** INDKØB AF ÅRETS TITLER

Antal titler

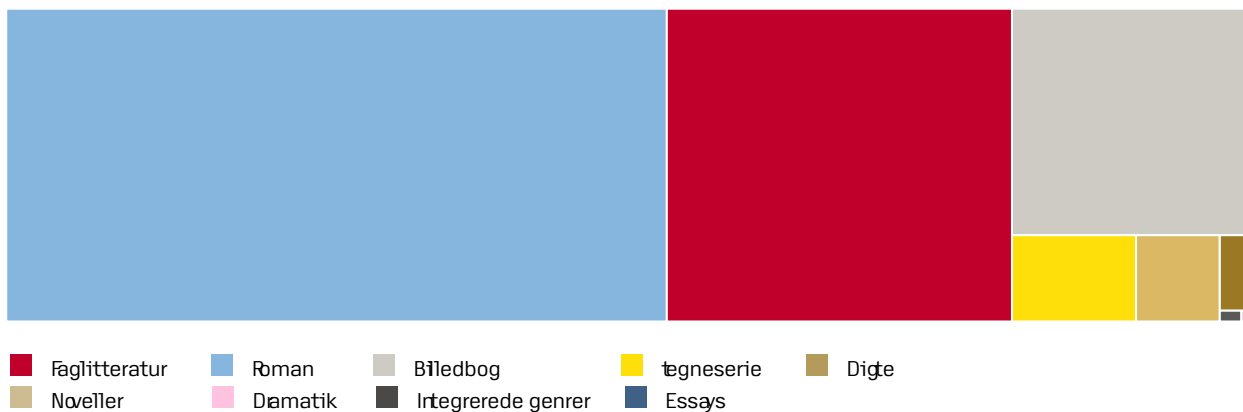


Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

Man kan også se på antallet af eksemplarer, den enkelte titel er indkøbt i, for at få indsigt i, hvor meget genrerne fylder. Anskuet på den måde, udgør romaner en større andel end faglitteraturen. I 2021 udgør ro-

maner 53 % af alle indkøbte eksemplarer af udkomne bøger i 2021, hvilket svarer til ca. 430.000 bøger. Faglitteraturen står for 27,6 %, billedbøger for 14 % og tegneserier for 2,8 % (fig. 4.17).

**FIGUR 4.17** FOLKEBIBLIOTEKERNES BESTAND AF TITLER UDKOMMET OG INDKØBT I 2021.



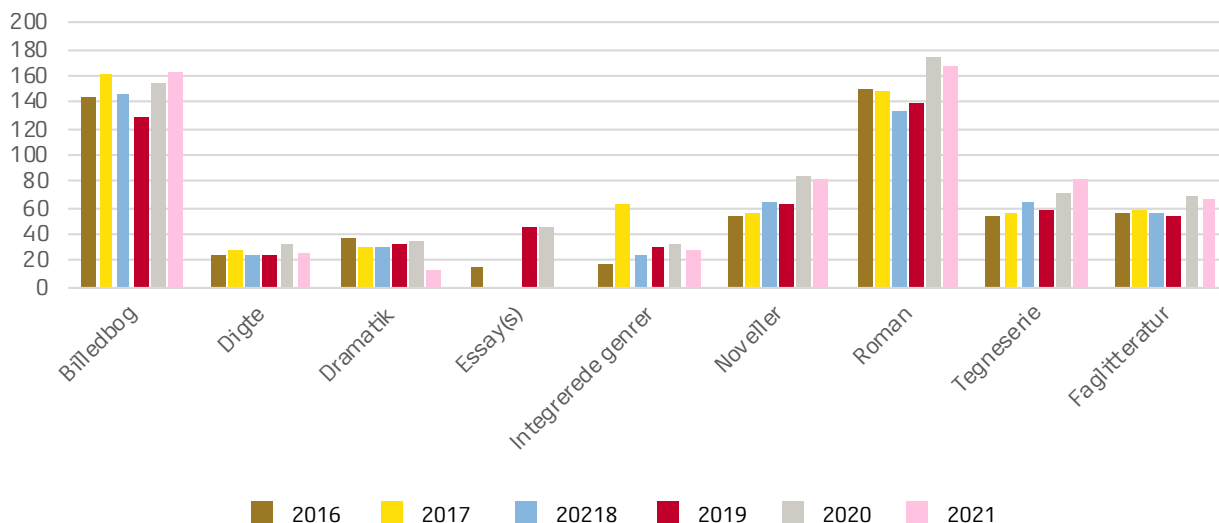
Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

Man kan også se på antallet af eksemplarer, den enkelte titel gennemsnitligt er indkøbt i, og her ser vi også billedbogens og romanens popularitet de seneste

seks år, da de indkøbes i mange eksemplarer. Det er ligeledes værd at bemærke, at tegneserier har set en rimelig stabil vækst i samme periode (fig. 4.18).

**FIGUR 4.18** GENNEMSNITSBESTAND AF BØGER UDKOMMET OG INDKØBT I SAMME ÅR

Gennemsnitligt antal eksemplarer



Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

På de tre første pladser på listen over mest indkøbte romaner og noveller ligger kvindelige forfattere og derudover er der en ligelig fordeling af mænd og kvinder

på listen. Der er mange romaner skrevet på dansk på listen, men den mest indkøbte er oversat fra engelsk.

**FIGUR 4.19** DE TI MEST INDKØBTE ROMANER OG NOVELLER FOR VOKSNE UDKOMMET I 2021

Forfatter	Titel	Antal eks.
Lucinda Riley	Den forsvundne søster	2.592
Jussi Adler-Olsen	Natrium chlorid	2.501
Sara Blædel	Opløst	1.934
Jesper Wung-Sung	Kvinde set fra ryggen	1.919
Kim Faber	Kvæler	1.917
Jesper Bugge Kold	Pigen fra det store hvide skib	1.789
Michael Katz Krefeld	Imperiet	1.736
Leonora Christina Skov	Hvis vi ikke taler om det	1.516
Thomas Korsgaard	Man skulle nok have været der	1.426
Maria Helleberg	Barnet fra Thy	1.356

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

Højskolesangbogen toppede sidste års liste over de mest indkøbte lyriktitler, men i år toppes listen af Morgensangbogen. Herudover er Caspar Eric på listen ligesom sidste år og en samlet genudgivelse af Tove

Ditlevsens digtsamlinger Pigesind og Kvindesind vidner om den genopdagede popularitet, Tove Ditlevsen nyder.

**FIGUR 4.20** DE TI MEST INDKØBTE LYRIKTITLER FOR VOKSNE UDKOMMET I 2021

Forfatter	Titel	Antal eks.
Flere forfattere	Morgensangbogen – til hele dagen	133
Henrik Nordbrandt	Så en morgen	122
Caspar Eric	Vi kan gøre noget	107
Tove Ditlevsen	Pigesind. Kvindesind.	101
Nikolaj Zeuthen	Sommerferiedigte	94
Alexandre Nsoni	I Afrika fødes der ikke drenge – kun mænd	94
Marianne Larsen	Den morgen jeg tilfældigvis ikke var et insekt i september	94
Thomas Boberg	Forberedelse til livet	90
Julie Sten-Knudsen	Syv lag	84
Bjørn Rasmussen	Forgabt	83

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

Igen i år er listen over de mest indkøbte fagbøger mangfoldig genremæssigt. Svend Brinkmann er igen på listen med en populærvidenskabelig udgivelse,

men man ser også håndarbejdsbøger, selvbiografier og en Guinness Rekordbog, som er eneste bog, der ikke er danskskrevet.

**FIGUR 4.21** DE TI MEST INDKØBTE FAGBØGER FOR VOKSNE UDKOMMET I 2021

Forfatter	Titel	Antal eks.
Svend Brinkmann	Vi er det liv, vi lever	1.153
HMD Margrethe og Tom Buk-Swienty	Undervejs	1.088
Nicklas Brendborg	Gopler ældes baglæns	945
Søren Ulrik Thomsen	Store Kongensgade 23	754
Lærke Bagger	Strik	735
Ann-Christine Hellerup Brandt	Valdemarsro jul	716
Annette Heick	Datteren	710
Peter Øvig Knudsen	Jeg er hvad jeg husker	696
Guinness World Records	Guinness World Records 2022	689
Anders Matthesen	Livsstil er en livsstil	670

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

Listen over mest indkøbte børnebøger vidner om populariteten af børnebogsserien, da der er tre forfattere

med to bøger på, ligesom bl.a. Kim Fupz Aakesons serie om Vitello også var på sidste års liste.

**FIGUR 4.22** DE TI MEST INDKØBTE BØRNEBØGER UDKOMMET I 2021

Forfatter	Titel	Antal eks.
Mette Døssing	Naturskolens bog om vandets rejse	3.032
Thomas Brunstrøm	Sallys far bliver youtuber	2.054
Thomas Brunstrøm	Sallys far slår til igen	1.636
Kim Fupz Aakeson	Vitello går vildt meget i skole	1.499
Dav Pilkey	Hundemad – plop 22	1.448
J. K. Rowling	Julegrisen	1.287
Line Kyed Knudsen	Naja Münster – ballet og ballade på slottet	1.277
Line Kyed Knudsen	Naja Münster – kaos på campingpladsen	1.089
Kim Fupz Aakeson	Vitello holder vildt meget weekend	1.062
Kim Ace Nielsen	En episk fortælling om tis og trolddom	1.020

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

Den erotiske novelle er populær på årets liste over mest udlånte e-bøger, da både den første og anden udgivelse i serien Kvindefantasier kan findes på

henholdsvis første- og fjerdepladsen. Derudover er titler inden for børne- og ungdomslitteratur igen meget populære.

**FIGUR 4.23** DE TI MEST UDLÅNTE E-BØGER FOR BØRN OG VOKSNE UDKOMMET I 2021

Forfatter	Titel	Antal udlån
Elisa Lykke m.fl.	Kvindefantasier	2.573
Kristoffer Jacob Andersen	Niki Topgaard og vennerne - Niki og Kasper i skoven	2.246
Annette Herzog	Lortedag	1.624
Elisa Lykke m.fl.	Kvindefantasier II	1.323
Kristoffer Jacob Andersen	Nikis juleeventyr	1.244
Kirsten Thorup	Indtil vanvid, indtil døden	1.936
Michael Kamp	Comkean præsenterer Simba og kattenapperne	1.185
Sara Ejersbo	En tyv i natten	1.091
Line Kyed Knudsen	Du er god nok!	1.088
Anne-Sofie Duch Teglgård	E-sport	1.074

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

Listen over mest udlånte netlydbøger spejler i nogen grad e-bogslisten med bl.a. erotiske noveller og børnebøger, men herudover fylder krimier en del. Igen i år

står top ti-listen over udlånte netlydbøger for rigtig mange udlån (40.800 udlån).



**FIGUR 4.24** DE TI MEST UDLÅNTE NETLYDBØGER FOR BØRN OG VOKSNE UDKOMMET I 2021

Forfatter	Titel	Antal udlån
Line Kyed Knudsen	Naja Münster - Ballet og ballade på slottet	7.188
Elise Lykke m.fl.	Kvindefantasier	5.175
Sara Ejersbo	En tyv i natten	4.482
Rikke Østergaard	Vi havde en fest på arbejdet, men så kom Preben	4.425
Line Kyed Knudsen	Naja Münster - Kaos på campingpladsen	3.956
Inger Gammelgaard Madsen	Veganeren	3.441
Thorkild Bjørnvig	Pagten	3.342
Kirsten Holst	De lange skygger	3.017
Lone Theiis	De usynlige	2.947
Michael Kamp	Simba og kattenapperne	2.827

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksafgiftssystem og DBC, udtræk til Bogpanelet.

# 5. LÆSNING

## HOVEDPUNKTER

- Befolkningens læsevaner er fortsat meget stabile, men tendensen de seneste tre år har dog overordnet set været, at en smule færre læser ugentligt eller hyppigere, mens en smule flere aldrig læser.
- Der er fortsat stor forskel på mænd og kvinders læsevaner. Væsentligt flere kvinder end mænd læser skønlitteratur regelmæssigt. Omvendt læser flere mænd end kvinder faglitteratur regelmæssigt, men her er forskellene kønnene imellem dog ikke så udprægede, som tilfældet er for skønlitteraturen.

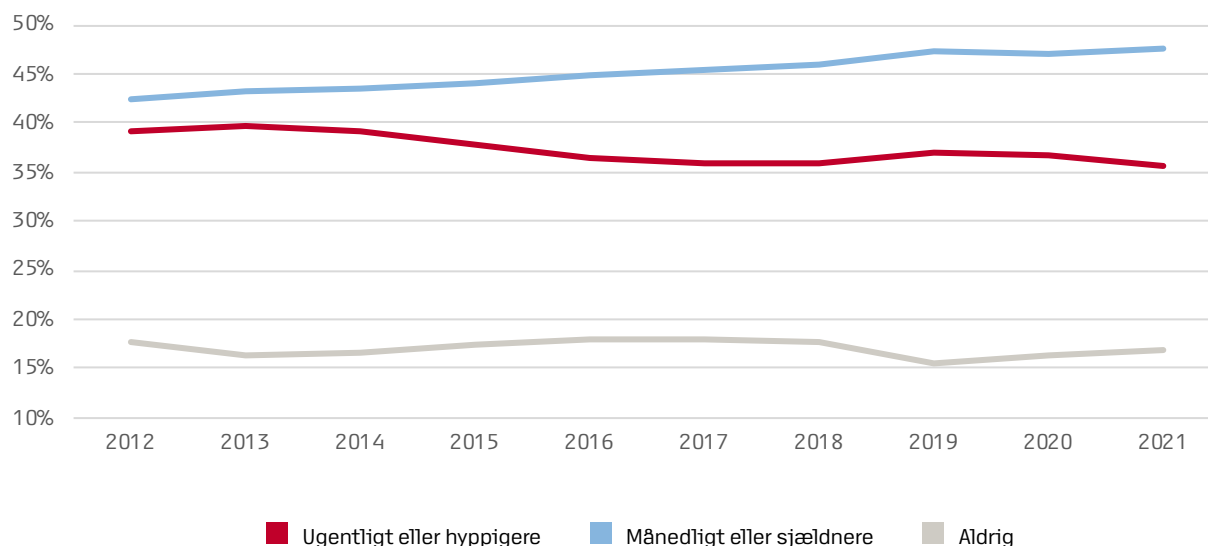
Læsning kan underholde os, danne og oplyse os og forbinde os med verden. Det er der til gengæld også andre medier, som kan i dag. Netflix kan underholde os, tutorial-videoer på YouTube kan danne os og sociale medier kan forbinde os med andre mennesker over hele kloden. Derfor kan nutidens mennesker ofte opleve en konstant kamp for vores opmærksomhed imellem forskellige medier. Mange kender måske fø-

lelsen af at skulle vælge imellem at læse bogen på natbordet eller se videre på den serie, som man lige er gået i gang med. Læg dertil Covid-19-pandemien, som fortsat ikke ville slippe sit tag i samfundet i 2021, hvilket resulterede i nedlukninger og restriktioner på landets biblioteker og i fysiske boghandlere i løbet af året, ligesom det var tilfældet i 2020. De digitale formater har dog gjort læsning mere tilgængelige end nogensinde før, og læsningen på disse formater har oplevet vækst i de seneste år. Måske kan man betragte fordelingen af vores opmærksomhed, herunder læsning, som et nulsumsspil. Kan det være en forklaring på, hvorfor vi generelt læser mindre? Det er værd at overveje.

## 5.1 SKØNLITTERATUR

Helt overordnet set er udviklingen i befolkningens læsning af skønlitteratur fortsat meget stabil. Siden 2016 har andelen, der læser ugentligt eller hyppigere, ligget på omkring 36 % med et lille dyk i 2021. Andelen, der aldrig læser skønlitteratur, har de seneste fem år ligget mellem 17,9 % og 15,6 %, men har været stigende de seneste 3 år. Personer, der læser skønlitteratur månedligt eller sjældnere, er steget svagt siden 2012.

FIGUR 5.1 LÆSNING AF SKØNLITTERATUR FORDELT EFTER HYPPIGHED



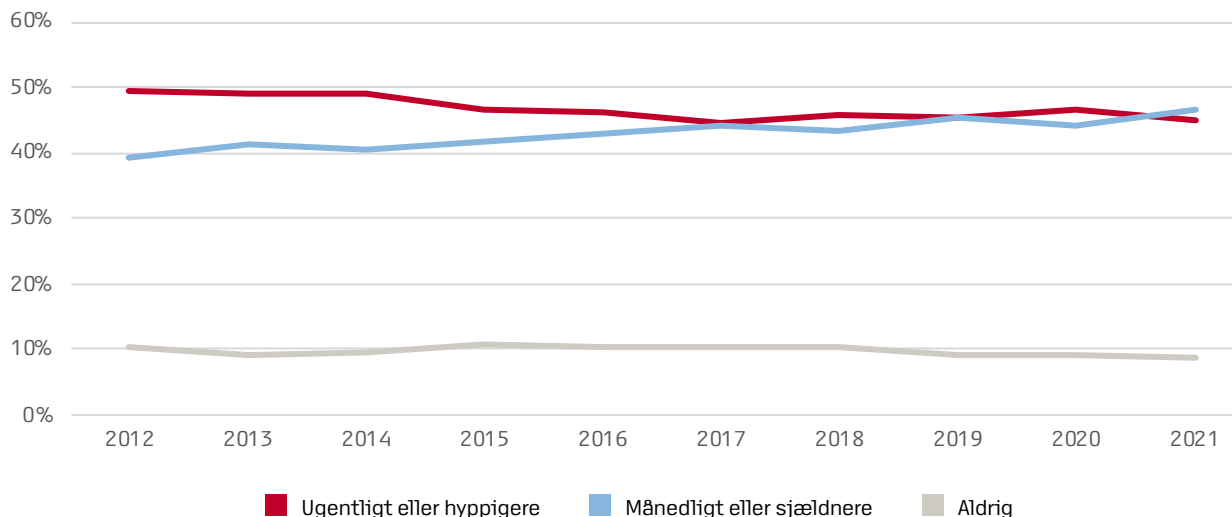
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2011-2020). Kategorien Ugentligt eller hyppigere er sammensat af svarmulighederne 'Dagligt/hæsten dagligt', '3-4 dage om ugen' og '1-2 dage om ugen'. Kategorien Månedligt eller sjældnere er sammensat af svarmulighederne '1-3 dage om måneden', '1-5 dage i.f. 1/2 år' og 'Sjældnere'.

### FLERE MÆND END KVINDER LÆSER ALDRIG

De sidste 10 år har tendensen været, at andelen af kvinder, der læser skønlitteratur ugentligt eller hyppigere, falder, samtidigt med at flere kvinder læser skønlitteratur månedligt eller sjældnere. Denne udvikling har været aftagende de seneste år og siden

2017 er begge tal stabiliseret omkring 45 %. I 2021 er andelen af kvinder, der aldrig læser skønlitteratur, faldet til 8,8 %, hvilket er det laveste niveau de seneste 10 år. Set over hele denne periode har andelen af kvinder, der aldrig læser skønlitteratur, dog været relativt stabil.

FIGUR 5.2 KVINDERS LÆSNING AF SKØNLITTERATUR

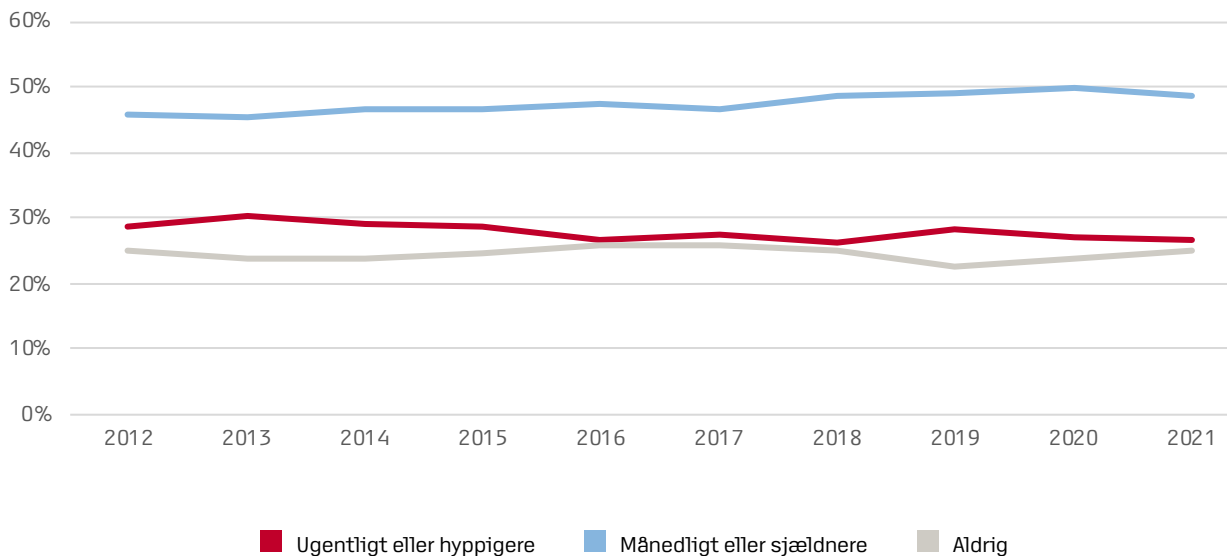


Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

Mændene læser stadig væsentligt mindre end kvinder, når det gælder læsning af skønlitteratur. I 2021 var andelen af mænd, der læste skønlitteratur ugentligt eller hyppigere, 26,5 %, dvs. næsten 20 procentpoint lavere end for kvinderne, og tendensen har været faldende de seneste 10 år med enkelte udsving. Omvendt har andelen af mænd, der læser månedligt eller

sjældnere, været lettere stigende set over de seneste 10 år, men faldt fra 49,7 % til 48,6 % i 2021, hvilket ca. er på niveau med kvinderne. Efter et fald i andelen af mænd, der aldrig læser skønlitteratur de seneste to år, er andelen i 2021 tilbage på 25 %, hvilket er det samme niveau som i 2018, men næsten 15 procentpoint mere end for kvinderne.

FIGUR 5.3 MÆNDENS LÆSNING AF SKØNLITTERATUR



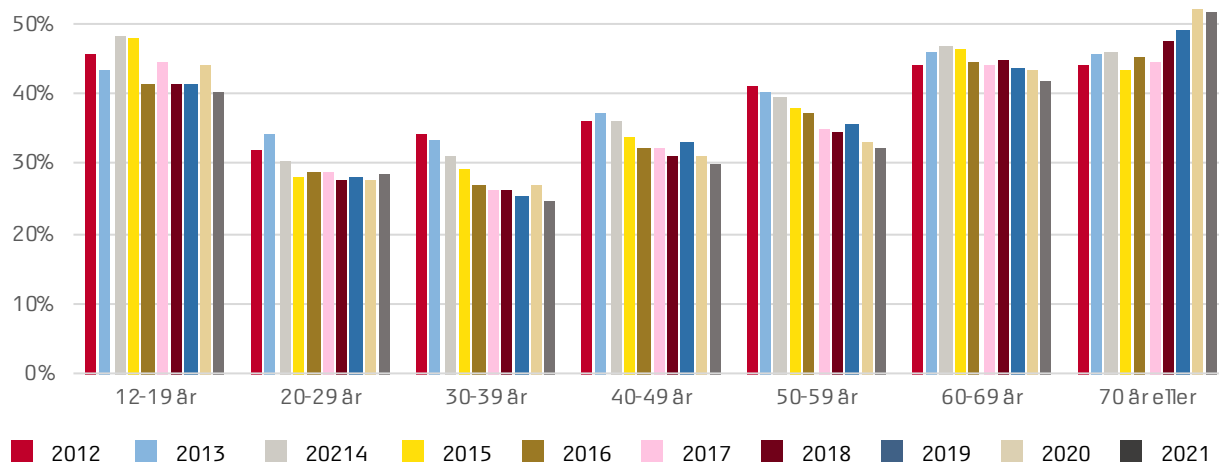
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

### FALD I DE ÆLDSTES LÆSNING

Overordnet set forsætter tendensen med, at danskerne generelt læser mindre skønlitteratur på tværs af aldersgrupper. Den eneste undtagelse i 2021 er blandt de 20-29-årige, hvor andelen, der har læst skønlitteratur ugentligt eller hyppigere, er steget fra 27,7 % til

28,4 %. Efter stigninger blandt de ældste respondenter, der læser skønlitteratur ugentligt eller hyppigere de seneste tre år, kan der for første gang siden 2017 konstateres et lille fald. Det er dog stadig den aldersgruppe, som er klart de flittigste læsere af skønlitteratur.

**FIGUR 5.4** LÆSER SKØNLITTERATUR UGENTLIGT ELLER HYPPIGERE FORDELT EFTER ALDER

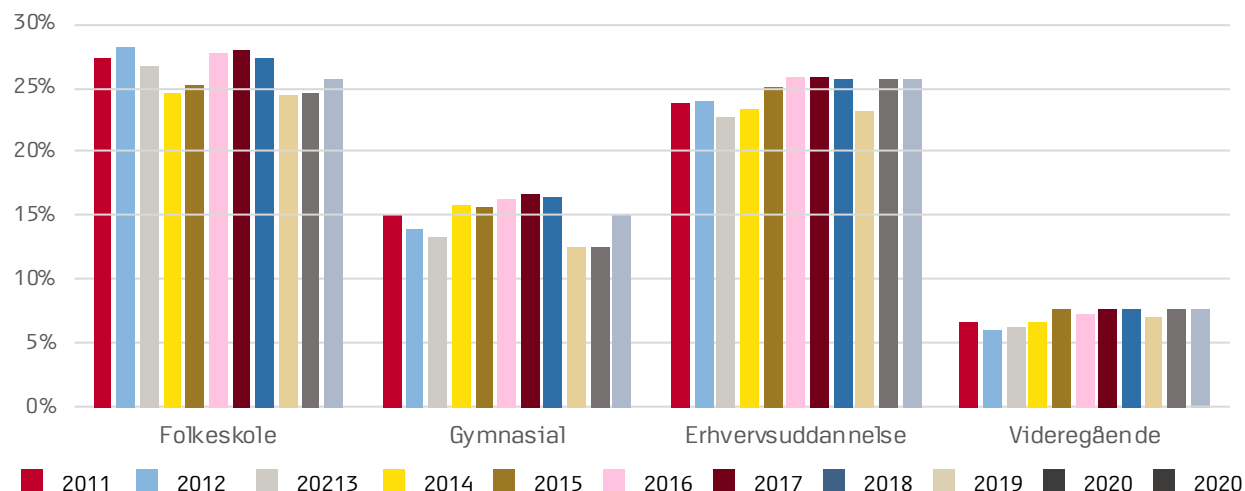


Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

I 2021 har der for de fleste aldersgrupper været en stigning i andelen af personer, der aldrig læser skønlitteratur. Disse stigninger skal dog ses i lyset af, at alle aldersgrupper undtagen de 50-59-årige fra 2018

til 2020 har oplevet et mindre fald i andelen, der aldrig læser skønlitteratur. For de 30-39-årige og dem på 70 år eller derover er andelen uændret fra 2020.

**FIGUR 5.5** LÆSER ALDRIG SKØNLITTERATUR FORDELT EFTER ALDER



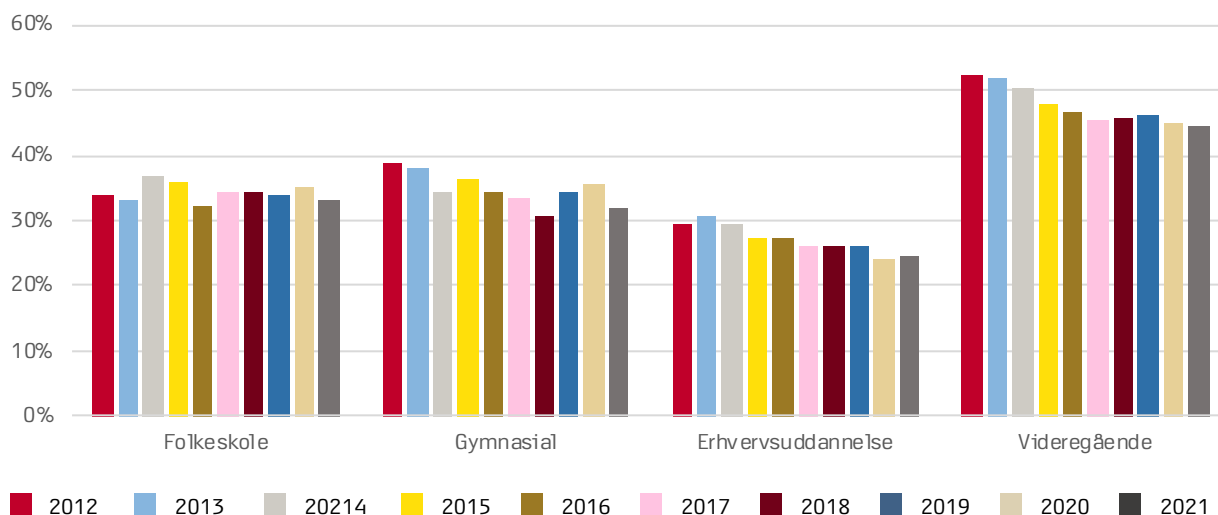
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

## UDDANNELSE OG LÆSNING AF SKØNLITTERATUR

Når det kommer til uddannelsesniveau, er det fortsat gruppen af personer med videregående uddannelser som har den største andel af personer, der læser skønlitteratur ugentligt eller hyppigere. De seneste 10 år har personer med en videregående uddannelse dog oplevet det største fald med 7,6 procentpoint, hvormod personer med folkeskoleuddannelse som højst

fuldførte uddannelse har oplevet det laveste fald i andelen, der læser skønlitteratur ugentligt eller hyppigere, med kun 0,7 procentpoint. Det største fald i andelen af personer, der læser ugentligt eller hyppigere, ses hos personer med gymnasial baggrund med 3,8 procentpoint. For personer med en erhvervsuddannelse er andelen næsten uændret fra 2020.

**FIGUR 5.6** LÆSER SKØNLITTERATUR UGENTLIGT ELLER HYPPIGERE FORDELT EFTER UDDANNELSE

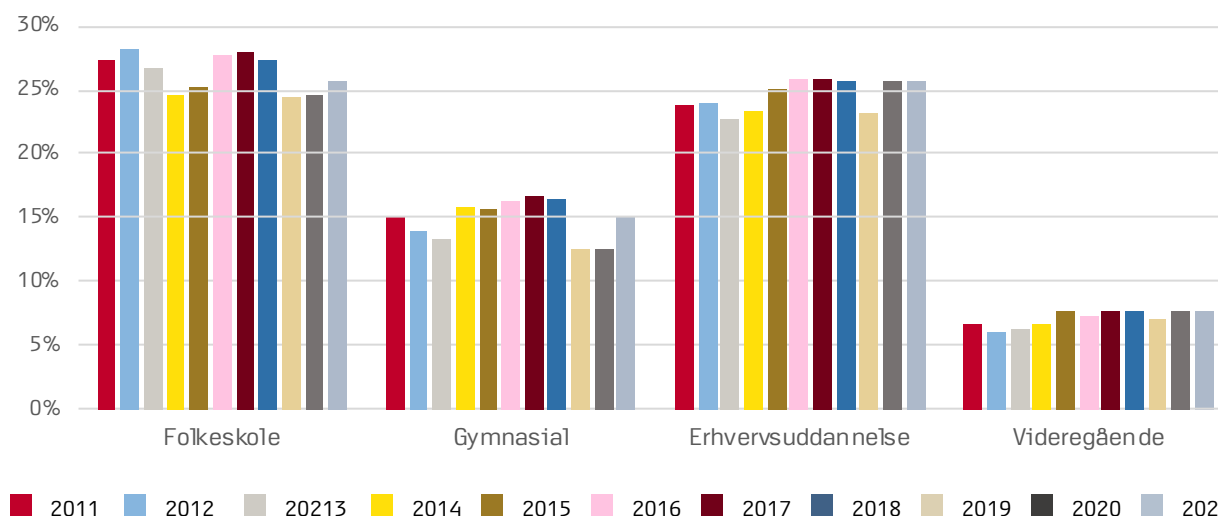


Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

Hvis man ser på de personer, der aldrig læser skønlitteratur, så har tendensen været svagt stigende på tværs af uddannelsesniveau siden 2019. I 2021 har den mest markante ændring været for den gruppe,

som har en gymnasial uddannelse som højst fuldførte uddannelse, da denne gruppe har oplevet en stigning i andelen der ikke læser skønlitteratur med 2,6 procentpoint.

**FIGUR 5.7** LÆSER ALDRIG SKØNLITTERATUR FORDELT EFTER UDDANNELSE



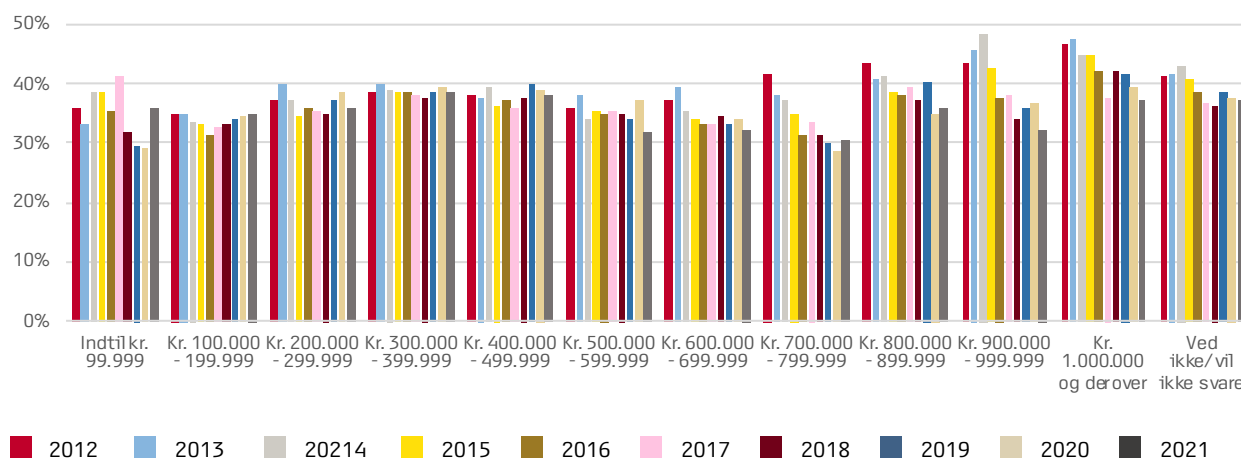
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

## HUSSTANDSINDKOMST OG LÆSNING AF SKØNLITTERATUR

Når vi ser på læsning af skønlitteratur i forhold til husstandsindkomst, så kan det observeres, at udviklingen knækker på midten. For personer i intervallerne under 500.000 kr. er andelen af personer, der læser skønlitteratur ugentligt eller hyppigere stort set uændret set over de seneste 10 år på trods af en række større og mindre udsving over årene. Hvis vi i stedet vender blikket imod intervallerne over 500.000 kr., så ses der væsentlige fald i andelen af personer, der læser skønlitteratur ugentligt eller

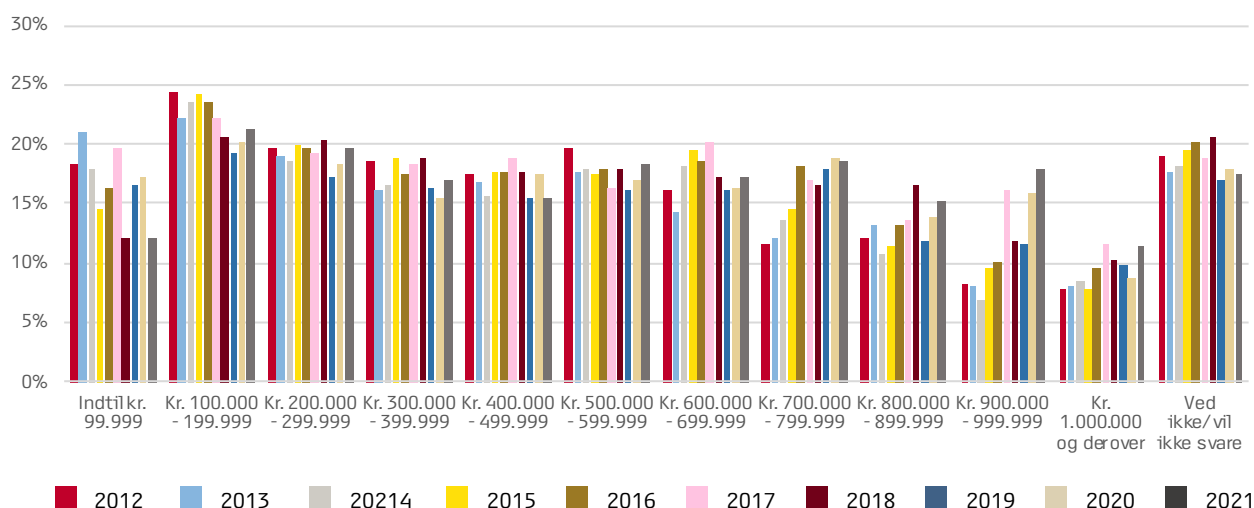
hyppigere i samme periode i mange af indkomstintervallerne. Denne tendens forstærkes for personer med en husstandsindkomst over 700.000 kr. Det er derfor ikke så overraskende, at andelen af personer, der aldrig læser skønlitteratur, er betragteligt stigende for personer i med en husstandsindkomst over 700.000 kr. set over de seneste 10 år. Omvendt har særligt gruppen af personer med en husstandsindkomst under 200.000 kr. oplevet et fald i andelen af personer, der aldrig læser skønlitteratur i samme periode, om end der har været store udsving imellem årene.

**FIGUR 5.8 LÆSER SKØNLITTERATUR UGENTLIGT ELLER HYPPIGERE FORDELT EFTER HUSSTANDSINDKOMST**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

**FIGUR 5.9 LÆSER ALDRIG SKØNLITTERATUR FORDELT EFTER HUSSTANDSINDKOMST**



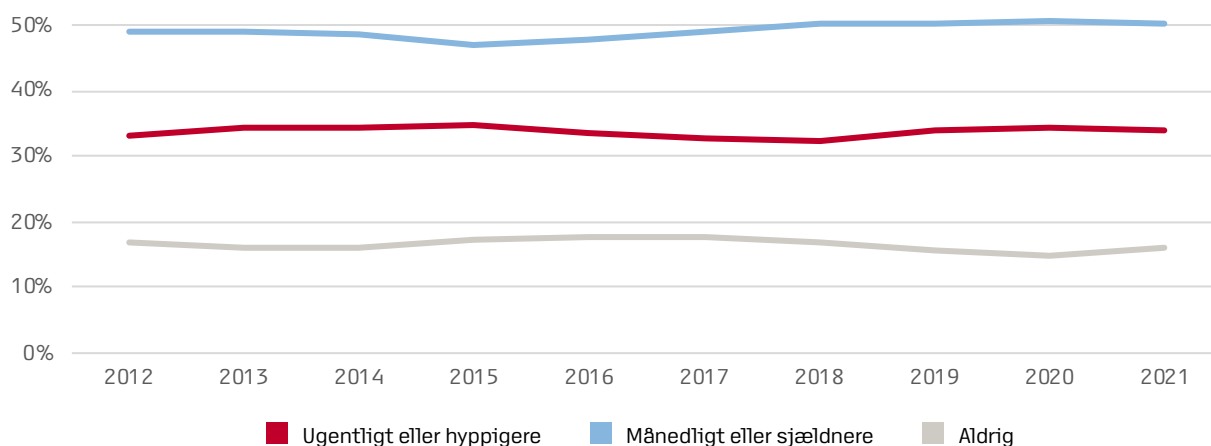
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

## 5.2 FAGLITTERATUR

Generelt er læsningen af faglitteratur relativt stabil med små udsving de seneste ti år. De seneste 5 år ses en

svag stigning i den overordnede andel, der læser faglitteratur ugentligt eller hyppigere, og omvendt ses et svagt faldt i andelen, der aldrig læser faglitteratur.

**FIGUR 5.10 LÆSNING AF FAGLITTERATUR FORDELT EFTER HYPPIGHED**



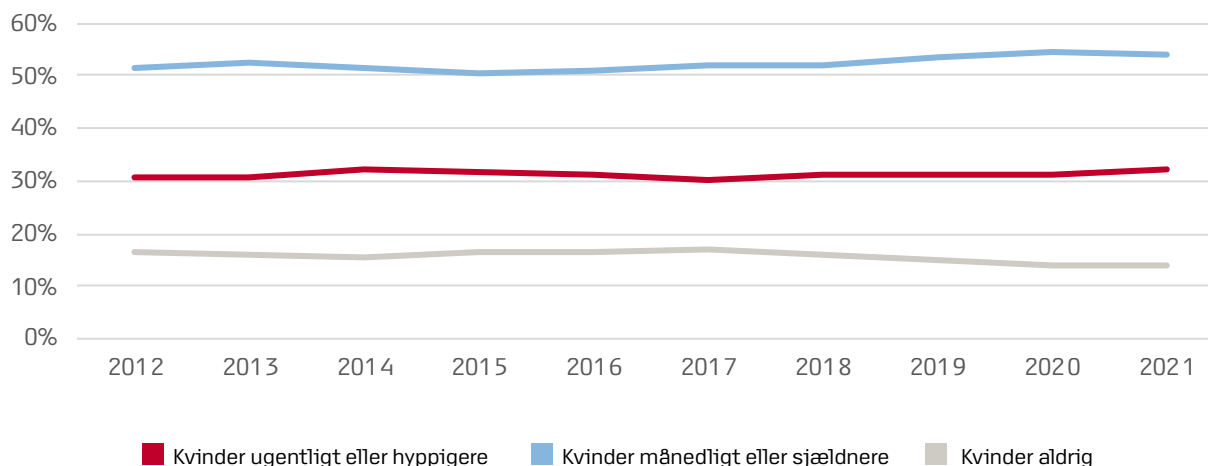
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

### KØN OG LÆSNING AF FAGLITTERATUR

Generelt læser mænd faglitteratur hyppigere end kvinder, men forskellene kønnene imellem er ikke så udprægede, som det er for skønlitteraturens vedkom-

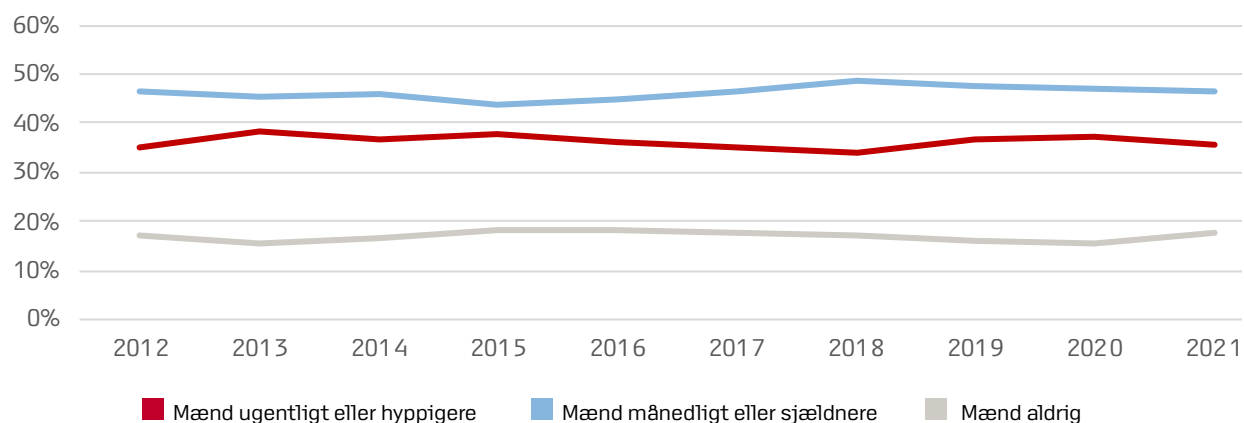
mende. Andelen af kvinder, der læser faglitteratur ugentligt eller hyppigere, har været svagt stigende siden 2018, imens andelen af kvinder der aldrig læser faglitteratur har været faldende i samme periode.

**FIGUR 5.11 KVINDERS LÆSNING AF FAGLITTERATUR**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

**FIGUR 5.12 MÆNDS LÆSNING AF FAGLITTERATUR**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

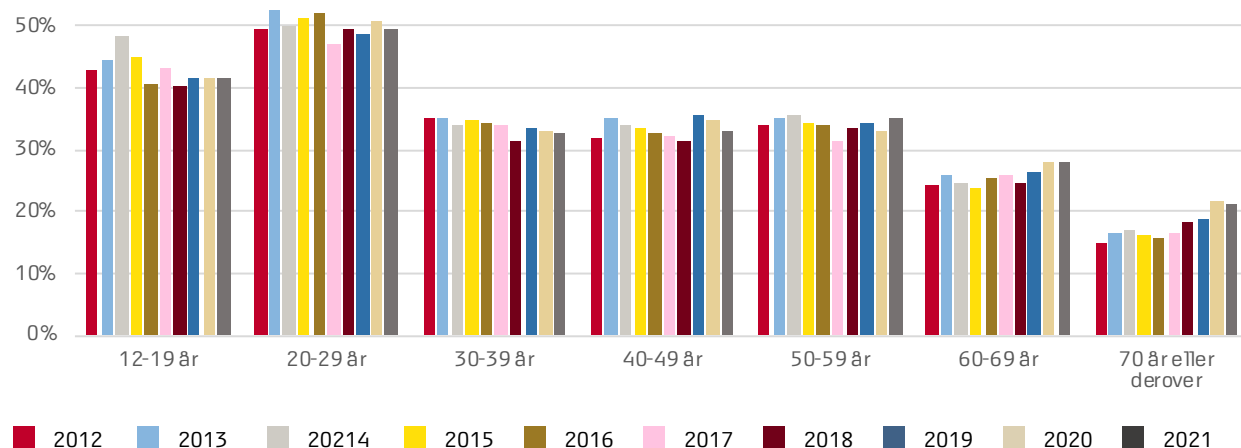
På samme vis som hos kvinderne ses en overordnet stigning i perioden 2018-2020 blandt mænd, der læser faglitteratur ugentligt eller hyppigere. I 2021 har der dog været et fald i andelen af mænd, der læser faglitteratur ugentligt, hvilket hænger sammen med den stigende andel af mænd, der aldrig læser faglitteratur.

### ALDER OG LÆSNING AF FAGLITTERATUR

De seneste 10 år har de 20-29-årige ligget stabilt i spidsen, når det kommer til at læse faglitteratur hyp-

pigst efterfulgt af de 12-19-årige. Som tidligere bemærket i Bogpanelets årsrapporter tager denne undersøgelse ikke hensyn til, om faglitteraturen er læst i forbindelse med studieaktivitet eller ej, hvorfor dette kan være en del af forklaringen på den hyppige læsning af faglitteratur blandt unge. Disse grupper af unge læser dog en smule mindre, end de gjorde for 10 år siden. For aldersgrupperne over 50 år kan der til gengæld observeres stigninger i andelen, der læser ugentligt eller hyppigere over de seneste 5 år.

**FIGUR 5.13 LÆSER FAGLITTERATUR UGENTLIGT ELLER HYPPIGERE FORDELT EFTER ALDER**

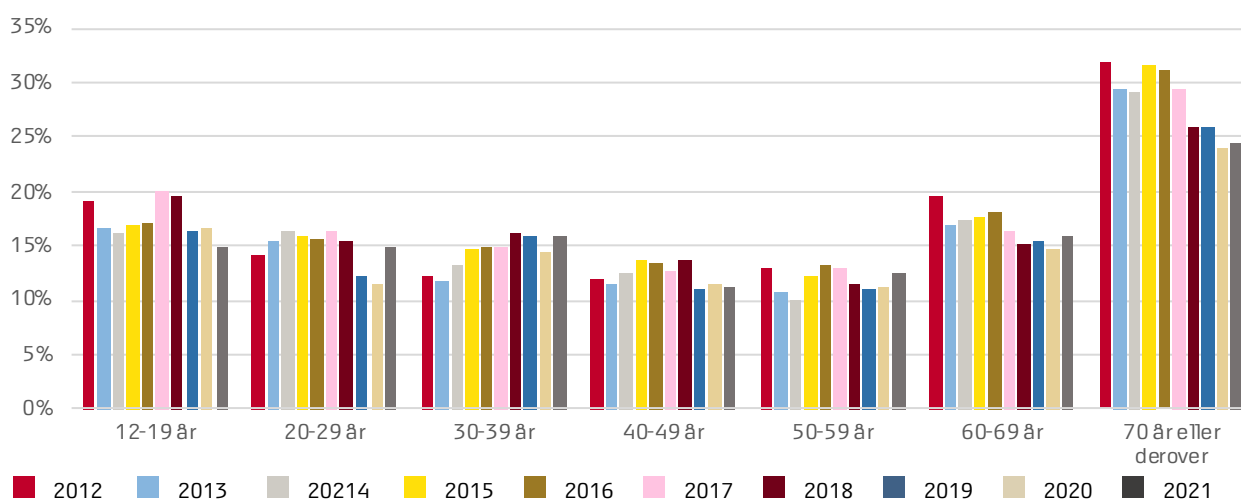


Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

Vender man blikket imod udviklingen i personer, der aldrig læser faglitteratur, er det bemærkelsesværdigt at der er et fald op omkring 5 procentpoint blandt per-

soner på 12-19 år og personer på 70 år eller ældre de seneste 5 år. For de andre aldersgrupper er tallene relativt stabile set over samme periode.

**FIGUR 5.14 LÆSER ALDRIG FAGLITTERATUR FORDELT EFTER ALDER**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

### UDDANNELSE OG LÆSNING AF FAGLITTERATUR

Hvis man tager et nærmere kig på uddannelsesniveau, er det bemærkelsesværdigt, at dem med en videre-

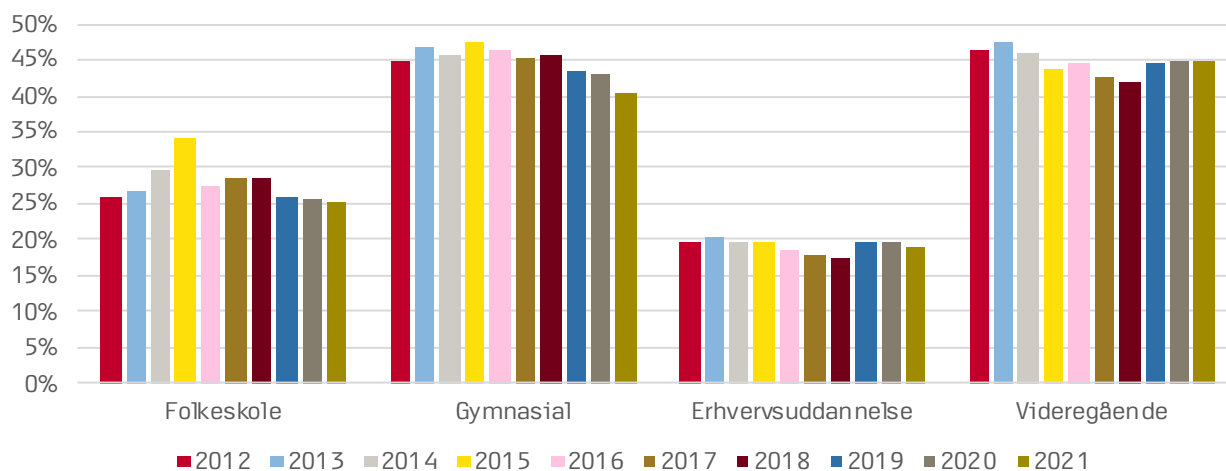
gående uddannelse ikke læser meget mere faglitteratur ugentligt eller hyppigere end personer med en gymnasial uddannelse. Dette står i kontrast til læs-



ningen af skønlitteratur, hvor dem med en videregående uddannelse læser klart hyppigst. En årsag kunne være, at flere med en gymnasial uddannelse læser faglitteratur hyppigt som en del af et igangværende videregående uddannelsesforløb. Til gengæld er der væsentligt flere personer med en gymnasial uddannelse, der aldrig læser sammenlignet med dem, der har en videregående uddannelse. Siden 2015 har personer med en gymnasial oplevet et stort fald med i alt 5,1 procentpoint fra 47,5 % til 40,4 % i 2021. Der har også været et stort fald i læsningen af faglitteratur

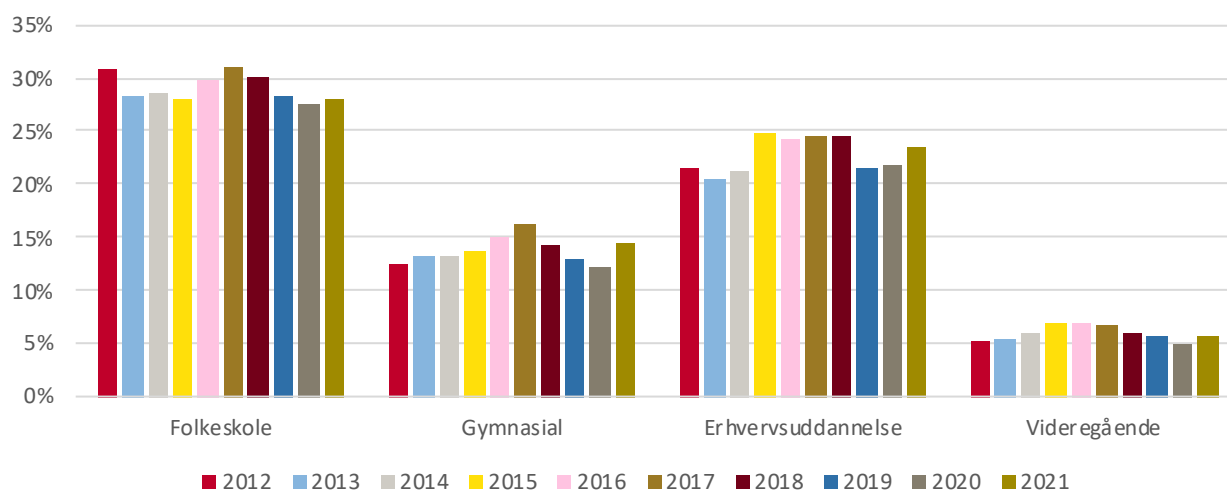
for personer med en folkeskolebaggrund siden 2015, men den negative udvikling er stagneret, og andelen der læser ugentligt eller hyppigere har ligget på omkring 25 % de seneste tre år. For personer med en erhvervsuddannelse, som er den gruppe hvor færrest læser faglitteratur ugentligt eller hyppigere, har niveauet ligget relativt stabilt de seneste 10 år. Generelt er tendensen, at der i 2021 har været en stigning i personer på tværs af uddannelsesgrupper, der aldrig læser faglitteratur, hvis man sammenligner med det foregående år.

**FIGUR 5.15 LÆSER FAGLITTERATUR UGENTLIGT ELLER HYPPIGERE FORDELT EFTER UDDANNELSE**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

**FIGUR 5.16 LÆSER ALDRIG FAGLITTERATUR FORDELT EFTER UDDANNELSE**



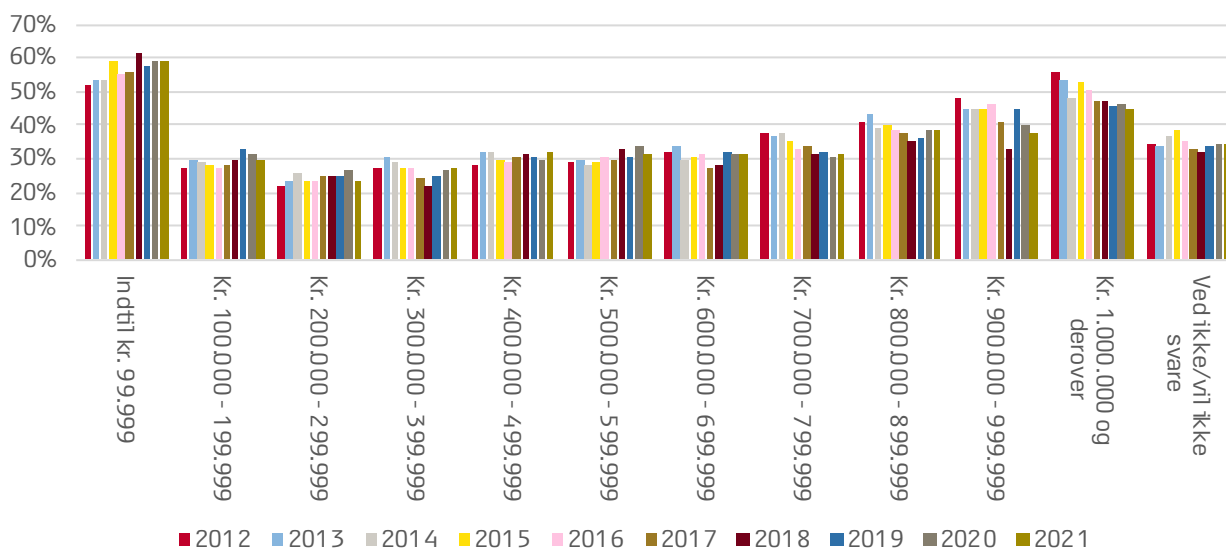
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

## HUSSTANDSINDKOMST OG LÆSNING AF FAGLITTERATUR

Ser man på læsning af faglitteratur i forhold til husstandsindkomst, så er det mest iøjnefaldende, at indkomstgruppen med den største andel af personer, der læser faglitteratur ugentligt eller hyppigere, er dem med den laveste husstandsindkomst. For personer, der har en husstandsindkomst op til 99.999 kr., er andelen, der læser faglitteratur ugentligt eller hyppigere, på hele 59,2 % i 2021. Igen er en plausibel forklaring, at en stor del af denne gruppe har læst faglitteraturen i forbindelse med studieaktivitet, men har en lav husstandsindkomst, da de stadig er under uddannelse og muligvis modtager SU som deres primære indtægtskilde. Derudover kan det observeres, at udviklingen knækker ved indkomstintervaller over

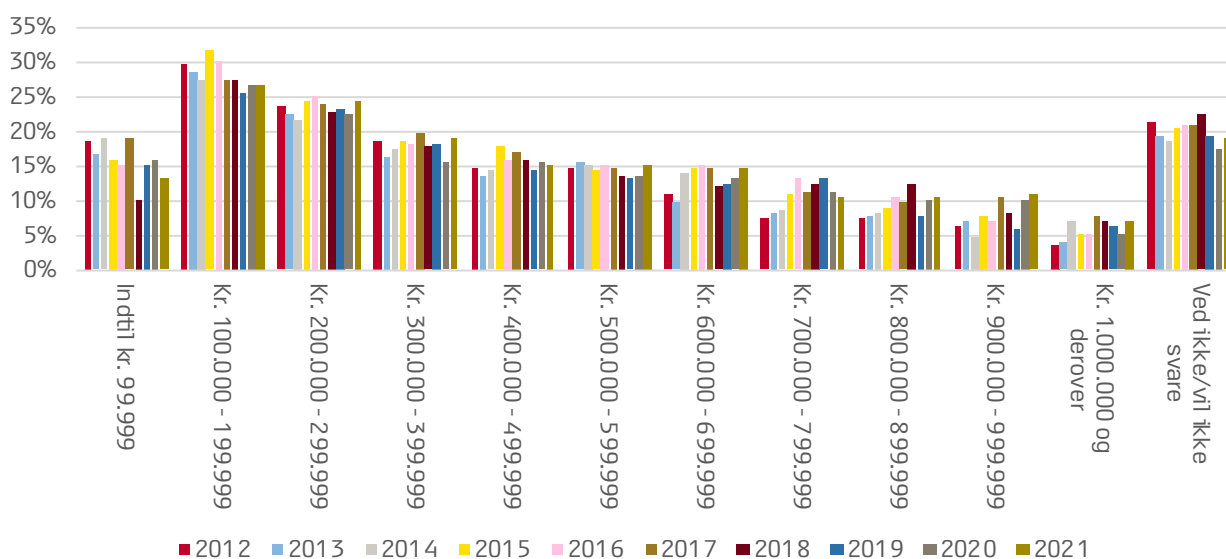
800.000 kr., hvor andelen af personer der læser faglitteratur ugentligt eller hyppigere er væsentligt højere end for indkomstintervallerne mellem 100.000-700.000 kr. Der kan dog observeres et større fald over de seneste 10 år for andelen af personer med en husstandsindkomst over 900.000 kr. Hvis man i stedet kaster et blik på dem, der aldrig læser faglitteratur, så tegner der sig et klart billede af, at jo lavere husstandsindkomst en person har, jo større er tilbøjeligheden til aldrig at læse faglitteratur. Undtagelsen er den indkomstgruppe med en husstandsindkomst på op til 99.999 kr., hvor en relativt lav andel aldrig læser faglitteratur, hvilket hænger sammen med den store andel i denne indkomstgruppe, der læser ugentligt eller hyppigere.

**FIGUR 5.17 LÆSER FAGLITTERATUR UGENTLIGT ELLER HYPPIGERE FORDELT EFTER HUSSTANDSINDKOMST**



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

**FIGUR 5.18 LÆSER ALDRIG FAGLITTERATUR FORDELT EFTER HUSSTANDSINDKOMST**



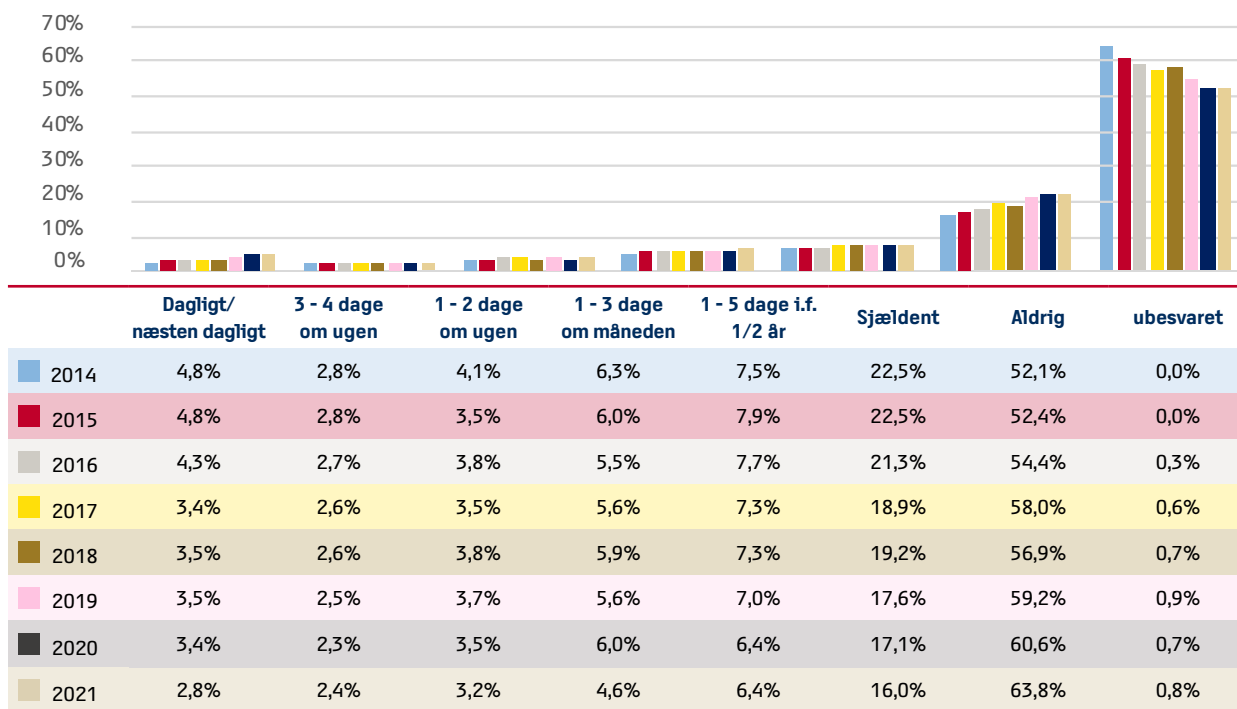
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2012-2021).

### 5.3 E-BØGER

Sammenligner man med 2020, så er der ikke nogle bemærkelsesværdige udsving i 2021, når det kommer til læsningen af e-bøger. Udviklingen af dem, der læser

e-bøger hyppigt, er stagneret, men der er stadig færre, der aldrig har læst e-bøger, hvilket har været tendensen siden 2014.

FIGUR 5.19 LÆSNING AF E-BØGER



Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2014-2021).

Overordnet set er det de unge, som er flittigst til at læse e-bøger. Det er til gengæld interessant, at den største stigning ses hos personer på 40 år eller derover, hvilket kan tyde på, at de ældre i højere grad har taget mediet til sig. I 2021 har de 30-39-årige oplevet et fald på 1,5 procentpoint imens de andre al-

dersgrupper har oplevet svage stigninger. Disse stigninger har dog ikke været så store, som man måske kunne have forventet set i lyset af nedlukninger af bl.a. biblioteker som følge af Covid-19.

**FIGUR 5.20 LÆSER E-BØGER UGENTLIGT ELLER HYPPIGERE**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12-19 år	18,5%	19,1%	14,7%	17,0%	17,6%	18,1%	19,4%
20-29 år	13,7%	17,2%	15,8%	15,0%	14,5%	14,0%	15,1%
30-39 år	10,5%	17,0%	10,5%	11,1%	12,6%	12,8%	11,3%
40-49 år	7,3%	11,1%	10,6%	9,5%	11,1%	10,7%	11,7%
50-59 år	6,8%	9,5%	8,2%	6,8%	8,7%	9,0%	9,6%
60-69 år	6,1%	7,2%	7,1%	7,0%	8,0%	9,3%	9,9%
70 år eller derover	3,9%	3,9%	4,0%	3,2%	5,2%	6,7%	7,3%

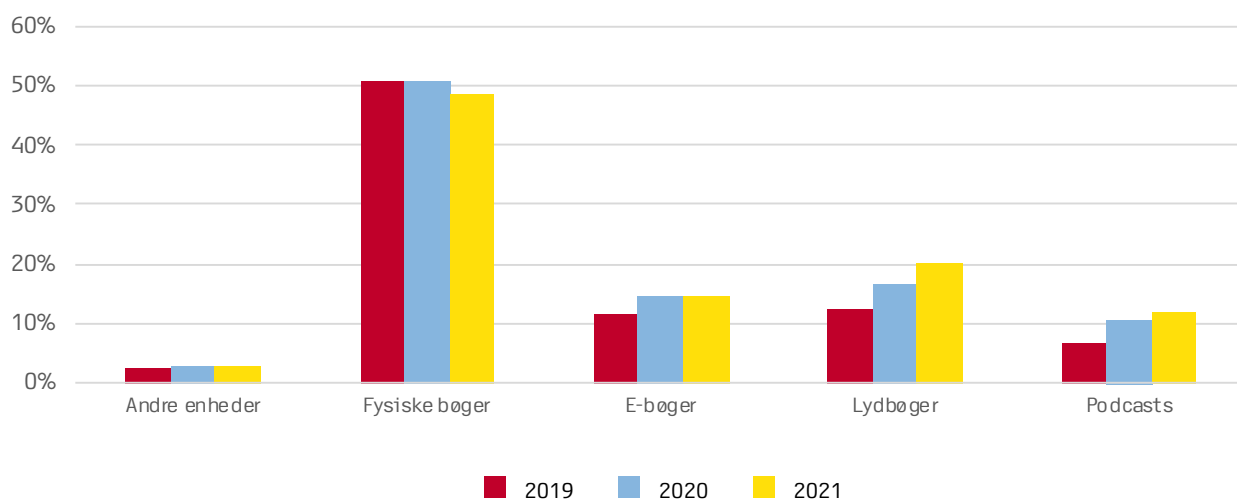
Kilde: Kantar Gallup, Index Danmark (HH2014-2021).

### DANSKERNES FORETRUKNE FORMATER

Når det kommer til læsning af skønlitteratur, så er den fysiske bog stadig danskernes fortrukne format. I perioden fra 2019 til 2021 ses et lille fald på omkring 2 procentpoint. I samme periode er de digitale formater i vækst. Den største stigning i popularitet findes under formatet podcasts, hvor der har været en pro-

centvis stigning på omkring 45 % fra 2019 til 2021. Omvendt er udviklingen for e-bøger stagneret, og er således uændret fra 2020 til 2021. Den fortsatte popularitet for den fysiske bog kunne tyde på, at de digitale formater i høj grad anvendes som et supplement hertil. Udviklingen i 2021 viser dog, at den fysiske bog lige nu er faldende i popularitet.

**FIGUR 5.21 GENNEM HVILKE FORMATER LÆSER ELLER LYTTET DU TIL SKØNLITTERATUR?**



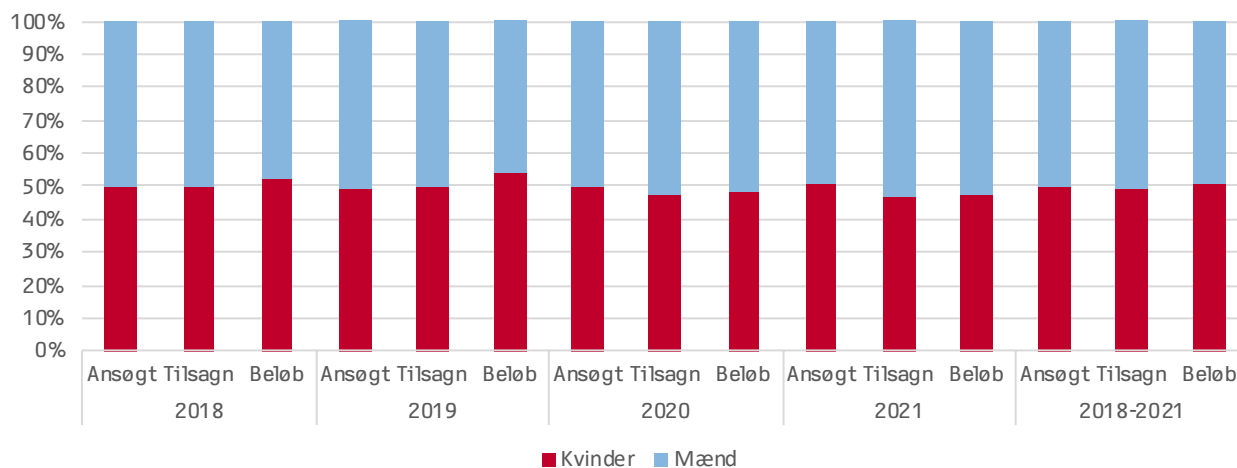
Kilde: Kulturvaneundersøgelserne, Danmarks Statistik, KVULIT01. Tallene er udregnet ved at tage et gennemsnit af de kvartalsvise tal i de respektive år.

## 6. ARBEJDSLEGATER UNDER STATENS KUNSTFOND

I november 2020 udgav Bogpanelet en specialrapport, som blev skrevet af Johanne Gormsen Schmidt, om Statens Kunstfonds betydning for dansk litteratur i et 20-årigt perspektiv, som så på udviklingen inden for bl.a. støtte til litteraturformidling og -produktion. I år har Bogpanelet valgt at se nærmere på, hvordan Statens Kunstfonds uddeling af arbejdslegater til forfattere m.fl. relaterer sig til køn og genrer.<sup>4</sup> Overordnet set viser tallene, at der er balance inden for både køn og genrer, når man ser på forholdene mellem antal ansøgninger, antal tilsagn og det samlede tilsagnsbeløb.

Man kan se, hvordan henholdsvis ansøgningerne, tilsagnene og det samlede tilsagnsbeløb for arbejdslegater fordeler sig mellem mænd og kvinder på tværs af alle genrer. Over hele perioden er der stort set ingen forskel mellem antallet af ansøgere, hvor 1.941 kvinder og 1.942 mænd har ansøgt, eller antallet af tilsagn, hvor 668 kvinder og 701 mænd har fået tilsagn. Tilsagnsbeløbet er ligeledes balanceret på kønnene med lige over 60 mio. kr. fordelt til kvinder og lige under 60 mio. kr. fordelt til mænd (fig. 6.1).

FIGUR 6.1 ARBEJDSLEGATER I FORHOLD TIL KØN



### Arbejdslegater i forhold til køn

	2018			2019			2020			2021			2018-2021		
	ANSØGT	TILSAGN	BELØB (KR.)	ANSØGT	TILSAGN	BELØB (KR.)	ANSØGT	TILSAGN	BELØB (KR.)	ANSØGT	TILSAGN	BELØB (KR.)	ANSØGT	TILSAGN	BELØB (KR.)
Kvinder	462	188	15.520.000	460	195	15.970.000	505	157	14.115.000	514	128	14.565.000	1.941	668	60.170.000
Mænd	468	189	13.955.000	481	195	13.730.000	501	172	15.240.000	492	145	16.265.000	1.942	701	59.190.000

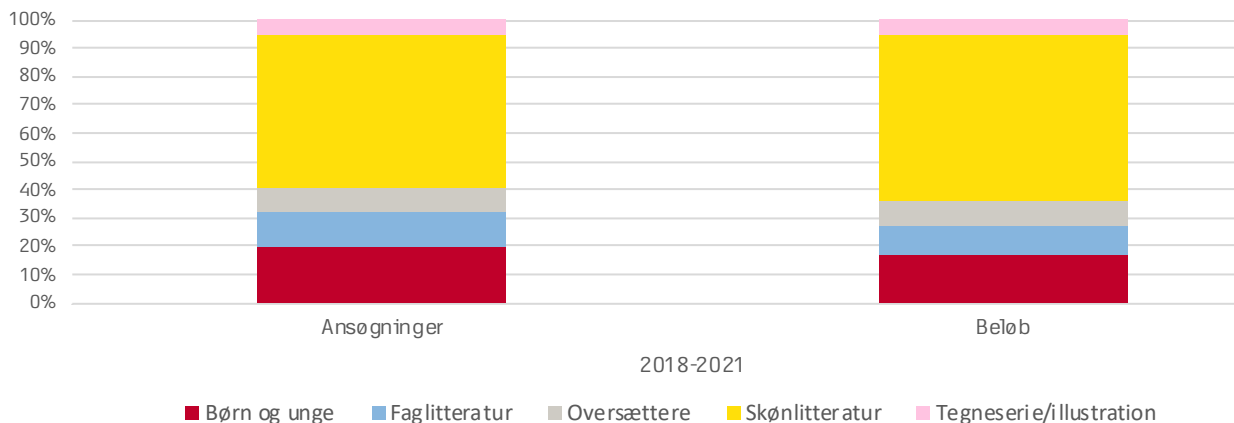
Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens tilskudsadministrative system, udtræk til Bogpanelet

Hvis man ser på genrer, fylder skønlitteraturen mest, efterfulgt af børne- og ungdomslitteratur og faglitteratur. Man kan også se, at der er en høj grad af korrelation mellem ansøger og beløb inden for de forskellige genrer (det samlede beløb var i 2021 på næsten 31 mio. kr.). Det skyldes bl.a., at det udvalg i Statens Kunstfond, der står for uddelingen af arbejdslegater, hvert år prøver at finde en balance mellem det forudgående års ansøgerfelt og det aktuelle års ansøgerfelt. Der er udsving årene imellem, men i en gennemsnits-

betragtning på tværs af årene bliver udsvingene noget mindre (fig. 6.2)

<sup>4</sup> Når man ansøger om et arbejdslegat under Statens Kunstfonds legatudvalg for litteratur, skal man vælge en undergenre for sin ansøgning. Det er ikke alle forfattere, der på den måde kun opererer inden for et felt, og ansøgerne bliver anbefalet at søge der, hvor de har deres hovedvirksomhed. Ansøgerne kan dog vælge at skifte undergenre fra gang til gang. Fra og med 2021 er "Tegneserie og illustration" ikke længere en selvstændig undergenre. Disse ansøgere vil nu typisk sortere under "Skønlitteratur".

**FIGUR 6.2** FORHOLDET MELLEM ANSØGNINGER OG BELØB UDDELT TIL ARBEJDSLEGATER FRA 2018-2021



**FIGUR 6.3** FORHOLDET MELLEM ANSØGNINGER OM ARBEJDSLEGATER TIL STATENS KUNSTFOND OG UDDELT BELØB FORDELT PÅ GENRER

	2018		2019		2020		2021		2020		2018-2021
	Ansøgere	Beløb	Ansøgere	Beløb	Ansøgere	Beløb	Ansøgere	Beløb	Ansøgere	Beløb	
Børn og unge	20,2%	18,1%	20,3%	20,9%	19,0%	14,1%	22,0%	14,8%	20,4%	16,9%	
Faglitteratur	11,9%	14,9%	11,8%	8,8%	10,0%	9,3%	12,5%	7,8%	11,6%	10,2%	
Oversættere	7,3%	9,1%	8,6%	9,9%	7,8%	7,7%	9,7%	10,7%	8,4%	9,3%	
Skønlitteratur	54,3%	52,3%	51,9%	53,9%	55,5%	58,7%	55,8%	66,7%	54,3%	57,9%	
Tegneserie/illustration	6,2%	5,7%	7,4%	6,5%	7,8%	10,3%	0,0%	0,0%	5,4%	5,6%	
I alt	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Kilde: Slots- og Kulturstyrelsens tilskudsadministrative system, udtræk til Bogpanelet

# BOGPANELETS POSTSCRIPTUM

---

Bogpanelet afslutter med udgangen af 2022 sin 4-årige arbejdsperiode. Vi ser tilbage på travle 4 år med helt uventede udfordringer under pandemien, hvor vi ikke kunne mødes fysisk og ikke iværksætte fysiske seminarer.

I overensstemmelse med vores kommissorium har vi fulgt udviklingen på bogmarkedet i den forløbne periode. Det har vi gjort ved blandt andet ved at skabe viden og debat om litteraturens betydning for borgerne og ved at følge litteraturens udvikling i en tid præget af digitalisering. Bogpanelet har også indsamlet og tilgængeliggjort statistisk viden om bogproduktion, distribution og læsevaner.

Vi har løst vores opgave i dialog med Bogpanelets følgegruppe, der består af bogbranchens interessenter. Følgegruppen har givet gode indspil til udformningen af Bogpanelets årsrapport og udarbejdelsen af specialrapporter. Bogpanelet kan ved afslutningen af vores periode se tilbage på udgivelsen af i alt fem rapporter:

- Den oversatte litteraturs aktuelle status og vilkår (2022)
- Læsekultur (2022)
- Faglitteraturens aktuelle status og vilkår (2022)
- Pejlemærker i aktuel forskning om læsning (2021)
- Statens Kunstfonds betydning for dansk litteratur (2020)
- Børn i centrum for litteraturformidling – forskning og praksis (2022)

Vi har afholdt arrangementer for alle interesserede:

- Digitalt seminar: Kunstfondens betydning for dansk litteratur, 12.11.2020
- Bogbloggeres rolle i formidlingen af bøger 17.6.2020
- Det danske bogmarked i forandringens tegn 24.9.2019

Desuden har vi afholdt digitale seminarer i forbindelse med udgivelsen af vores specialrapporter, herunder om faglitteraturen og formidling af børnelitteratur.

Det er vores vurdering, at årsrapporterne, specialrapporterne og arrangementerne har været afgørende for at kvalificere diskussionen af dansk bogkultur, idet vi har fremlagt valide oplysninger og relevante viden, der har været nyttig for hele bogbranchen.

Arbejdet med specialrapporterne har imidlertid været meget omfattende, og vi har inddraget eksterne partnere, der har løst opgaverne i tæt samarbejde med

Bogpanelet. Rapportgenren har været krævende at arbejde med: Der er ikke tale om egentlig forskningsarbejde, men om tilvejebringelse af forskningsbaseret viden på områder, hvor forskningen endnu er sparsom. Det har stillet store krav både til vores samarbejdspartnere og os selv.

Den genre, vi anvendte i forbindelse med rapporten om Børn i centrum for litteraturformidling, hvor vi kunne indkalde forskningsartikler fra specialister og tilrettelægge et webinar, viste sig at være mulighed for at udnytte arbejdskraft og resurser hensigtsmæssigt. Men det er ikke alle områder, der gør denne genre mulig. Den kræver, at der foreligger forskning og samarbejde på feltet.

Vi giver Bogpanelets stafet videre til nye kræfter, der forhåbentlig vil fortsætte arbejdet med at følge udviklingen på bogmarkedet og kvalificere diskussionen af bogkulturen.

Vi vil især pege på følgende opgaver:

Digitaliseringen skaber hastige forandringer både når det gælder produktion, distribution og forbrug. Det bliver vigtigt fortsat at fokusere på de forandringer af bogkulturen, som den medfører.

Antallet af læsere falder fortsat, og det er en opgave fortsat at se nærmere på denne udvikling i forskellige aldersgrupper og belyse, hvilke indsatser der er behov for.

Danmark har en lang tradition for en stærk børne- og ungdomslitteratur; det vil blive en vigtig opgave at se på, hvordan området udvikler sig under indtryk af de mange forandringer af bogkulturen.

Antallet af biblioteker og bogbusser falder, hvilket giver ringere muligheder for adgang til fysiske bøger og bibliotekers andre services. Det har måske særligt betydning for de børn og unge, der ikke selv kan transportere sig til et fjerntliggende bibliotek. Samtidig falder bibliotekernes materialebestand stadig og prioriteringen af midler til indkøb af bøger er vigende og har været det i en årrække. Det peger på en vigtig diskussion af bibliotekernes rolle som oplysnings- og dannelsesinstitutioner for alle borgere.

Internationaliseringen af bogkulturen stiller bogbranchen over for nye opgaver, og det bliver vigtigt at belyse, hvordan produktion, distribution og forbrug påvirkes.



KONTAKT BOGPANELETS SEKRETARIAT:  
AUGUST HOLGER TRAUOGOTT SCHWENSEN, ASC@KUM.DK  
WWW.KUM.DK

ISBN (TRYK): 978-87-7960-159-8  
ISBN (DIGITAL): 978-87-7960-160-4